

Dziennik Zarządu Miejskiego w Łodzi

WYCHODZI 15 KAŻDEGO MIESIĄCA

WYDAWCA: ZARZĄD MIEJSKI w ŁODZI

REDAKCJA i ADMINISTRACJA:

ŁÓDŹ, PLAC WOLNOŚCI NR 14, POKÓJ NR 3, TELEFON 218-03

PRENUMERATA :

kwartalnie	Zł 3,—
półrocznie	„ 6,—
rocznie	„ 12,—
pojedynczy zeszyt . .	„ 1,—

CENY OGŁOSZEŃ :

1 strona przed tekstem	Zł 150,—
$\frac{1}{2}$ „ „ „ „	„ 80,—
1 „ za tekstem . . .	„ 100,—
$\frac{1}{2}$ „ „ „ „ . . .	„ 60,—
drobne po 10 groszy za wyraz.	

Treść zeszytu 3-go z dnia 15 marca 1939 roku.

	Str.
1. Exposé budżetowe Tymczasowego Prezydenta m. Łodzi M. Godlewskiego, ogłoszone na posiedzeniu Rady Miejskiej w dniu 16 lutego rb.	255
2. Alojzy Jamroż, Miejski Inspektor Oświaty Pozaszkolnej — O próbie stworzenia w dzielnicy bałuckiej miejskiego domu oświatowego	273
3. Dr Jan Warężak — Z zagadnień potrzeb archiwalnych. Wydawnictwa archiwalne	276
4. Inż Henryk Czaplicki — Sprawa wywozu i niszczenia śmieci w m. Łodzi (ciąg dalszy)	281
5. Stanisław Rachalewski — Pod ratuszową wieżyczką. Burmistrzowie Prezydenci miasta Łodzi w latach 1808—1914.	300
6. Protokół 3 posiedzenia Rady Miejskiej, odbytego w dniu 16 lutego rb.	309
7. Sprawozdanie Dyrekcji Komunalnej Kasy Oszczędności m. Łodzi za 1938 rok	319
8. Przegląd ustawodawstwa	342
9. Sprawozdanie finansowe Zarządu Miejskiego w Łodzi za czas od 1.IV. 1938 r. do 28.II. 1939 r.	345
10. Wykonanie budżetu Zarządu Miejskiego w Łodzi za czas od 1.IV 1938 r. do 28 II. 1939 r.	346
11. Nowe władze miejskie na Ratuszu	348
12. Życiorysy: Prezydenta i Wiceprezydentów Miasta	352
13. Kronika: I Ogólna, II Z życia Samorządu Miejskiego, III Różne	359
14. Nekrologi	362
15. Ruch służbowy pracowników etatowych Zarządu Miejskiego w Łodzi za miesiąc luty rb.	362
16. Okólniki	364
17. Obwieszczenia	370
18. Drobne ogłoszenia	375

EXPOSÉ BUDŻETOWE

wyłoszone przez Tymczasowego Prezydenta m. Łodzi Mikołaja Godlewskiego na posiedzeniu Rady Miejskiej w dniu 16 lutego 1939 roku.

WYSOKA RADO!

Po raz trzeci z tego miejsca przedkładam pod obrady plan finansowy Gminy m. Łodzi. Nim przejdę jednak do naświetlenia przedłożonego obecnie planu finansowego na rok 1939/40 i zapoznania Panów z wytycznymi, którymi kierował się Zarząd Miejski przy jego opracowaniu, chciałbym podzielić się w kilku słowach ze spostrzeżeniami, jakie poczyniłem w sprawie budżetów. Budżety m. Łodzi rosną. Podczas gdy w roku 1932/33 dochody zwyczajne miasta wynosiły załedwie 21.100.000.—, — obecnie na rok przyszły preliniuujemy dochody w poważnej, jak na naszą miarę, sumie złotych 30.900.000. Poważny ten wzrost dochodów możnaby objaśnić alternatywnie. Bądź organa poborcze sprawniej, intensywniej i głębiej sięgają do źródeł dochodowych, bądź też wzrosły i wydatniejszymi się stały same źródła dochodów Gminy. Nie neguję, że w dużym stopniu przyczyniło się do poprawy doskonalenie się administracji. Jednakże uważam, że w stopniu jeszcze wyższym na pomyślny rozwój dochodów Gminy wpłynęła poprawa koniunktury gospodarczej.

Obiektywnie o poprawie koniunktury świadczyć mogą zwiększone wpływy na pozycjach ściśle związanych z konsumcją mięsa i prądu elektrycznego, to jest konsumcją, która ogólnie przyjęta jest za miernik koniunktury.

Pozycjami tymi są wpływy z opłat od sprzedanego prądu elektrycznego oraz udział Gminy we wpływach brutto od uboju.

Wzrastającym dochodom odpowiadał jednoczesny wzrost wydatków. Jednym spośród wydatków, który w największym stopniu pochłania przyrost dochodów, jest obsługa długów. Porównując wydatek poniesiony na ten cel w roku 1932/1933, tj. zł 1.100.000.— z kwotą zł 5.700.000.—, w jakiej została zapreliminowana obsługa długów na rok 1939/1940 — zdać sobie możemy sprawę z szybkości przyrostu tej pozycji. Zaznaczyć należy, że suma zł 1.100.000.— nie obejmuje całego obciążenia z tytułu obsługi długów za dany rok, a jedynie wydatki rzeczywiście uskutecznione. Mimo

takiego wzrostu obsługi długów działalność Gminy na innych odcinkach nie została jednak w tymże czasie uszczuplona.

Przedłożony Panom do rozpatrzenia i zatwierdzenia plan finansowy składa się z budżetów: administracyjnego, szpitali, zakładów opiekuńczych i przedsiębiorstw.

Zarówno konstrukcja przedłożonego preliminarza, jak i kierunek polityki finansowej Gminy nie uległy zasadniczym zmianom.

Pozostawiając Panom szczegółową i wnikliwą analizę całości preliminarza, pragnę ograniczyć się tylko do naświetlenia tego, co jest nowe w opracowanym preliminarzu, jak również dać pewną syntezę tego planu finansowego. Budżet administracyjny zamyka się sumą zł 43.855.135.— W porównaniu z preliminarzem na bieżący rok budżetowy 1938/1939 wykazuje on wzrost.

o zł 548.455.—, czyli o 1,3%.

Wzrost całości budżetu administracyjnego jest następstwem wzrostu budżetu zwyczajnego. Rozpatrując bowiem oddzielnie budżety: zwyczajny i nadzwyczajny, i konfrontując je z preliminarzem na rok 1938/39, zauważamy wzrost wydatków zwyczajnych o zł 2.038.175.—, czyli o 7,2% przy jednoczesnym obniżeniu wydatków nadzwyczajnych o zł 1.489.720.—, tj. o mniej więcej 10%.

Budżet zwyczajny zamyka się po stronie dochodów sumą zł. 30.946.531.—, zaś po stronie wydatków — sumą złotych 30.430.488.—. Jest on więc nie tylko zrównoważony, lecz przewiduje ponadto nadwyżkę zł 516.048.—. Przypuszczać należy, że suma ta — 516.048 — ulegnie pewnym zmianom. Trudno przecież na 1½ roku naprzód ustalać jej wysokość z bezwzględną ścisłością. Jednakże przyszłe zamknięcie rozpatrywanego budżetu z nadwyżką można uważać za realne. Przekonać o tym może poniższe zestawienie, które wskazuje w jakim stopniu przewidywane przez Zarząd Miejski zamknięcia miały się do rzeczywistości.

Nadwyżki budżetów zwyczajnych.

Rok budżetowy	Preliminarz	Wykonanie	Stosunek wykonania do preliminarza
1935/36	1.500.987	2.298.901	153%
1936/37	1.553.784	2.322.523	149%
1937/38	849.364	1.115.226	131%

Budżet zwyczajny — w stosunku do budżetu poprzedniego — został podwyższony:

po stronie dochodów	o zł 2.496.039.—
„ „ wydatków	„ 2.038.175.—

Dochody budżetu zwyczajnego:

Podstawą dochodów zwyczajnych pozostają nadal daniny publiczne, tj. udział w podatkach państwowych oraz podatki samoistne. Wpływy z tych źródeł stanowią w budżecie 71,4% wszystkich preliminowanych dochodów zwyczajnych. Szczegółowiej:

współudział w podatkach państwowych stanowi	61,3%
podatki samoistne	10,1%
razem, jak już wspomnianą	o — 71,4%

Znamiennym w preliminarzu jest podwyższenie wpływów z podatków samoistnych. Poważne to kiedyś źródło dochodów stopniowo traciło na znaczeniu. Podczas gdy w roku 1928/29 podatki samoistne stanowiły 23,5% zwyczajnych dochodów Gminy, — to w roku 1937/38 nie przekroczyły 5%. Podwyższenie wpływów z tego źródła więcej niż w dwójnasób znajduje uzasadnienie w tym, że zostały zapreliminowane 2 nowe podatki samoistne, a mianowicie:

- a) podatek drogowy,
- b) opłaty rejestracyjne od przedsiębiorstw i zajęć.

Obowiązujący jeszcze obecnie państwowy podatek przemysłowy, pobierany w formie świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych obowiązywać ma tylko do końca roku 1939. Świadectwa te od dnia 1 stycznia 1940 roku zastąpione zostają kartami rejestracyjnymi, które wydawać będzie Zarząd Miejski.

Podatek drogowy po raz pierwszy został wymierzony za drugie półrocze bieżącego roku budżetowego 1938/39 i zaczyna częściowo już wpływać, jakkolwiek w budżecie na bieżący rok nie był jeszcze przewidywany.

Wskazując nowe źródła dochodów samoistnych należy wspomnieć również, że jeszcze w roku 1939 Zarząd Miejski projektuje wykorzystać przysługujące mu uprawnienie do przekładania kosztów pierwszego urządzenia ulic i placów komunikacyjnych na właścicieli działek, przylegających do tych ulic i placów. Wpływy z tego tytułu nie zostały uwidocznione w preliminarzu, gdyż normy, według których będzie ustalany zwrot kosztów urządzenia ulic, zostały zatwierdzone przez Urząd Wojewódzki w dniu 23 grudnia 1938 roku, a więc w czasie, kiedy prace nad układaniem preliminarza były już ukończone.

Jak już wspomniano, — podstawą dochodów zwyczajnych są wpływy z danin publicznych. Dochody te preliminowane są:

w dziale VIII	—	Udział w podatkach państwowych,
„ IX	—	Dodatki do podatków państwowych,
„ X	—	Podatki samoistne.

Trzy te działy, ujęte jako całość — wykazują wzrost o zł 1.733.500.— w porównaniu z budżetem zeszłorocznym. Spośród poważniejszych zmian w preliminowaniu tych działów należy wymienić następujące:

Zmniejszono:

Dz. VIII	—	wpływ podatku specjalnego wskutek całkowitego skasowania	o zł.	804.000.—
Dz. IX	—	wpływ z tyt. dodatku do państwowego podatku przemysłowego (świadectwa)	o „	<u>640.000.—</u>
		razem zmniejszono		<u><u>zł. 1.444 000.—</u></u>

Zwiększono:

Dz. VIII	—	z tyt. udziału w państw. pod. dochodowym	o zł.	500.000.—
	„	„ „ „ „ lokalowym	o „	100.000.—
	„	„ „ „ „ obrotowym	o „	300.000.—
	„	„ „ w scalonym przemysłow.	o „	11.000.—
Dz. IX	—	„ dod. do państw. pod. od nieruchom.	o „	150.000.—
	„	„ „ „ „ pod. od opł. stempl.	o „	100.000.—
		innych	o „	76.500.—
Dz. X	—	podatki samoistne:		
		podatek drogowy (nowy)	o „	1.200.000.—
		opłaty rejestracyjne od przedsiębiorstw	o „	650.000.—
		inne	o „	<u>90.000.—</u>
		razem zwiększono	o zł.	<u><u>3.177.500.—</u></u>

Zestawienie:

Zwiększono preliminowane wpływy	o zł.	3.177.500.—
Zmniejszono	„ „	<u>1.434 000.—</u>
ogółem zwiększono	o zł.	<u><u>1.733 500.—</u></u>

Czy jednak powiększenie tych wpływów jest realne? I tu dla uzasadnienia sięgnąć należy do zamknięć ubiegłych lat.

Zamknięcia ostatnich lat wskazują, że preliminowane przez Zarząd Miejski wpływy z danin publicznych były w rzeczywistości osiągnane z pewną nawet dodatkową jeszcze nadwyżką. Wykazuje to poniższe zestawienie:

**Wpływy z tytułu udziału i dodatków do podatków państwowych
oraz z podatków samoistnych:**

Rok	Preliminowano	Wpłynęło	% do sum preliminowanych
1935/36	16 755.133	16.896.838	100,8%
1936/37	17.589.705	18.585.117	105,7%
1937/38	18.230.030	19.777.044	108,5%

Spśród innych działów dochodów zwyczajnych jedynie dział IV — Zwroty — wykazuje większą zmianę. Zwiększenie preliminowanych w nim dochodów o 408.932 zł spowodowane zostało zastosowaniem wyższych norm na odpisy amortyzacyjne. Jest to jednak pozycja przeciwstawna do odpowiedniej pozycji w wydatkach, to też bezpośredniego wpływu na kształtowanie się budżetu nie posiada.

Wydatki budżetu zwyczajnego:

Wydatki zwyczajne, — jak już na początku wspomniano, — wykazują zwiększenie o zł 2.038.175,—, tj. o 7,2%, przy czym zwiększeniu uległy wszystkie działy na ogólną sumę zł 2.443.152.—, a tylko dział XIII — Różne — wykazuje zmniejszenie o zł 404.977.—.

Na wzrost kolejnych budżetów Gminy, a zatem również na wzrost budżetu obecnie omawianego, wpływa 5 zasadniczych przyczyn:

1. stały wzrost liczby mieszkańców miasta,
2. wzrost indeksu cen,
3. rozszerzający się z roku na rok wachlarz kompetencji i obowiązków Gminy,
4. wzrastające wydatki na emerytury,
5. ciężar dokonanych inwestycji, który w formie wzrastającej obsługi długów stanowi z roku na rok poważniejszą pozycję wydatków budżetowych.

Pierwsze dwie z wymienionych przyczyn, tj. wzrost liczby mieszkańców i wzrost cen usprawiedliwiają podwyższenie wydatków budżetowych o c/a

2,10%. Przekonać o tym może następujące porównanie:

T R E Ś Ć	Stan na 1.I. 1938 r.	Stan na 1.I. 1939 r.	Wzrost w ciągu roku
Ludność miasta osób	665.214	672.194	powyżej 1 ⁰ / ₀
Koszty utrzymania zł	2.43	2.46	„ 1 ⁰ / ₀

Jednakże na wzrost wydatków budżetowych w stopniu bez porównania większym, niż owe dwie przyczyny naturalne, — wpływa rozszerzająca się stale dziedzina kompetencji Gminy. Godzimy się bez zastrzeżeń z tym, że prawo publiczności zostało przyznane takim potrzebom mieszkańców miasta, jak nauczanie, leczenie, opieka nad sierotami, starcami i kalekami, tj. tym potrzebom, które stosunkowo niedawno traktowane były na płaszczyźnie trosk prywatnych, względnie pozostawiane były zwykłej ludzkiej dobroczynności. Godzimy się zatem, bo musimy się zgodzić również na postępujące wciąż dalsze rozszerzanie kompetencji Gminy.

Rozszerzające się kompetencje samorządu miejskiego wpływają bezpośrednio na liczbę zatrudnionych pracowników, odpowiednio ją zwiększając. Stan zatrudnienia w roku bieżącym, w porównaniu z takimi danymi z roku ubiegłego, wskazuje wzrost o 190 osób.

Stan zatrudnienia (bez sezonowych).

		na 1.I. 1938 r.	na 1.I. 1939 r.	wzrost o osób
urzędników	osób	1.338	1.489	151
prac. fizycznych	„	1.318	1.400	82
„ tymczasowych	„	219	176	43
razem	osób	2.875	3.065	190

Wzrost liczby pracowników miejskich został spowodowany rozszerzeniem następujących agend:

W Wydziale Wojskowym — przez rozszerzenie referatu O. P. L. Gaz. (10 osób) oraz przez wprowadzenie służby zastępczej.

„ Opieki Społecznej — przez utworzenie zbiorni dla żebraków (12 osób), przez utworzenie Domu pracy przymusowej (8 osób), biur dzielnicowych (3 osoby), rozszerzenie zakresu innych prac w dziale opieki zakładowej.

- „ Technicznym — przez rozszerzenie zakresu działania nadzoru budowlanego oraz powiększenie personelu technicznego w związku z budową ulepszonych nawierzchni.
- „ Gospodarczym — przez uruchomienie zsympowisk śmieci (36 osób).
- „ Przemysłowym — przez rozszerzenie zakresu działania w związku ze wzmoczeniem kontroli uprawnień przemysłowych.
- „ Ewidencji Ludności — przez wprowadzenie rejestru mieszkańc^{ów}.

Ponadto na wzrost zatrudnienia wpłynęło przyjęcie na praktykę absolwentów wyższych i średnich zakładów naukowych (34 osoby).

Z zagadnieniem stanu zatrudnienia wiąże się ściśle sprawa emerytur.

Liczba osób, pobierających uposażenie emerytalne rośnie w miarę upływu czasu. W roku bieżącym wzrosła ona o nowe 42 osoby i wynosiła na dzień 1 stycznia 1939 roku — 434 osoby, podczas gdy w roku poprzednim wynosiła 392 osoby.

Pozostaje wreszcie do omówienia jeszcze ostatnia spośród wymienionych 5 zasadniczych przyczyn wzrostu budżetu. Jest nią rosnąca z roku na rok obsługa długów. Zarówno treść tej pozycji, jak i ciągły jej wzrost są same przez się zrozumiałe. Gmina corocznie buduje coś nowego, a zatem corocznie zaciąga nowe pożyczki. Stąd i obsługa długów i stały jej wzrost. Pozycja ta ma stosunkowo krótką historię. Mogła ona w ogóle powstać dopiero po ustabilizowaniu się waluty polskiej i jednocześnie wzrastać w miarę odradzania się rynku kredytowego. To też w roku 1924 pozycja ta w ogóle jeszcze nie istniała, a w pierwszym roku poinflacyjnym stanowi zaledwie 0,1% wydatków zwyczajnych. W budżecie na r. 1939/40 stanowi już poważne zagadnienie, gdyż osiąga 18,8% wydatków budżetowych (a 18,5% ogółu dochodów zwyczajnych). Podkreślić należy, że prawie 50% preliminowanego kredytu na obsługę długów przypada na amortyzację pożyczek. Wobec tego, że zgodnie z praktyką i obowiązującymi przepisami spłata pożyczek i procentów nie może przekroczyć 25% dochodów zwyczajnych, obecna wysokość tej pozycji — 18,5% — świadczy, że potencjał kredytowy miasta nie został jeszcze wyczerpany, a tym samym obecne zadłużenie miasta dopiero w $\frac{3}{4}$ wyczerpało jego zdolność kredytową.

Jak już wspomniano — wydatki zwyczajne

wzrosły	o zł	2.443.152.—
zmały (w dziale XIII)	„	404.997.—
wzrosły ogółem	o zł	<u>2.038.175.—</u>

Największy wzrost wykazują następujące działy:

Dz. I — Zarząd Ogólny	o zł.	621.803.—
„ IV — Spłata długów	o „	826.347.—
„ V — Drogi i place publ.	o „	162.071.—
„ VI — Oświata	o „	159.812.—
„ VIII — Zdrowie Publiczne	o „	288.214.—
„ IX — Opieka Społeczna	o „	220 074.—

Zważywszy, że przyczyny zasadnicze wzrostu budżetu zostały już wyświetlone przy omawianiu wyszczególnionych działów, ograniczę się do krótkich tylko uwag.

Zarząd Ogólny:

Wzrost pozycji tej w liczbach absolutnych ma źródło w omówionym już zwiększeniu stanu zatrudnienia oraz w emeryturach.

W stosunku do ogólnej sumy wydatków pozycja ta stanowi 16,8%.

Wobec tego, że wskaźnik ten w ubiegłych latach wynosił:

w roku 1935/36	17,6%	ogółu wydatków zwyczajnych,
„ 1936/37	18,6%	„ „ „
„ 1937/38	17%	„ „ „

można stwierdzić, że wzrost wydatków na administrację ogólną jest powolniejszy, niż wzrost ogólnej sumy budżetów. Spostrzeżenie to mówi więc o stałym usprawnianiu się administracji Zarządu Miejskiego.

Równolegle z tym administracja Zarządu Miejskiego w Łodzi jest tańsza, niż administracja w innych wielkich miastach. Podczas, gdy według naszego preliminarza obciążenie z tytułu administracji ogólnej w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynosi

złoty 7,65.

to wskaźnik ten dla innych miast układa się w następujący sposób:

w Gdyni	zł 25,17
„ Warszawie	„ 21,34
„ Katowicach	„ 16,85
„ Krakowie	„ 19,83
„ Lwowie	„ 13,47
„ Poznaniu	„ 10,13

I tylko Lublin, Wilno i Kielce mogą pochwalić się tańszą administracją, gdyż cyfry te dla wymienionych miast wynoszą 7,61, 5,54, 5,34.

Do podobnego wniosku prowadzą również dane Głównego Urzędu Statystycznego, dotyczące zamknięć rachunkowych roku budżetowego 1936/37. Według wymienionych danych wydatki na Zarząd Ogólny, w porównaniu do ogólnej sumy budżetu zwyczajnego, wynosiły:

w gminach wiejskich	40,5 ^o / _o
w miasta niewydzielonych	28 ^o / _o
w miastach wydzielonych	22,9 ^o / _o
w powiatowych związkach samorządowych	17 ^o / _o
w Warszawie	24,9 ^o / _o
w Łodzi	18,6 ^o / _o

Dział IV — Spłata długów — został zapreliminowany o zł 826.347.— więcej, niż w roku ubiegłym, a to wskutek wprowadzenia nowej pozycji na zł 1.008.000.—. Jest to pierwsza rata pożyczki zagranicznej, zaciągniętej w roku 1937 w wysokości 2.800.000 belgów. W budżecie na rok 1938/39 pożyczka ta nie znajdowała jeszcze odbicia dzięki przyznanej karencji.

Jednocześnie jednak preliminarz tego działu, w porównaniu z rokiem ubiegłym, został zmniejszony o zł 297.000.— wskutek całkowitej spłaty innej pożyczki zagranicznej.

Kształtowanie się innych pozycji tego działu, jak pozycji procentów, kosztów dyskonta itp., nie wykazuje większych odchyień, to też nie wymaga również dodatkowego omówienia.

Dział V — Drogi i place publiczne — wykazuje zwiększenie o zł 162.071.—, co spowodowane jest powiększeniem kredytów na oczyszczanie ulic miejskich (116.000) oraz ich utrzymanie (63.000). Za koniecznością stałego z roku na rok podwyższania kredytów w tym dziale przemawia stały wzrost nawierzchni ulic, oddawanych mieszkańcom do użytku, a co z tym

idzie wzrastająca powierzchnia ulic podlegających konserwacji oraz rosnąca dbałość o utrzymanie ulic w czystości.

Dział VI — Oświata. — W dziale tym zapreliminowano o zł 159.812.— więcej. Wzrost wydatków spowodowany został głównie zwiększeniem kwot :

- 1) na remont lokali szkolnych (60.000 zł),
- 2) na higienę szkolną (16.000 zł) w związku z zatrudnieniem lekarzy szkolnych przez 12 godzin tygodniowo zamiast, jak dotąd, 6 godzin w ciągu tygodnia,
- 3) na powiększenie liczby przedszkoli (12.000 zł), wreszcie
- 4) na utrzymanie Gimnazjum Miejskiego (o 15.000 zł) w związku z całkowitym już przekształceniem tej uczelni na 4-letnie Gimnazjum nowego typu i liceum.

Blisko z działem tym związany — Dział VII — Kultura i Sztuka — nie wykazuje żadnych prawie zmian w porównaniu z preliminarzem poprzednim. Na marginesie omawianych tu spraw należy wspomnieć, że szeroko zakrojona działalność teatrów miejskich nie dała oczekiwanych rezultatów, pomimo wydatnej subwencji ze strony Zarządu Miejskiego. To też Zarząd Miejski, korzystając z rygorów, przewidzianych w umowie, zdecydował rozwiązanie tej umowy jeszcze przed terminem, tj. przed dniem 31 sierpnia 1939 roku, pozostawiając otwartą sprawę zorganizowania tej placówki na nowych podstawach.

Dział VIII — Zdrowie Publiczne — wykazuje wzrost o zł 288.214.—, w czym:

na zdrowotność publiczną zł 162.762.—

na parki i skwery zł 55.452.—

Poważna część nadwyżki, dotyczącej zdrowotności publicznej, przeznaczona zostaje na akcję zapobiegawczą (103.000 zł), stosunkowo słabiej u nas rozbudowaną, resztę — tj. 60.000 zł, przewidziano na wzmocnienie działu lecznictwa.

W dziale zapobiegawczym wzrosły pozycje na walkę z gruźlicą, na badania bakteriologiczne, zwłaszcza na badanie artykułów żywności. Główną jednakże przyczyną wzrostu wydatków w tym dziale jest rozszerzenie prac wychowania fizycznego, które w walce o zdrowie młodego pokolenia odgrywa dziś poważną rolę. Bardzo poważną zdobyczą w dziedzinie zapobiegania chorobom będzie projektowane stworzenie tak bardzo potrzebnego trzeciego ośrodka zdrowia w dzielnicy robotniczej na Widzewie.

Powstanie zatem jeszcze jedna placówka, która, pracując wśród ludności tej dzielnicy, stwarzać będzie lepsze warunki zdrowotne.

Wzrost wydatków w dziedzinie lecznictwa wynika z reorganizacji tego działu pracy i rozszerzenia pomocy ambulatoryjnej.

Przewiduje się również poważne rozszerzenie pomocy dla położnic. Niezależnie od dotychczasowego umieszczania w zakładach położniczych, będą położnice mogły odbywać porody w domu, oczywiście, o ile warunki higieniczne mieszkań na to pozwolą.

Nowością w dziale lecznictwa będzie organizacja 6 stacyj opieki lekarskiej dla ubogiej ludności miasta. Stacje mają obowiązek koordynowania lecznictwa dla ubogich i roztaczania stałej opieki nad ubogimi chorymi. Dotychczasowa pomoc na tym odcinku była dorywcza. Obecnie chory ubogi będzie na stacji badany, rejestrowany, następnie odwiedzany przez pielęgniarkę w domu i ewentualnie tam leczony przez lekarza stacji.

Jest to tylko jedna placówka zdrowotna w Łodzi, której potrzeby nie rosną. Jest to ośrodek walki z jaglicą. Dzięki bowiem wytrwałej i dłużej walce — choroba ta wygasa.

Wzrost wydatków na parki i skwery spowodowany został rozszerzeniem ich powierzchni przez nabycie Julianowa i innych parków prywatnych.

Dział IX — Opieka Społeczna — został zapreliminowany o zł 220.074.— wyżej niż poprzednio. Wzrost ten jest zrozumiały sam przez się. Potrzeby Łodzi w zakresie opieki społecznej są tak duże, że przerastają możliwości finansowe Gminy i Gmina stopniowo tylko może powiększać budżet wydatków opiekuńczych, przeznaczając te nadwyżki na rozszerzenie i pogłębianie polityki opiekuńczej. O wielkości narastającej potrzeby i dążeniu Gminy do wywiązywania się ze swych obowiązków opiekuńczych, świadczyć może kształtowanie się tych wydatków w ostatnich latach — tak więc:

W roku	Preliminowano zł	Wydano zł
1935/36	2.544.000.—	2.560.000.—
1936/37	2.802.000.—	2.902.000.—
1937/38	2.992.000.—	3.436.000.—
1938/39	3.184.000.—	
1939/40	3.481.000.—	

Wzrost wydatków na opiekę idzie harmonijnie we wszystkich kierunkach działalności opiekuńczej, gdyż żaden odcinek tej akcji nie jest pominięty. Preliminarz na rok 1939/40 przewiduje zatem rozszerzenie akcji opiekuńczej zarówno nad dziećmi, młodzieżą, jak i opieki nad dorosłymi oraz na odcinku walki ze skutkami bezrobocia.

Dla bliższego poznania potrzeb ubogich i odpowiedniego ich zaspakajania zostanie zwiększona w najbliższym czasie liczba opiekunów społecznych. Dla utrzymania bezpośredniego kontaktu z ludnością uruchomiono dwa biura dzielnicowe (ośrodki opieki) Wydziału Opieki Społecznej, mieszczące się w północnej i południowej części miasta. Organa opieki społecznej są nieustannie szkolone, aby podnieść poziom fachowy dla obsługi tych, którym mają służyć.

Kończąc o wydatkach zwyczajnych, chciałbym wyjaśnić jeszcze, że zmniejszenie w dziale XIII spowodowane zostało tym, że zaprzestaliśmy preliminarzowanie zarówno dochodu, jak i zwrotu podatku specjalnego.

Aby wyczerpać temat, wypadałoby również dodać, że trzy ostatnie z omawianych działów pracy, tj. oświata, opieka, zdrowotność wysuwają się w każdym budżecie na czoło zagadnień komunalnych, a łączny ich udział w budżetach waha się w granicach około 40% wszystkich wydatków zwyczajnych.

Budżet nadzwyczajny.

Omawiając budżet zwyczajny — zaczęliśmy od dochodów, a potem dopiero omówiliśmy wydatki. Tak i być powinno. Postulat bowiem dostosowania wydatków do dochodów jest to naczelnym postulatem każdej przecznej gospodarki, a więc również i gospodarki komunalnej. Omawiając natomiast budżet nadzwyczajny — postąpimy wręcz odwrotnie: pierwszeństwo oddamy wydatkom, i na miarę wydatków — będziemy zabiegali o dochody.

Przyczyną takiego podejścia do budżetu nadzwyczajnego jest podwójny cel, jaki się zamierza osiągnąć przez jego wykonanie. Reprezentujemy bowiem ten pogląd, że budżet nadzwyczajny nie może być rozpatrywany wyłącznie pod kątem jego użyteczności, tj. z punktu widzenia zagadnień gospodarczych Gminy. Budżet nadzwyczajny ma bowiem inny jeszcze aspekt. Jest nim wzgląd na zatrudnienie bezrobotnych. Ten pierwiastek społeczny, mieszczący się w budżecie nadzwyczajnym niejednokrotnie zagłusza rozsądny głos kalkulacji gospodarczej. Miarą tej wagi, jaką Gmina nadaje wykonaniu budżetu nadzwyczajnego, są poważne przelewy z budżetu zwyczajnego na budżet nadzwyczajny. Zamknięcie ostatnich 5 lat wykazuje, że 8,5 milionów złotych przeznaczono z budżetu zwyczajnego na zasilenie budżetu nadzwyczajnego.

Urzeczywistniając zamierzenia budżetu nadzwyczajnego, ma Gmina możliwość zatrudnić sezonowo poważne rzesze bezrobotnych. W zeszłym np. sezonie przy robotach samorządowych znalazło pracę 4.300 osób.

Z wyłuszczonej więc względów omawianie budżetu nadzwyczajnego zaczęną od wydatków.

Wydatki nadzwyczajne:

Konstruując tę część planu finansowego Gminy zadawaliśmy sobie pytanie: które spośród robót koniecznych pozwolą zatrudnić większą ilość bezrobotnych. I tym robotom udzielaliśmy pierwszeństwa.

Spośród wydatków takich wyróżniliśmy:

- wydatki na roboty kanalizacyjno-wodociągowe,
- „ „ regulację rzek,
- „ „ budowę ulic,
- „ „ roboty plantacyjne.

Wymienione pozycje są wyróżniane z tego względu, że w ponoszonych na ten cel wydatkach — zarobki robotnicze biorą największy udział.

Przewidujemy, że w roku 1939/40 roboty te pochłoną 9.676.552.— zł, co stanowi 72% wszystkich prelininowanych wydatków nadzwyczajnych. Jak świadczą zamknięcia lat ubiegłych — pozycja ta ma stałą tendencję zwykłą. Tak więc ogólny koszt robót kanalizacyjnych, drogowych i plantacyjnych wyniósł:

w roku 1935/36	zł 7.481.269.—
„ 1936/37	„ 8.214.276.—
„ 1937/38	„ 8.481.505.—
„ 1938/39	„ 10.992.870.—

Poza omówionymi pozycjami na ożywienie rynku pracy wpłyną również kredyty, prelininowane na akcję budowlaną. Stanowią one 1.875.000 zł. Łącznie zatem wydatki, które bezpośrednio lub w sposób dalszy wpłyną na sezonowe zatrudnienie bezrobotnych, stanowią w prelininarzu 11,5 milionów, czyli blisko 9/10 wszystkich wydatków nadzwyczajnych.

Rozpatrując omawiane roboty pod względem ich użyteczności możemy stwierdzić, że są one dalszym etapem wysiłków, których celem jest podniesienie warunków życia mieszkańców na wyższy poziom i podniesienie Łodzi do szeregu miast o wyższej kulturze materialnej.

W poszczególnych działach zamierzenia Zarządu Miejskiego są następujące:

Roboty drogowe:

- 1) dalsza przebudowa arterij wylotowych, jakimi są ulice: Piotrkowska, Rzgowska, Główna oraz nowoprzebita ulica Trębacka,
- 2) ostateczna — po zakończeniu robót kanalizacyjnych — przebudowa szeregu ulic śródmieścia oraz zaopatrzenie tych ulic w nowoczesną ulepszoną nawierzchnię z asfaltowej kostki betonowej,
- 3) zabruk kamieniem polnym ulic na przedmieściach na ogólnej długości 10 klm.,
- 4) odwodnienie zaniedbanych dzielnic miasta.

Roboty kanalizacyjno-wodociągowe:

- 1) budowa kanałów i burzowców na arteriach wylotowych jako wynik skoordynowania prac z Oddziałem Drogowym,
- 2) dalsza rozbudowa sieci w północnej części miasta, ogólnej długości 4 klm,
- 3) intensywna rozbudowa sieci wodociągowej w związku z dążeniem do uruchomienia wodociągów pod koniec roku 1940.

Odnosnie tej serii robót należy zaznaczyć, że Zarząd Miejski kładzie duży nacisk na przyspieszenie ostatecznego wykończenia sieci wodociągów. Uruchomienie wodociągów, spodziewane w końcu roku 1940, stworzy nowe poważne źródło dochodów, które z kolei mogą być obrócone na dalsze inwestycje kanalizacyjno-wodociągowe. Wykonanie programu robót kanalizacyjno-wodociągowych wymagać będzie 250.000 dni roboczych, czyli — można będzie zatrudnić około 1.900 robotników w 5-dniowym tygodniu roboczym, tj. nie mniej, niż w roku 1938/39.

Roboty plantacyjne: Głównym zadaniem na tym odcinku jest projektowane ostateczne ukończenie robót ziemnych i ogrodnich na całym terenie parku im. Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Roboty budowlane — najpoważniejszymi pozycjami są:

1. budowa domu robotniczego o 96 mieszkaniach po pokoju z kuchnią,
2. budowa w stanie surowym drugiej części budynku szkolnego przy ul. Mackiewicza,
3. budowa domu biurowego przy ul. Lindley'a.

Pozostałe pozycje dotyczą budowy nowych budynków gospodarczych lub też remontu kapitalnego budynków istniejących.

Dochody nadzwyczajne.

Dla zrealizowania omówionego planu inwestycyjnego, — konieczne jest posiadanie po stronie dochodów pokrycia w tej samej wysokości. Niestety — do chwili obecnej Zarząd Miejski nie otrzymał jeszcze żadnej promesy ani na pożyczki, ani na dotacje. Znajduje też to odbicie w konstrukcji budżetu nadzwyczajnego, gdzie wszystkie źródła ewentualnych dochodów nadzwyczajnych figurują w wysokości symbolicznej złotówki. Suma zaś wszystkich środków, tj. całe 12.122.000.—, jakie potrzebne będą na urzeczywistnienie zamierzeń inwestycyjnych — figurują w pozycji „Inne pożyczki“, tj. w pozycji, będącej obecnie jeszcze „wielką niewiadomą“.

O znaczeniu pożyczek i dotacyj dla realności budżetu nadzwyczajnego świadczy stosunek procentowy obu źródeł do ogólnej sumy dochodów nadzwyczajnych, co ilustruje następujące zestawienie:

Rok	Dotacja	Pożyczka	Razem
1935/36	22.7	51.3	74.0
1936/37	24.4	53.3	77.7
1937/38	17.3	67.6	84.9

Zestawienie to przekonywa, że zamierzenia inwestycyjne mogą być wykonane tylko z omówionych wpływów oraz, że środki własne stanowią nieznaczną i stale malejącą w nich pozycję od 25°/_o do 15°/_o.

Spośród źródeł kredytowych, zarówno pod względem wysokości sumy udzielanych pożyczek, jak i dogodnością warunków, — na czoło wysuwa się Fundusz Pracy. Kredyty tej instytucji wynoszą 75°/_o nowozaciągniętych w ciągu ostatniego 5-letnia zobowiązań długoterminowych, przy czym oprocentowanie waha się od 2°/_o do 4°/_o rocznie. Jak świadczą zamknięcia za czas od roku budżetowego 1933/34 do roku budżetowego 1937/38 pochodzenie pożyczek długoterminowych było następujące:

z Funduszu Pracy	zł 16.038.000.—
zagraniczna	„ 2.494.000.—
z K. K. O. m. Łodzi	„ 1.038.000.—
z innych 9 źródeł kredytowych	„ 1.500.000.—
razem	<u>zł 21.070.000.—</u>

Przy udzielaniu pożyczek Fundusz Pracy stawia jednak warunek, że do finansowanych przez niego robót Zarząd Miejski obowiązany jest wносить jeszcze własny dodatkowy udział. Ta okoliczność powoduje konieczność zaciągania pożyczek z innych również źródeł.

Budżety szpitali, zakładów opiekuńczych i przedsiębiorstw prawie żadnych zmian nie wykazują. Nieznaczna podwyżka wydatków szpitali i zakładów objaśnia się stosunkowo niewielkim wzrostem kosztów utrzymania oraz koniecznością lepszego ich wyposażenia.

W budżecie przedsiębiorstw jedyną zmianą jest to, że figurujący dotąd w tym zestawieniu budżet Zakładu Hodowli Roślin został przeniesiony do budżetu administracyjnego.

W zakończeniu mego exposé budżetowego słów kilka pragnę poświęcić gospodarce miejskiej w okresie tak zwanych rządów prowizorycznych, które trwają już nieprzerwanie od lipca 1933 roku, tj od momentu szczególnego nasilenia kryzysu gospodarczego w kraju.

Skutki tego kryzysu fatalnie zaciążyły na finansach naszego miasta.

Gwałtowny spadek dochodów zwyczajnych zmusił władze samorządowe do gruntownego zbadania gospodarki miejskiej, rezultatem czego była dotkliwa redukcja wydatków we wszystkich działach budżetu. Mimo to wykonanie budżetu zwyczajnego za rok administracyjny 1933/34 wykazuje:

po stronie wydatków sumę	zł 22.812.000.—
po stronie dochodów sumę	„ 22.546.000.—
a więc zamyka się deficytem	„ 266.000.—

Dzięki konsekwentnej polityce oszczędnościowej władz miejskich, zarządzeniom władz centralnych oraz stopniowo poprawiającej się koniunkturze gospodarczej zdołano przywrócić równowagę finansową Gminy i stopniowo poprawić stan finansów miejskich w latach następnych. Świadczy o tym wzrastająca z roku na rok cyfra dochodów zwyczajnych oraz osiągnięte nadwyżki budżetowe na ogólną sumę około zł 8,5 miliona, przeznaczone na inwestycje.

Zauważyć należy, że zdołano uporządkować zadłużenie Gminy. Na skutek starań Zarządu Miejskiego, C.K.O.O. decyzją swą z 1936 roku skontwertowała znaczne zobowiązania natychmiast płatne na zobowiązania długoterminowe w ogólnej sumie ponad zł 10 milionów oraz umorzyła szereg różnych zobowiązań na ogólną sumę około zł 6,5 miliona.

Została również wreszcie załatwiona sprawa wojennych pożyczek obligacyjnych. Emisja nowych obligacyj 5°/_o i 6°/_o wyniosła zł 7.100.000.—.

Uzdrowienie finansów miejskich umożliwiło władzom zajęcie się skuteczniejszą działalnością Gminy we wszystkich dziedzinach, a zwłaszcza na polu inwestycyjnym.

O przeczynnej i skrzętnej gospodarce świadczy stan wartości majątku miejskiego. Otóż w okresie działalności za ostatnie 5-lecie czysty majątek Gminy wzrósł o zł 24 miliony, gdyż aktywa trwałe wzrosły o zł 43 miliony, zaś zobowiązania długoterminowe wzrosły zaledwie o zł 19 milionów.

Na wzrost składają się: budowa kanalizacji, wodociągów, szkół i innych budynków oraz zakup nieruchomości i placów.

Wybudowano 2 gmachy szkolne przy ul. Rokicińskiej i Mackiewicza, co umożliwiło umieszczenie w nich 5 szkół powszechnych.

Na polu polityki drogowej zapoczątkowano planową akcję, zmierzającą ku gruntownej przebudowie nawierzchni arteryj wylotowych oraz ulic śródmieścia. To też wiele ulic posiada już obecnie szlachetną nawierzchnię o nowoczesnym profilu. Uporządkowano około 50 km. nowych ulic na peryferiach miasta. Wyposażono ulice i place w światło elektryczne lub gazowe. Długość oświetlonych elektrycznością ulic wzrosła o 87 km., z czego na peryferiach miasta o 50 klm. Dopełnieniem tych prac jest zaдрzewienie 110 ulic i placów.

Przyczyniono się również kosztem poważnych wkładów do budowy wiaduktów pod torami kolejowymi przy ul. Rokicińskiej, a zwłaszcza przy ul. Tramwajowej, co umożliwiło połączenie tej ulicy z ulicą Wysoką.

W zakresie plantacyj miejskich prowadzono znacznym kosztem dalsze prace nad urządzeniem Parku Ludowego im. Marszałka Piłsudskiego, założono szereg skwerów i zieleńców oraz uporządkowano tereny przydworcowe. Powiększony został stan posiadania plantacyj przez nabycie 3 parków prywatnych, a zwłaszcza parku w Julianowie, obejmującego 36,5 ha.

Poza tym kontynuowano budowę kanalizacji, dorobkiem czego było założenie dalszych 38 km. kanałów i uregulowanie rzek na długości 16 klm.

Podjęto nową, na wielką skalę zakrojoną inwestycję, jaką jest budowa wodociągów. Zbudowano na Budach Stokowskich zbiornik o pojemności 30.000 m. sześć, założono 53 km. sieci wodociągowej oraz wybudowano 2 studnie głębokości około 800 m.

Przyczyniono się do budowy chłodni na Polesiu Widzewskim w pobliżu nowego dworca towarowego, oddając na ten cel tytułem udziału plac z odpowiednimi urządzeniami wartości około zł 100.000.—.

Wybudowano na terenie Gazowni nowoczesną piecownię pionowo-komorową systemu „Szczecin-Jena“ o wydajności 30.000 m. sześć. gazu na dobę.

Prowadzone w szerokim zakresie roboty inwestycyjne pozwoliły podnieść w ostatnich latach liczbę zatrudnionych robotników do 4.300 osób, co przyczyniło się do sezonowego rozładowania bezrobocia i dało utrzymanie kilkunastu tysiącom obywateli.

Na prowadzenie tych kosztownych inwestycji Zarząd Miejski zdołał uzyskać poza krajowymi kredytami również 2 pożyczki zagraniczne po 2.800.000 belgów (około zł 2.500.000.— każda). Pożyczki te zaciągnięte zostały na dogodnych warunkach dla miasta, a to ze względu na okres karencyjny i niskie oprocentowanie (4,5⁰/₀ i 2,9⁰/₀).

Oto jest w wąskim zarysie wynik 5-letniej działalności prowizorycznych władz miejskich. Osąd, czy, i w jakim stopniu zdołaliśmy wywiązać się z ciężących na nas obowiązków, pozostawiamy opinii publicznej.

Na tym zakończę omówienie planu finansowego miasta na rok administracyjny 1939/40 i poproszę o przekazanie przedłożonego preliminarza Komisji Finansowo-Budżetowej do szczegółowego rozpatrzenia.

ALOJZY JAMROŹ

Miejski Inspektor
Oświaty Pozaszkolnej

O PRÓBIE STWORZENIA W DZIELNICY BAŁUCKIEJ MIEJSKIEGO DOMU OŚWIATOWEGO.

(Pogadanka radiowa, wygłoszona 15 lutego rb. przed mikrofonem
Rozgłośni Łódzkiej Polskiego Radia).

Sieć miejskich placówek oświatowo-kulturalnych rozwija się z każdym rokiem. Zwiększają się nie tylko rozmiary prac oświatowo-wychowawczych, prowadzonych przez Zarząd Miejski, ulega również poprawie i ich jakość. Główną bowiem troską Zarządu Miejskiego jest dążenie do jak najpełniejszego oddziaływania na tych wszystkich, którzy zgłaszają się do miejskich placówek oświaty pozaszkolnej. Szczególną opieką przy tym otoczył samorząd miasta Łodzi peryferie miasta, a wśród nich dzielnicę bałucką. Dzielnicę tę zamieszkują bowiem głównie robotnicy. Ogólna liczba mieszkańców Bałut (obszaru objętego komisariatami policyjnymi Nr. I, II i III) wynosi według ostatniego Powszechnego Spisu Ludności 172.053 osób, z czego więcej niż połowę stanowili robotnicy (90.339 osób). Wśród ludności tej analfabetów i półanalfabetów w wieku powyżej lat 10 było 36,342. Jest to największe w Łodzi skupienie osób nie umiejących czytać ani pisać. Cyfry te najlepiej uzasadniają konieczność specjalnego zaopiekowania się tą dzielnicą Łodzi. Jeżeli przy tym uświadomimy sobie, że stopa życiowa robotnika bałuckiego należy do najniższych w naszym mieście, że jego warunki mieszkaniowe są nadzwyczaj nędzne (80% mieszkań jednoizbowych zamieszkałych nieraz przez 6 do 12 osób), to zrozumiałą będzie troska o wybór najodpowiedniejszych dla tej dzielnicy form pracy oświatowo-kulturalnej. Chodzi o to, by wysiłki podjęte w tej dziedzinie nie poszły na marne, lecz przyniosły trwałe i wartościowe rezultaty. W tym celu Zarząd Miejski w Łodzi postanowił tworzyć na terenie Bałut takie instytucje oświatowe, w których robotnik mógł by spędzać cały czas wolny od pracy zawodowej i zaspakajać najrozmaitsze swoje potrzeby kulturalne. Do instytucyj takich należą tzw. domy oświatowe. Jedynie w tego rodzaju placówkach stworzyć można warunki sprzyjające poważnej działalności oświatowo-wychowawczej i jedynie takie, zdaniem naszym, instytucje pozwolą na terenie Bałut na całkowite i skuteczne realizowanie wszelkich zamierzeń kulturalno-oświatowych. Pierwszą próbę w tym kierunku po-

czynił już samorząd m. Łodzi przez stworzenie przy ul. Prusa 15 placówki zbliżonej swym ogólnym charakterem do domu oświatowego. Instytucja ta mieści się w specjalnie na ten cel wynajętym i odpowiednio przystosowanym budynku. Zdawano bowiem sobie sprawę, że korzystanie z obcego lokalu nie pozwoli nigdy na rozwinięcie pełnej działalności oświatowo-wychowawczej, sytuacja taka bowiem doprowadza często do powstawania różnych konfliktów między gospodarzami lokalu, a sublokatorami. Poza tym słuchacze nie przywiązują się do instytucji, mieszczącej się kątem w budynku obcym, gdyż stwarza to atmosferę tymczasowości i podważa ciągłość pracy. Nie sprzyja to także ugruntowaniu tradycji w pracy oświatowej i znacznie zmniejsza możliwość kulturalnego oddziaływania na wybrane środowisko.

Wynajęcie przez Zarząd Miejski budynku, przeznaczonego wyłącznie na pomieszczenie różnych placówek oświatowych, było posunięciem nader szczęśliwym. Umieszczono w budynku tym instytucje następujące: 1) Miejskie kursy społeczne (uniwersytety powszechne), 2) Wypożyczalnię książek dla dorosłych, 3) Czytelnię czasopism, 4) Świetlicę dla dorosłych. Wszystkie te instytucje umożliwiają robotnikowi bałuckiemu spędzanie wczasów w godzinach wolnych od zajęć zawodowych. Dążeniem Zarządu Miejskiego jest przy tym to, by zajęcia oświatowo-wychowawcze, uprawiane na terenie poszczególnych instytucyj, wchodzących w skład domu oświatowego, były jak najbardziej zróżniczkowane. Barwność bowiem, bogactwo i różnorodność tych zajęć mogą się stać czynnikiem najbardziej sprzyjającym pracy kulturalno-oświatowej, prowadzonej w dzielnicy bałuckiej naszego miasta, mogą przełamać bierność i nastawienie pasywne mieszkańców tej dzielnicy i przyciągnąć jednostki, dla których miłszym miejscem wypoczynkowym był dotychczas szynk lub ulica niż sale domu oświatowego. W instytucji takiej nie może być nudy i monotonii. Powinna ona skupiać w sobie wszystkie rodzaje pracy kulturalnej tak, żeby każdy, kto zapragnie z niej korzystać, znalazł dla siebie odpowiednie zajęcie i mógł rozwijać swoje wrodzone zdolności i zaspokajać zainteresowania i potrzeby kulturalne. Odpoczynek po zajęciach zawodowych nie może polegać na biernym lenistwie. Winien on być podobnie jak praca zorganizowany. Należy go celowo i umiejętnie wyzyskać, oddając się różnym zajęciom intelektualnym, artystycznym i towarzyskim.

Głównym zadaniem domu oświatowego, mieszczącego się przy ul. Prusa nr 15, będzie właśnie stworzenie takich warunków, które by umożliwiły robotnikom racjonalne spędzanie wczasów w godzinach wolnych od pracy zawodowej.

Dom ten obecnie mieści już bibliotekę i salę czytelnianą, zaopatrzoną w odpowiednią ilość czasopism. Znajdują się w nim także Miejskie kursy

społeczne, przeznaczone dla dokształcania tych, którzy po ukończeniu szkoły powszechnej pragną dalej rozwijać się umysłowo. Głównym ich celem jest wyrobienie w słuchaczach umiejętności samodzielnego zdobywania wiedzy. Przy kursach tych organizuje się pracownię przyrodniczą. Zarząd Miejski zdaje sobie bowiem sprawę, że punkt ciężkości w pracy oświatowej winien leżeć nie w wykładach, podczas których słuchacz zachowuje się biernie, lecz w wysiłkach, jakie musi on wy dobyć w zajęciach samodzielnych na terenie różnych pracowni naukowych.

Przy Miejskich kursach społecznych znajduje się świetlica, na której terenie uprawia się najróżnorodniejsze zajęcia. Największym powodzeniem cieszyły się ubiegłego roku szkolnego zajęcia teatralne. Podziwiać należało zapał i entuzjazm uczestników dla tej pracy i wspaniałe wyniki w niej osiągnięte. Stwierdzić je można było na poranku artystycznym, urządzonym przy końcu ubiegłego roku szkolnego w sali Teatru Popularnego.

W ten sposób zorganizowany dom oświatowy skupia w sobie różnorodne formy prac kulturalno-oświatowych. Koordynowanie tych prac daje nieocenione korzyści i umożliwia osiąganie istotnych i trwałych rezultatów. Połączenie np. działalności biblioteki z żywym słowem potęguje działanie obu form pracy. Słuchacz bowiem odniesie znacznie większą korzyść z odczytu czy też wykładu, jeżeli pogłębi i utrwali wiadomości, podane w formie prelekcji, przez przeczytanie odpowiednich dzieł, wypożyczonych z biblioteki, mieszczącej się obok sali odczytowej. Konieczną w takim wypadku jest systematyczna współpraca bibliotekarza z prelegentem. Współpraca taka wydać może naprawdę trwałe i wartościowe rezultaty.

Tak się przedstawiają wysiłki Zarządu Miejskiego w Łodzi, zmierzające do stworzenia na terenie dzielnicy bałuckiej domu oświatowego. Pierwsze kroki uczyniono. Są już widoczne i rezultaty tej pracy. Wielki jest przede wszystkim napływ kandydatów, pragnących korzystać z poszczególnych instytucyj domu oświatowego, a wśród nich największy procent stanowią robotnicy.

Szczególnym powodzeniem cieszy się wypożyczalnia książek i czytelnia czasopism. Wkrótce sale tego domu staną się za ciasne, a wtedy należałoby pomyśleć o stworzeniu drugiej tego rodzaju placówki, ale już w części północno-wschodniej Bałut. Poza tym należałoby dążyć do rozbudowania struktury wewnętrznej stworzonego już domu oświatowego przy ul. Prusa 15, by mógł on zaspokajać wszystkie potrzeby kulturalne mieszkańców tej dzielnicy. Doświadczenia, zdobywane w pracy oświatowo-wychowawczej tego pierwszego miejskiego domu oświatowego, pozwolą na stopniowe wprowadzanie w jego organizacji takich zmian, które uczynią działalność jego bardziej pełną i intensywną, a wtedy stanie się on prawdziwym źródłem kultury i wiedzy dla szerokiej rzeszy robotniczych, zamieszkujących tę najbardziej do niedawna zaniedbaną dzielnicę Łodzi.

Z ZAGADNIENIŃ POTRZEB ARCHIWALNYCH

Wydawnictwa archiwalne.

Archiwa w Polsce są nader słabo doceniane nie tylko przez szersze warstwy społeczeństwa, ale nawet przez tych, którzy je utrzymują — mimo, iż wartość praktyczna archiwów jest im dostatecznie znana. Wartość archiwów doceniają tylko naukowcy, ale tylko z punktu ich zamiłowań i badań naukowych. Nie interesują ich natomiast, ani gmachy archiwalne, ani warunki pracy służby archiwalnej, skazanej na codzienną, trudną pracę w kurzu, zimnie, wilgoci i przeważnie w lokalach, w których promienie słoneczne albo nigdy, albo bardzo rzadko goszczą. Ponadto wisi nad nimi groźba zgniecenia przez walące się mury budynków archiwalnych, ale niebezpieczeństwo to jest u nas dostatecznie doceniane, gdyż archiwa są w porę usuwane z zagrożonych gmachów.

W ubiegłym roku w trosce o archiwa i archiwalia posunęliśmy się o krok naprzód, bo Komisja Wydawnicza Sekcji Archiwalnej Towarzystwa Miłośników Historii z jednej strony, a z drugiej Archiwum Miejskie w Warszawie podały do publicznej wiadomości wieść o stanie gmachów, w których są pomieszczone archiwa, a pośrednio także warunki, w jakich urzędnicy archiwalni muszą pracować. Jedna z tych rozpraw dotyczy archiwów państwowych, a druga Archiwum Miejskiego w Warszawie. Obie rozprawki noszą zewnętrzne cechy wybitnie archiwalne, pierwsza jako volumin „akt Komisji Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego tyczący się klęski grożącej Archiwom Państwowym i pilnej potrzeby budowy gmachów archiwalnych“, a druga jako volumin „akt Archiwum Miejskiego w Warszawie dotyczących urządzenia Archiwum Miejskiego w Arsenale Warszawskim“. — Obie zatym rozprawki traktują o gmachach archiwalnych. Przyjrzyjmy się z kolei treści tych rozpraw.

Pierwszą wydała Komisja wydawnicza Sekcji Archiwalnej Towarzystwa Miłośników historii w Warszawie w końcu roku 1938. Rozprawa ta nt. „Archiwa polskie zagrożone“, określa dzisiejszą rolę archiwów, jako ogniska nie poszczególnych zaścianków, dworów, czy pałaców, ale całego społeczeństwa naszego.

Wartość archiwów ocenia się z punktu widzenia politycznego, społecznego, prawnego, gospodarczego, kulturalnego i naukowego, a w szczególności:

„Z punktu widzenia politycznego archiwa są: Depozytorium najważniejszych aktów państwowych w najszerszym tego słowa znaczeniu. Nieprzebranym, od wieków uznanym, źródłem doświadczeń dziejowych.

Společnego: Podstawą do osiągnięcia perspektywy w ocenie dzisiejszych zjawisk społecznych, których najgenialniejszy nawet umysł w gąszczu współczesnego życia ogarnąć i ocenić nie zdoła.

Prawnego: Pamięcią sprawiedliwości. Walnym choć niewidocznym regulatorem życia publicznego i prywatnego. Odwieczną, prastarą, ale i dzisiejszą podstawą procesu sądowego.

Gospodarczego: Podsumowaniem wartości, wytwarzanych od wieków przez naród. Źródłem — przy umiejętnym wyciąganiu wniosków z dotychczasowych doświadczeń — nieobliczalnych korzyści dla kraju.

Kulturalnego: Skarbnicą wielowiekowego dorobku. Źródłem poczucia wartości dla swoich — legitymacją dla obcych. Światłem promieniującym z przeszłości na teraźniejszość i przyszłość.

Naukowego: Syntezą wszystkich powyższych tez, ujętą przez pryzmat życia intelektualnego“.

Archiwa pracują w dwóch zasadniczych kierunkach: a) kierunek wewnętrzny — porządkowanie, uzupełnianie i opracowywanie poszczególnych fragmentów zawartości archiwum, b) kierunek drugi — udostępnianie zbiorów archiwalnych władzom państwowym lub samorządowym i obywatelom bądź dla celów naukowych, bądź też dla celów administracyjnych.

Archiwów państwowych mamy 16, z których 5 w Warszawie, a 11 w miastach prowincjonalnych. Archiwa warszawskie cechuje specjalizacja, a archiwa prowincjonalne mają charakter ogólny, związany z danym regionem.

Gmachy, w których mieszczą się archiwa państwowe pozostawiają dużo do życzenia. Świadczą o tym zamieszczone fotografie we wspomnianych wydawnictwach niektórych gmachów archiwalnych lub ich części. Specjalnie budowanych gmachów z przeznaczeniem na magazyny archiwalne w Polsce nie ma. Własne budynki posiada tylko połowa archiwów — pozostałe mieszczą się w budynkach obcych.

Przeciążenie gmachów archiwalnych doszło do tego stopnia, że niektóre archiwa musiały szukać nowych pomieszczeń, gdyż dawne groziły zawaleniem się, np. Archiwum Akt Nowych w Warszawie i Archiwum Skarbowe. Bardzo wiele pracy włożono w remonty gmachów archiwalnych, np. Archiwum Akt Dawnych w Warszawie, Archiwum Państwowego w Poznaniu i w Lublinie.

Gmachy przeznaczone na archiwa są ciasne, wilgoć w magazynach archiwalnych niektórych archiwów występuje stosunkowo dość często. Magazyny archiwalne nie są opalane. Lokale biurowe i pracownie mieszczą się przeważnie w sąsiedztwie magazynów, pozostawiają również dużo do życzenia, nie wyłączając nawet Archiwum Głównego w Warszawie.

W takich to lokalach przechowuje się około 90.000 metrów bieżących akt, których wartości nie da się szacować miarą materialnych korzyści. Ogólna ilość akt, nadających się do przekazania do archiwów z roku na rok wzrasta — a w ścisłym związku wzrasta konieczność budowy odpowiednich gmachów na archiwa państwowe w Warszawie, Krakowie, Lublinie, Lwowie, Łodzi, gdyż niepodobieństwem jest, aby archiwum województwa łódzkiego na dłuższą metę mogło znajdować się w Piotrkowie Trybunalskim, a nie w Łodzi. Toruń i Katowice również czekają na własne archiwa wojewódzkie.

Podobne wydawnictwo również w szacie archiwalnej, jako „Akta Archiwum Miejskiego w Warszawie, dotyczące urzędzenia Archiwum Miejskiego w Arsenale Warszawskim vol. I“, opracował i wydał dyrektor Archiwum Miejskiego ppłk. Adam W. Englert pt. „Archiwum Miejskie Warszawy w Arsenale Warszawskim“. Wydawnictwo to ukazało się z okazji inauguracji Archiwum w przebudowanym gmachu Arsenалу w trzechsetlecie założenia przez Władysława IV budynku, w sto ósmą rocznicę nocy listopadowej.

Pierwsze rozdziały rozprawy poświęcone są historii Arsenálu od roku 1638 do roku 1938 włącznie. W treści zacytowano szereg dokumentów w całości lub w wyciągach, podano szereg planów i fotografii gmachu z różnych epok minionych, podobiznę Władysława IV, Karola Gustawa i Fryderyka Alojzego hr Brühla, generała artylerii konnej 1763—1788.

Budynek ten przez Rosjan został zamieniony na więzienie w latach 1832—1833, w następnych latach XIX w. były dokonywane dalsze przeróbki, wskutek czego budynek zabytkowy został zupełnie zeszpecony i poniżony do roli więzienia. Przeszło sto lat spełniał swą smutną rolę. W jego murach zamykano bohaterów 1831 i 1863 r. żołnierzy rewolucji 1905 roku, a w okresie wojny światowej więźniami jego byli legionści Józefa Piłsudskiego i peowiacy, walczący z przemocą germańską.

W roku 1935 za życia Wielkiego Marszałka, w Odrodzonej Polsce, gmach Arsenálu uwolniono z rosyjskiego pohańbienia i przeznaczono na Archiwum Stolicy.

W ten sposób Warszawa uzyskała piękny, obszerny i zupełnie odpowiedni gmach na Archiwum oraz wybitnie piękny klejnot architektury.

Sprawa pomieszczenia Archiwum Miejskiego w Warszawie została w ten sposób zupełnie rozwiązana. Warszawa uzyskała własną instytucję, powołaną do gromadzenia, porządkowania i przechowywania miejskich zabytków rękopiśmiennych, udostępniania akt władzom i osobom prywatnym, prowadzenia prac naukowych oraz popularyzowania wśród najszerszych warstw społeczeństwa wiedzy o Warszawie.

Zabytki rękopiśmienne złożone w starych murach Arsenалу, będą swą niegasnącą nigdy prawdą historyczną świadczyć o teźyźnie polskiego ducha, kultury i nauki.

W końcu nadmienić jeszcze należy, iż nauka polska i stolica nasza istnienie swego Archiwum Miejskiego i umieszczenie tej nowej instytucji w gmachu Arsenалу zawdzięcza przede wszystkim inicjatywie i pracy Prezydenta miasta Warszawy Starzyńskiego oraz dyrektora Archiwum Adama W. Englerta.

W Łodzi nie ma archiwum państwowego, pomimo że zamierzenia Wydziału Archiwów Państwowych przewidują przeniesienie do Łodzi Archiwum Państwowego w Piotrkowie. Wymaga tego również samo życie, gdyż Łódź, a nie Piotrków, jest siedzibą Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego.

Sprawa ta jednak nie może być rozwiązana z braku odpowiedniego lokalu w Łodzi.

W Łodzi istnieją dwa archiwa niepaństwowe. Archiwum Miejskie i Archiwum Diecezjalne.

Archiwum Miejskie w Łodzi mieści się w lokalu własnym w salach parterowych gmachu starego ratusza. Lokal ten jest za szczupły i niewystarczający na potrzeby Archiwum, z chwilą jednak, gdy na cele Archiwum zostanie przeznaczony cały gmach starego ratusza, Łódź rozwiąże pomyślnie sprawę gmachu archiwalnego, — a zabytki rękopiśmienne władz miejskich łódzkich otrzymają piękny i jedyny gmach, podlegający konserwacji.

W Łodzi istnieje nadto Muzeum Diecezjalne, erygowane w grudniu 1937 roku przez J. E. Ks. Biskupa Włodzimierza Jasińskiego, Ordynariusza Diecezji Łódzkiej.

Statut rzezonego Muzeum przewiduje trzy zasadnicze działy, a mianowicie: 1) muzeum, 2) archiwum i 3) bibliotekę.

Z uwagi jednak na bogactwo zbiorów zabytków rękopiśmiennych pochodzących z urzędów parafialnych i dążności zmierzającej do tworzenia archiwów diecezjalnych, zbiory rękopiśmienne będą stanowić oddzielną w stosunku do Muzeum instytucję — Archiwum Diecezjalne. Przy Archiwum będzie istniała biblioteka, obejmująca głównie wydawnictwa z zakresu historii.

W chwili obecnej zbiory archiwalne obejmują 85 dyplomów pergaminowych od r. 1319 i 1130 voluminów akt, zaś biblioteka składa się z 3100 tomów. Przy Archiwum w przyszłości powstanie niewątpliwie pracownia naukowa.

Powstanie pracowni naukowej usprawiedliwione jest bogactwem zbiorów archiwalnych i tym, iż na terenie Łodzi pracownia ta jest nieodzownie potrzebna, a nawet konieczna.

Muzeum i Archiwum Diecezjalne mieści się w 2 pokojach parterowych. Jest to lokal odpowiedni na przechowywanie tego rodzaju zabytków, ale niestety, za szczupły. Szczupłość lokalu organizatorom tej instytucji daje się odczuwać coraz silniej, i to tym bardziej, że zbiory rękopiśmienne, muzealne i biblioteczne stale wzrastają i wzrastać będą, gdyż w parafiach i dekanatach znajduje się jeszcze stosunkowo dużo archiwaliów.

Wszystko to wskazuje, iż sam bieg życia codziennego domaga się specjalnego gmachu. Potrzeby budowy nowego gmachu nie trzeba uzasadniać, gdyż zbiory archiwalne same je wyjaśniają, a przytym doskonale rozumie je J. E. Ksiądz Biskup Ordynariusz, który zamierza podjąć budowę nowego gmachu przeznaczonego na Muzeum i Archiwum Diecezjalne. Życzyć więc i wierzyć należy, iż w niedługim czasie dzięki inicjatywie i energii J. E. Księdza Biskupa Ordynariusza, Łódź otrzyma nową, bogatą w zbiory rękopiśmienne placówkę naukową.

HENRYK CZAPLICKI

Inżynier-Technolog
Wydziału Przedsiębiorstw
i Apropowizacji

SPRAWA WYWOZU I NISZCZENIA ŚMIECI W MIEŚCIE ŁODZI (Ciąg dalszy).

II okres — po otrzymaniu uprawnień, od 31. III. do 31. XII. 1938 roku.

W poprzednim numerze „Dziennika Zarządu Miejskiego w Łodzi“ stwierdzono, że Zarząd Miasta Łodzi przez Wydział Przedsiębiorstw Miejskich i Apropowizacji już od dawna i szczegółowo bada sprawę oczyszczania miasta w kierunku odśmiecania i asenizacji.

Projekty organizacji odśmiecania miasta, tj. wywozu śmieci, zbieranych przez właścicieli nieruchomości i składowania ich na zypiskach, — według przepisów sanitarno-porządkowych i zbadanych osobiście przez naczelnika Wydziału Przedsiębiorstw Miejskich i Apropowizacji za granicą i w kraju, były prawie rok rocznie przedkładane Zarządowi Miasta. Sprawa organizacji przedsiębiorstwa powyższego została już tak daleko posunięta, że naczelnik Wydziału Przedsiębiorstw Miejskich i Apropowizacji inż. J. Brzozowski, dwukrotnie występował z wnioskiem do Zarządu Miasta o wniesienie do budżetu inwestycyjnego w tym celu odpowiednich kwot.

Na przeszkodzie realizacji tego dla m. Łodzi nieodzownego przedsiębiorstwa — w kierunku sanitarno-porządkowym, urbanistycznym i kulturalnym — stał brak funduszków oraz, w głównej mierze, brak uprawnień samorządu do wyłączności objęcia tej obowiązkowej pracy, co wybitnie może pomóc do uzyskania odpowiednich funduszków dla tego celu.

Konferencja międzywydziałowa Zarządu m. Łodzi, pod przewodnictwem wiceprezydenta K. Kozłowskiego odbyta w dniu 18 maja 1938 roku, w sprawie oczyszczania m. Łodzi, — stwierdziła co następuje: Wobec ogłoszenia Ustawy (Dz. U. R. P. z dnia 31 marca 1938 roku Nr 24, poz. 210/211), dającej Gminie m. Łodzi uprawnienia wyłączności w usuwaniu nieczystości i wód opadowych, należy przystąpić niezwłocznie do zorganizowania przedsiębiorstwa w tym kierunku wysoce niezbędnego dla zdrowia mieszkańców miasta i ze względów kulturalno-urbanistycznych;

Wobec jednak braku funduszków na ten cel w budżecie m. Łodzi, organizacja ta, o ile ma być prowadzona we własnym zakresie, winna być rozpoczęta w najmniejszych rozmiarach z możliwością progresywnego jej rozwoju.

Na mocy powyższego wiceprezydent K. Kozłowski zlecił Wydziałowi Przedsiębiorstw Miejskich i Aprowizacji opracować odpowiedni program działalności przedsiębiorstwa, kosztorysy i kalkulację na wywóz śmieci i ich zsypywanie w możliwie najmniejszych rozmiarach, na przykład: na terenie jednego komisariatu, celem zdania sobie sprawy o wysokości kosztów inwestycyjnych i wydatków eksploatacyjnych.

Przy wykonywaniu zlecenia powyższego w tak ograniczonych ramach należało wziąć pod uwagę teren takiego komisariatu, na którym ilość produkcji śmieci nie tylko umożliwiła by zorganizowanie przedsiębiorstwa najmniejszym kosztem inwestycyj, co jest związane z małą ilością materiału operacyjnego, lecz głównie, aby koszty eksploatacyjne mogły być pokryte w całości, przy nałożeniu opłat nie wygórowanych na właścicieli nieruchomości, co jest uzależnione od jak największej ilości śmieci. Skojarzyć trzeba więc dwie przeciwności.

Każde przedsiębiorstwo przemysłowo-zarobkowe, należące do Związku Samorządowego winno być samowystarczalne, tj. gospodarczo i społecznie produktywne. Z drugiej strony przedsiębiorstwo, mające uprawnienia wyłączności, nie powinno wyzyskiwać zbyt swych praw w celach nadmiernego obciążenia właścicieli nieruchomości opłatami za wywóz i niszczenie śmieci.

Wobec powyższego całość projektu sprowadza się do rozwiązania dwóch następujących podstawowych zagadnień.

- I. Wysokość opłat, mających być pobieranymi za wywóz i niszczenie na zsepiskach jednostki śmieci, którą będzie 110-litrowa śmietnica metalowa;
- II. Ilość produkowanych śmieci na określonym terenie.

Wysokość opłat za 1 obrót każdej śmietnicy.

Dla zorientowania się w sprawie opłat przedstawia się poniżej kilka danych w tej sprawie:

P o z n a ć:

- 1) Opłata za wywóz 1 śmietnika (110 ltr) śmieci mieszkaniowych oraz ich spalanie:
 - zł 0,65 z wystawianiem śmietnic na poziomie ulicy w odległości najwyżej 30 m. od jezdni lub z dopłatą
 - zł 0,10 za każde przeniesienie śmietnicy z dalszej odległości.

- 2) Opłata za zwózkę brudu, śniegu i lodu pobiera się z nawierzchni ulicy (chodnika plus połowa jezdni) —
 z polnego kamienia zł 0,11 za 1 m² powierzchni
 gładkiej „ 0,06 za 1 m² powierzchni

Zakład odśmiecania miasta obejmuje około 150.000 mieszkańców i około 2.000 nieruchomości.

Kapitał inwestowany w zakład odśmiecania zł 1.500.000.—

Kapitał inwestowany w spalarnię zł 2.500.000.—

Wydatki eksploatacyjne około zł 300.000.—

rocznie.

K r a k ó w:

Przy taborze konnym o 120 koniach do 1924 roku Kraków pobierał złotych 0,65, obecnie przy 7 samochodach z przyczepkami o łącznej pojemności 100 skrzyń 110 litrów i 5 obrotach każdego pociągu dziennie po zł 0,55.

K a t o w i c e i W a r s z a w a:

Za zwózkę 1 m. sześciennego zł 5,15, czyli za 110-litrową śmietnicę około złotych 0,57/4.

Ł ó d ź:

W Łodzi od dawna działają przewoźnicy prywatni-włościanie, którzy pobierają za wywiezienie zwykłego wozu otwartego jednokonnego o pojemności około 0,70 m³ średnio zł 1,20 lub parokonnego o pojemności 1,00 m³ średnio zł 1,80, czyli za 110 litrów średnio groszy 20. Wozy takie obsłużyć mogą w ciągu 8 godzin najwyżej produkcję 200 osób w Łodzi, przeto dla wywiezienia dziennej produkcji około 660.000 ludności potrzeba by było zająć 3.300 wozów codziennie, stale. Ponieważ takiego ruchu wozów nie ma w Łodzi, to też przeważna ilość śmieci gnije po podwórzach i na pustych placach. Obecnie w myśl obowiązujących przepisów, wozy te w ogóle nie powinny być przez policję dopuszczone do wywozu śmieci, — zamienić je bowiem muszą wozy choćby zwykłe, lecz według konstrukcji § 11 przepisów sanitarno-porządkowych, tj. szczelne z pokrywą drewnianą lub metalową.

Obecnie dwa przedsiębiorstwa wywozu śmieci już działają, mianowicie: „Przedsiębiorstwo Oczyszczania Miasta“ (kierownik inż. Abramowicz) posiada 3 wozy po 4,5 m³ pojemności i pobiera 40 groszy za każdy obrót 110 litrowej śmietnicy. „Czystość“ posiada 1 wóz i pobiera podobno jeszcze mniej.

Nie tylko Zarząd Miasta, lecz każdy zdrowo myślący przedsiębiorca musi przyjść do przekonania, że wobec opłat, pobieranych przez inne miasta

od 55 do 65 i 75 groszy, z opłatą groszy 40 konkurować nie sposób, lecz równoważnikiem tak niskiej opłaty jest b. niska skala obsługi.

Bezpylność wsypywania okazała się w praktyce fikcją i obsługa wozu składa się z woźnicy, któremu pomaga dozorca i chłopiec (małoletni) wsuwający i rozgarniający łopata śmieci w wozie przy wyspowej klapie. Prócz zawiadomień i wielokrotnych skarg, wnoszonych do Wydziału Zdrowia oraz Przedsiębiorstw i Aprowizacji, członkowie obu Wydziałów niejednokrotnie badali stan obecnie działającego wywozu i stwierdzili, że sposób zabierania, ładowania śmieci do wozów, nawet tzw. bezpylnych, urąga przepisom sanitarno-porządkowym. Bezpylność przewozu również okazała się niedostateczną, ponieważ przez klapę tylną — wysypującą, wydostają się śmieci i zwłaszcza płynne nieczystości, które wbrew przepisom w śmietnicach są umieszczane i przez wozy Spółek nieuważnie zabierane. Taki sposób obsługiwania nieruchomości niczym prawie się nie różni od omówionego wyżej wywozu wozami włościańskimi. Za minimalne powiększenie racjonalności wywozu obie Spółki biorą jednak niepomierne większe opłaty, nawet przy 40 groszach za wypróżnienie śmietnicy. Wywóz śmieci wozami włościańskimi z nieruchomości o 120—150 mieszkańców kosztuje średnio 5—6 złotych miesięcznie, przyczem jeżeli zmiotki uliczne (mierzwa) jest oddzielnie zbierana, włościanin dostaje nawóz powyższy za darmo, lecz śmieci wywozi bezpłatnie. Przy średnio 140 mieszkańcach na nieruchomości zbiera się najmniej około 1,75 śmietnic dziennie (około 195 litrów). Ponieważ na 140 mieszkańców wypada 4 śmietnice, przeto wywóz winien być dokonywany najmniej po każdym 2-dniach, czyli 15 razy miesięcznie. Otrzymamy $15 \times 4 \times 0,36 = \text{zł } 21,60$ miesięcznie dla członków Spółki i $15 \times 4 \times 0,40 = \text{zł } 24$ dla nieczłonków.

Skala opłaty jest tylko jej podstawą, ponieważ za każdą śmietnicę więcej niż umówione np.: 4 śmietnice i za każdy raz wywozu więcej razy niż według umowy, opłata zwiększa się w sposób, jak wskazują skargi właścicieli nieruchomości. Ponieważ umieszczono już około 6.000 śmietnic, cztery wozy zaś mogą obsłużyć zaledwie najwyżej 320 śmietnic dziennie, tj. 6°/_o całej ilości, przeto nadwyżki opłat dodatkowych są bardzo częste. W wyniku powyższego obecne opłaty wynoszą około 60—65 groszy od śmietnicy.

Prócz wywozu śmieci oba przedsiębiorstwa omawiane trudnią się dostawą metalowych śmietnic właścicielom nieruchomości. W lipcu ub. roku Spółki powyższe miały zarejestrowanych około 1230 nieruchomości, które nabyły około 2.500 śmietnic, po roku działalności można obliczać, że w chwili obecnej jest śmietnic na całym terenie m. Łodzi, z przewagą śródmieścia, około 6.000, zakupionych przez około 1.650 właścicieli nieruchomości.

W wyniku zaopatrywania nieruchomości przez ich właścicieli w śmietnice różnego typu (aż 7 typów) nawet nie zatwierdzone przez Zarząd Miasta, stworzył się już chaos, który utrudni organizację Zakładu Oczyszczania Miasta czy to drogą objęcia tych czynności we własnym zarządzie miasta bądź przez koncesjonariusza. Chaos taki powiększa się wskutek braku dostatecznej ilości wozów. Dla obsłużenia około 6.000 śmietnic w 1650 nieruchomościach winno być około 30 wozów.

Ponieważ obie Spółki posiadają tylko 4 wozy do śmietnic, właściciele nieruchomości zmuszeni są korzystać z usług nielicznego taboru odkrytych wozów włociańskich oraz z deszczów i wiatrów, które zmyją lub rozwieją śmieci, w postaci kurzu na puste place, do mieszkań, oczu i płuc ludzkich, bądź też wznawiane są stałe śmietniki na podwórzach.

Obecny więc stan sprawy oczyszczania m. Łodzi jest ten sam, co był przed wprowadzeniem śmietnic metalowych, a niska stawka opłaty za jeden obrót każdej śmietnicy jest pozorna.

Wysokość opłaty, mogącej być pobieranej w Łodzi musi być ściśle i szczegółowo obliczona i wyniki podane zostaną w następnym numerze „Dziennika“.

Produkcja śmieci — dzienna.

Wytwórstwo śmieci przez mieszkańców miasta ma decydujący wpływ na koszt inwestycji oraz na koszt eksploatacyjne. Na ilość śmieci produkowanych mają wpływ:

- 1) obszar — kwadratura — chodników, ulic i placów — miejsc publicznych na zaśmiecenie których ma wpływ ruch kołowy i ludzki — wykładnikiem zaś ruchu są rodzaje nawierzchni, których mamy w Łodzi trzy:
 - a. gładką i twardą, której jeden metr kwadr. daje dziennie około 30 gram = 0,05 ltr/śmieci,
 - b. z kamienia polnego (kocich łbów), której jeden metr kwadr. daje dziennie około 60 gr. = 0,1 ltr/ śmieci,
 - c. wyboistą i miękką — gruntową, której jeden metr kwadr. daje dziennie około 90 gr. = 0,15 ltr/śmieci.

Długość ulic z chodnikami, wzięta jest według planu, szerokość, licząc średnio, wynosi w centrum miasta 14 mtr. i idąc koncentrycznie dalej wraz ze śródmieściem 14,5 i 15 mtr.

- 2) Obszar — kwadratura bram i podwórz, na których produkcję śmieci bierze się taką samą, jak wyżej, z trzech rodzajów nawierzchni. Kwadratura podwórz i bram, licząc średnio, wynosi w nieruchomościach:

śródmiejskich 375 m² i idąc koncentrycznie dalej, wraz ze śródmieściem – 420 m² i 470 m².

- 3) Ilość mieszkańców i gęstość zaludnienia nieruchomości. Statystyka ilości mieszkańców w Łodzi może być dokładnie podana na każdy rok, pomimo, że spis ostatni ludności odbył się w 1931 roku. Wydział Statystyczny Zarządu Miasta ma możność na podstawie meldunków dane ówczesne uzupełniać.

Gęstość zaludnienia obliczana jest według danych Wydziału Statystycznego, produkcja zaś śmieci mieszkaniowych według orzeczeń fachowców zagranicznych.

Normy powyższe dla m. Łodzi są następujące:

Średnia ilość mieszkańców w ‰	przy gęstości zaludnienia na 1 izbę osób	Średnie wytwórstwo śmieci dziennie na 1 mieszkańca	
		gramów	litrów
45,5	do 2	37,5	0,75
21,0	2—3	40,0	0,80
13,0	3—4	45,0	0,90
12,5	4—5	52,5	1,05
6,0	6 i więcej	62,5	1,25
2,0	12 i więcej	75,0	1,5

Śmieci są trzech rodzaj: mieszkaniowe, podwórzowe i uliczne, które w niektórych miastach za granicą są rozgraniczane, posiadają bowiem użyteczność różną, zwłaszcza kategoria trzecia uliczna, zwana ogólnie „mierzwą“ i pierwsza zwana „śmieciem mieszkaniowym“. W Łodzi na razie należy zaliczyć całą produkcję do śmieci mieszkaniowych.

Wreszcie ostatnim czynnikiem, wpływającym na ilość śmieci jest:

- 4) obszar terenu oczyszczanego, ilość nieruchomości w ogóle, zwłaszcza zabudowanych oraz podział obszaru i nieruchomości na skanalizowane i nieskanalizowane.

Opierając się na całokształcie wyżej wskazanych podstaw i zebrany dane co do kilku oddzielnych terenów, nie można z góry orzec, jaki z nich będzie najodpowiedniejszym do zapoczątkowania przedsiębiorstwa, przy możliwie najmniejszych kosztach inwestycji i z gwarancją nie tylko samowystarczalności, lecz z możliwością samodzielnego rozwoju.

Z tego powodu należało zbadać i opracować kosztorysy i budżety w 3-ch oddzielnych wariantach, poczynawszy od terenu o najmniejszej powierzchni — 120 ha o produkcji śmieci najmniejszej, do terenu o 250 ha i 500 ha z progresywnie większą produkcją śmieci.

Prócz wyżej omówionych współczynników, wpływających na rozmiary produkcji śmieci, decydującą rolę w określaniu kosztów urządzenia zakładu i wydatków jego eksploatacji grają: sposoby wywożenia śmieci z terenu działania:

- 1) rodzaje wozów ze wsypywaniem do nich śmieci zwyczajnie lub za pomocą wsepów i wysypywanie ręczne lub mechaniczne, a zwłaszcza pojemność wozów;
- 2) siła pociągowa: konna lub motorowa (samochodowa).

Zgodnie z tym każdy wariant projektu jest opracowany w 3-ch fazach rozwoju, poczynając od przewożenia śmieci wozami tylko konnymi, pojemności małej i średniej, przechodząc do pojemności coraz większych, o mieszanej sile pociągowej przy progresywnym zmniejszaniu pierwszej na korzyść drugiej.

W ten sposób opracowano 9 projektów, z których każdy może być oddzielnie traktowany, każda bowiem niższa faza rozwojowa może stanowić zaczątek organizacji niezależnie od wariantu projektu. Wyższe fazy można dostosować do poprzedniej i będą one stopniami powiększania działalności, prócz bowiem gradacji systemu wozów, ich pojemności i przejścia z konnej siły na motorowe ciągniki, w każdym wariantcie projektu wzięto pod uwagę:

3. oddawanie z początku większej, następnie mniejszej części materiału śmieciowego do przewożenia prywatnym przedsiębiorcom, technicznie zorganizowanym i nadzorowanym przez zakład miejski;
4. wynajem na razie odpowiedniej pofabrycznej nieruchomości i przeróbka jej na pomieszczenia wozowni-garażu, stajni i dla innych potrzeb

zakładu, zamiast wznoszenia i urządzania nowych budowli, co jednak w 3-iej fazie każdego wariantu jest zaprojektowane i obliczone.

Wreszcie zaznaczyć należy, że w każdym projekcie obliczone są koszty inwestycji i wydatki eksploatacyjne oddzielnie:

dla zakładu A — odświeżania miasta — wywóz śmieci

dla zakładu B — niszczenia śmieci — zsypanka lub przyzmy fermentacyjne, z tym jednak, że obydwie działy stanowią jedną nierozzerwalną całość. Spalanie śmieci na razie nie jest brane w rachubę, jednak Wydział przestudował zagadnienie powyższe dość szczegółowo.

Przed przejściem do zestawienia porównawczego 3-ch wariantów i wydania opinii na mocy wyników obliczeń szczegółowych, co uczynione zostanie w następnym zeszycie, należy wyjaśnić sposoby działania zakładów.

Śmietnice:

1. Zbieranie śmieci w śmietnicach należy do obowiązków właściciela nieruchomości. Pod zbieraniem śmieci rozumie się przepisowe zamiatanie ulic, chodników i placów przyległych do nieruchomości, zamiatanie bram i podwórz i umieszczanie tych zmiotków w śmietnicy a nie w otworach kanalizacji, — wreszcie czuwanie nad tym, aby lokatorzy umieszczali odpowiedni materiał ściemiowy (suchy), a nie kloaczny (mokry) w śmietnicach.
2. Śmietnice pełne winny być w stanie zamkniętym przygotowane przez właściciela nieruchomości na poziomie chodnika i nie dalej niż 30 metrów od jezdni.
3. Śmietnice przepisowe i odpowiadające wozom nabywają właściciele nieruchomości na swoją własność i utrzymują na swój koszt i ryzyko. W każdej najmniejszej nieruchomości winny być najmniej dwie (2) śmietnice jednakowe (jednego typu): jedna śmietnica czynna, druga w rezerwie. Ilość śmietnic ogólna na każdej nieruchomości reguluje się ilością osób zamieszkujących stale w nieruchomości plus pewien współczynnik ruchu osobowego w nieruchomościach przemysłowych, zwłaszcza handlowych.

W obliczeniach projektów zgodnie z obliczeniami wytwórstwa śmieci w Łodzi winno obowiązywać posiadanie 1 śmietnicy na każde „do 35 mieszkańców“.

4. Zakład winien posiadać stale pewną ilość śmietnic w celach propagandy i dla sprawności działania.

Wozy — stosowane w przewozie śmieci są typów następujących:

Nr 1 wóz konny (parokonny) zwykły, lecz skonstruowany według § 11

przepisów sanitarno-porządkowych — szczelny, z pokrywą szczelną drewnianą lub blaszaną z otworem zamykanym szczelnie do wsypany śmieci ze śmietnic bez mechanicznego wsypu.

Wóz taki o pojemności $1,6 \text{ m}^3 = 1.500$ litrów = 15 śmietnic 110-litrowych winien wykonać na odległości średniej 5—6 klm. od miejsca ładowania śmieci do zsympiska — 4 obroty najmniej w ciągu 8 godzin pracy, czyli naładuje, przewiezie i wysypie 60 śmietnic dziennie. Obsługa takiego wozu: woźnica i pomocnik.

Wozy powyższe, skonstruowane według przepisów sanitarno-porządkowych, w pierwszych czasach, tj. w pierwszych fazach swej działalności, zakład będzie wynajmował wraz z parą koni i woźnicą, jednak dla zabezpieczenia się od niestawienia się do pracy jakiegoś wozu prywatnego, zakład winien posiadać parę własnych wozów czynnych i jeden w rezerwie. Wozy powyższe używane będą dla ruchomości o małej ilości śmietnic i po jezdniach najgorszych.

Typ Nr 2 wozy parokonne, konstrukcji warsztatowej, z umieszczeniem na nich wsepów mechanicznych, pojemności użytkowej $4,5 \text{ m}^3 = 4500$ litrów = 40 śmietnic. Wóz taki wykonać winien 3 obroty w ciągu 8 godzin, na odległości 5—6 klm. od zsympiska, przeto naładuje on, przewiezie i wyładuje 120 śmietnic dziennie najmniej.

Wozy te winny być wyłączną własnością zakładu.

Obsługa: woźnica i pomocnik.

Typ Nr 3 wozy z ciągnikami motorowymi konstrukcji fabrycznej, jako wozy specjalne do wywozu śmieci ze wsepami pojemności $3 \text{ m}^3 = 3.000$ litrów — 27,27 śmietnic każdy, winny wykonać 3,5 obrotu w ciągu 8 godzin, przyczem ciągnik brać będzie 2—3 wozów (przyczepki), przeto pociąg taki winien załadować, przewieźć i wyładować średnio 238 śmietnic dziennie.

Obsługa: szofer i na każdy pociąg 2-wozowy 3-ch ładowników, na pociąg 3-wozowy 5 ładowników.

Typ Nr 4 — wozy z ciągnikiem motorowym, konstrukcji jak wyżej, pojemności $6 \text{ m}^3 = 6.000$ litrów — 54,54 śmietnic winien wykonać 2 obroty w ciągu 8 godzin, przyczem ciągnik brać będzie 2 wozy (przyczepki), przeto pociąg taki winien naładować, przewieźć i wyładować 218 śmietnic dziennie najmniej.

Obsługa: szofer i 3—4 ładowników na pociąg.

Wozy typu Nr 4 używane będą do ruchomości o największej ilości śmietnic i po najgładszych jezdniach.

Po omówieniu podstaw powyższych można przystąpić do planowania programu działalności „Zakładu Odśmiecania m. Łodzi” i zestawienia kosztorysów, jego organizacji oraz budżetów eksploatacyjnych.

Projekty kosztorysów, budowy i urządzenia oraz preliminarzy rocznych budżetów eksploatacji Zakładu Odśmiecania miasta Łodzi.

Przedstawione podstawy do obliczeń produkcji śmieci, jak również wyjaśnienia programu działalności, sposobów i środków wywozu i niszczenia śmieci dają nam możliwość zaprojektowania kosztorysów budowy i urządzenia „Zakładu Odśmiecania m. Łodzi”, oraz projektowania preliminarzy rocznych budżetów eksploatacyjnych (kalkulacji własnych kosztów wraz z przepisowymi potrąceniami).

I. Kosztorysy budowy i urządzenia. — Kosztorysy w każdej fazie rozwojowej każdego wariantu projektu obejmują obliczenia dla obu oddziałów zakładu odśmiecania miasta:

- A. Wywozu śmieci,
- B. Zsypiska.

I. Kapitał inwestycyjny składa się z pozycji następujących:

1. Kosztów taboru: wozów, koni, ilość których ściśle i z rezerwą odpowiada produkcji śmieci omawianego wariantu lub fазie jego rozwoju.
2. Kosztów budynków: przeróbki dzierżawionej nieruchomości w ogóle lub w 3-iej fазie rozwojowej każdego wariantu, kosztów budowy własnych -- wozowni, garażu, stajni, biura, mieszkań niezbędnych i innych budowli.
3. Kosztów urządzeń wewnętrznych: wozowni-garażu, stajni, stacji benzynowej, pracowni mechanicznej, oświetlenia, kanalizacji i wodociągu oraz zaopatrzenia się w narzędzia, materiały pomocnicze itp.
4. Kosztów terenu w 3-ciej fазie rozwojowej każdego wariantu pod budowę własnego zakładu A.

II. Kapitał obrotowy, stanowiący najmniej 15% łącznych wydatków rocznych, robocizny eksploatacyjnej, personalii dyrekcji i wydatków rzeczowych, jako to: utrzymanie koni, materiałów pędnych, dzierżawa budynku, oświetlenia, woda, opał, dostawa ziemi do przesytywania śmieci oraz remont wozów, koni, śmietnic, budynków, urządzeń i innych wy-

datków. Kapitał ten jest dla sprawności działania zakładu nieodzowny, pomimo, że środki potrzebne na eksploatację są pewne i płynne, pochodzą one bowiem będą z opłat prawno-publicznych, czyli zawsze ściągalnych. Skala jego może być zmniejszona, jednak z punktu widzenia zdrowej i racjonalnej gospodarki jest to niewskazane.

III. Kapitał organizacyjny: dla pokrycia kosztów przedwstępnej organizacji technicznej, uzyskania kapitału oraz na wydatki prawne itp., wynoszący 2 do 5°/_o łącznych kapitałów poprzednich.

Suma trzech kapitałów wyżej wskazanych stanowi Kapitał Zakładowy „Zakładu Oczyszczania Miasta“.

Preliminarze budżetów rocznych zakładów A. i B. oczyszczania miasta.

Każdemu kosztorysowi odpowiada preliminarz budżetu rocznych wydatków i dochodów.

Na wydatki składają się pozycje następujące:

I. Wydatki eksploatacyjne, przyczym oddzielne pozycje w stosowanych 3-ch fazach kształtują się w sposób następujący:

1. Robocizna:

a) dniówka robotników i ładowników	zł 4,— — 4,25 — 4,50
b) „ robotników, ładowników i woźniców „	4,90 — 5,20 — 5,65
c) „ ślusarzy i kowali	„ 7,— — 7,25 — 7,50
d) „ szoferów	„ — — 8,55 — 13,00

W ciągu pełnych 300 dni bez świadczeń, które wynoszą 15°/_o.

Przez resztę 65 dni roku robocizna jest o 50°/_o wyższa.

II. Wydatki rzeczowe: jako to utrzymanie koni, materiały pędne, dzierżawa budynku, prąd, woda, opał, dostawa ziemi do przesypywania śmieci oraz remont wozów, koni, śmietnic, budynków, urządzeń wewnętrznych itp. wydatki rzeczowe, niezbędne przy eksploatacji zakładów A. i B.

III. Koszta kapitału, obciążające pozycje wydatków wywozu śmieci i ich zniszczenia na zypiskach, składają się z dwóch rodzaj potrażeń: na a) amortyzację rzeczową lub na Kapitał Odnowienia pomagający przejście z jednej do drugiej fazy rozwojowej. Skala potrażeń powyższych jest zależną od obiektu amortyzowanego i wynosi najmniej 2°/_o od budynków murowanych, sięgając 50°/_o od wartości ochronnych ubrań pracowników fizycznych zakładu, b) oprocentowanie Kapitału Zakładowego, stanowiące 4°/_o jako gwarancja stałej dywidendy rocznej.

IV. Podatki: obrotowy, dochodowy na różne fundusze narodowe i społeczne są obliczane w każdym preliminarzu pomimo, że przedsiębiorstwa komunalne podatków obrotowego i dochodowego płacić są nieobowiązane.

- a) 2% od obrotu wpływu brutto,
- b) 10% od nadwyżki wpływów nad wydatkami eksploatacyjnymi,
- c) różne świadczenia na fundusze narodowe i dobrowolne ofiary na cele społeczne.

W wyniku bardzo szczegółowych obliczeń, do których dołączone są uzasadnienia liczbowe, wyprowadzone są ostateczne pozycje i celem uplastycznienia ich gradacji podaje się poniżej:

Tablica 1. Zestawienie porównawcze kosztorysów i budżetowych wyników szczegółowych obliczeń 3-ch projektów w 3-ch fazach.

Opis terenu i projektu	Kapitały inwestycyjne obrotowy i organiz. przeds. w złotych			Koszt eksploatacyjne i wszystkie inne za przewóz i wyspanie 1 smietnicy — grosze		
	1-a faza	2-a faza	3-a faza	1-a faza	2-a faza	3-a faza
I-a grupa projektów. Teren śródmiejski w całej 1-ej i w części 2-ej strefach przymusu kanalizacyjnego. Rozwój przedsiębiorstwa polega tylko na ulepszeniu taboru przewozowego. Teren 120 ha i ilość mieszk. 37.500 pozostają te same we wszystkich 3-ch fazach	80.000	105.000	230.000	81,0	93,0	89,0
II-a grupa projektów. Teren V-go komisariatu policyjnego 248 ha w tym 160 ha przymusu kanaliz. Rozwój przedsiębiorstwa polega tylko na ulepszeniu taboru przewozowego. Obszar 248 ha i ilość mieszk. 61 000 pozostają te same we wszystkich 3-ch fazach	130.000	170.000	340.000	54,75	54,95	55,95
III-a grupa projektów. Tereny V-go i VII-go komisariatów łącznie 507 ha w tym około 400 ha w strefach przymusu kanalizacyjnego. Rozwój przedsiębiorstwa polega:						
1) na stopniowym ulepszeniu taboru przewozowego i jednocześnie						
2) na stopniowym powiększaniu obszaru działalności i ilości mieszkańców:						
w 1-ej fazie: 250—507 ha i 93.000—160.000 mieszkańców	200.000			52,40		
w 2-ej fazie: 507—2.500 ha i 160.000—350.000 mieszkańców		375.000			46,00	
w 3-ej fazie: 2.500—6.000 ha i 350.000—650.000 mieszkańców			700.000			43,75

Podział kosztów: na przewóz i usypanie obliczony w budżetach.

Kojarząc wszystkie dane z zestawienia powyższego, musimy przyjść do wniosków następujących:

Wniosek 1: Każdą z wyprowadzonych 9 pozycji Kapitału Zakładowego, o ile odpowiadający jej budżet eksploatacyjny stwierdzi jej realność, należy uważać za samodzielny kosztorys zapoczątkowania działalności zakładów i ich sprawności.

Nie należy jednak sądzić, że sumą początkowego kosztorysu musi być kosztorys pierwszej fazy każdego wariantu projektu. Może nią być suma fazy drugiej i nawet trzeciej. Nie należy również obawiać się, że suma wybranej fazy musi się stosować bezwzględnie do tej ilości mieszkańców, dla jakiej jest zaprojektowana. Doświadczenie poucza, że dobrze uzbrojone i zaopatrzone przedsiębiorstwo „Odświeżania Miasta“ i racjonalne, a sprawne jego prowadzenie, zmieni warunki początkowej pracy — czyli z biegiem czasu, przy ustalonej czystości terenu i przy nawyku do niej jego mieszkańców, zmniejsza się jednostkowa produkcja śmieci i zasięg kosztorysu obejmuje coraz większą ilość osób. W ten sposób przy przejściu działalności z jednej fazy do drugiej winna się zawsze okazać potrzeba objęcia o wiele większej ilości producentów śmieci, tj. objęcia o wiele większego obszaru odświeżania. Opierając się na doświadczeniu miast innych, można prawie gwarantować, że gdy dojdziemy do 3-ej fazy trzeciego największego kosztorysu przedłożonego, suma jego kapitału zakładowego zł 700.000,— będzie wystarczającą na prowadzenie wywozu śmieci prawie z całego obszaru m. Łodzi.

Wniosek 2: Grupa projektu pierwszego, pomimo nieznaczących kapitałów zakładowych jest bezwzględnie nierealną z powodu zbyt wysokich kosztów, a co za tym idzie i wymaganych opłat.

Skala kosztów tak wysokich wypływa ze zbyt małej ilości mieszkańców i ze względu na zbyt mały obszar działania projektowanego przedsiębiorstwa oraz względnej jego czystości, ponieważ znaczna część śmieci ulicznych i podwórzowych, jak również mieszkaniowych dostaje się do kanałów publicznych podczas deszczu i polewania ulic lub są tam wrzucane bezkarnie przez mieszkańców. Gdybyśmy nawet z kosztów ogólnych odjęli koszt kapitału i podatki, czego płacić przedsiębiorstwo komunalne nie jest zobowiązane, to jeszcze pozostają stawki groszy: 67, 54—82, 38—71,69.

Wniosek 3: Grupa projektu drugiego przedstawia wyniki zadowalające zupełnie, tym bardziej, że przy odliczeniu od kosztów łącznych trzech pozycji wydatków: amortyzacji, oprocentowania kapitału i podatków, któ-

rych przedsiębiorstwo komunalne płacić nie jest obowiązane, otrzymamy stawki kosztów eksploatacyjnych: groszy 48,33—47,01—43,79. Z powodu jednak ograniczenia terenu trzeba było ograniczyć obliczenia do warunków stałych i do przewidywań rozwoju tylko na podstawie ulepszenia sposobów wywozu czyli stopniowego wprowadzania wozów samochodowych. Ponieważ każda dzielnica miasta (komisariat) ma różne warunki i podstawy produkcji śmieci, ramy jednego komisariatu nie mogą dać wyników miarodajnych.

Wniosek 4: Braki grupy projektu drugiego usunięte zostały w projektach grupy trzeciej. Projektowanie ustalania działalności zakładów oczyszczania miasta w granicach komisariatów ma tę wielką zaletę, że nadzór nad ścisłym wykonywaniem obowiązków przez właścicieli nieruchomości (zbieranie śmieci w śmietnicach ruchomych, posiadanie ich w dostatecznej ilości itp.) może być oddany w ręce władzy policyjnej każdego komisariatu, w mocy którego znajdują się sankcje za niestosowanie się do przepisów sanitarno-porządkowych. Ograniczanie się jednak nawet w projektowaniu do ram stałych ma tę wadę, że nie mamy pewności, jakie wyniki będą w działalności zakładu przy odmiennych zupełnie warunkach następnej jednostki ramowej — komisariatu.

Dlatego to projekt trzeci wychodzi poza ramy jednego komisariatu i stwarza stale różnorodność warunków, zwiększa dynamikę działalności przedsiębiorstwa. Projektujący, jak również przyszła dyrekcja zrealizowanego przedsiębiorstwa musi mieć stale na uwadze, że raz rozpoczęta działalność zakładu w jednym miejscu musi się rozszerzać w tempie, którego ustalenie nastąpi dopiero wtedy, gdy zakres działania obejmie całe miasto. Z tego powodu w projekcie trzecim wzięto obszar (dwóch komisariatów) o podwójnej ilości hektarów. Na tym terenie posiadamy różnorodność warunków sanitarno-porządkowych, ruchu, nawierzchni, zaludnienia itp.

Przyjmując teren działalności zakładu w pierwszej fazie 250 hektarów na 507 ha obszaru obu komisariatów i przyjmując, że to będzie środkowa część, śródmiejska, reprezentacyjna, prawie zupełnie skanalizowana, musimy być przygotowani, że życie zmusi nas w pierwszej fazie od razu wyjść poza śródmieście, poza przymus kanalizacyjny. Właściwym zadaniem bowiem przedsiębiorstwa odśmiecania jest przystąpienie do odśmiecania najwięcej anty-sanitarnych i najwięcej zaśmieconych części miasta, skąd wiatr, ruch kołowy i ludzki przynoszą do centrum miasta najwięcej śmieci. Dzieląc na trzy fazy i określając mniej więcej roczny czasokres działania każdej fazy do przejścia do następnej, musimy być przygotowani, że zapotrzebowanie na przewóz, o ile tabor projektowany będzie zorganizowany, będzie tak duże i tak naglące, że, nie mogąc natychmiast inwestować sum

większych, zakład będzie zmuszony przejść na pracę na dwie 8-mio godzinne zmiany, przekraczając nie tylko ramy pierwszej fazy, lecz może nawet i drugiej. Wnikając w charakter przedsiębiorstwa omawianego można z całą pewnością gwarantować wielką dynamikę w rozwoju przedsiębiorstwa.

Wobec powyższego niezbędne jest bliższe omówienie 3-ej grupy projektów.

Wniosek 5: Suma początkowego kosztorysu zł 200.000.— winna być uznana za bezwzględnie krańcowo najmniejszą.

Mniejszy tabor dla zapoczątkowania działalności celowej i racjonalnej, niż 10 wozów parokonnych ze wyspami mechanicznymi pojemności 4,5 m³ każdy i 13 wozów parokonnych zwykłych według przepisów sanitarnych o pojemności 1,5 m³ każdy — jest nie do pomyślenia. Tabor ten musi obsłużyć teren 250 ha i ludność 90 tysięcy mieszkańców. Należy przypomnieć, że Zarząd Krakowa, tj. miasta z natury swego położenia i urbanistycznej kultury w przeszłości o wiele czystszejszego, niż Łódź — do 1924 roku, przy zaludnieniu około 190 tysięcy mieszkańców, posiadał 120 koni, czyli około 60 wozów, oczyszczających miasto.

Projektowanie kupna taboru początkowego w ilości: 10 wozów z mechanicznymi wyspami (i dwa dla rezerwy) i dwóch wozów zwykłych (i jeden dla rezerwy) na własność oraz podnajmowanie 11 wozów od prywatnych przedsiębiorców jest krańcową granicą do jakiej można zmniejszyć inwestycje własne zakładu. Odpowiednio do tego zakład winien posiadać najmniej 12 par koni czynnych i dwie pary w rezerwie. Stanowić to będzie około 94 tysięcy złotych i jest tym minimum, którego obniżyć nie można.

Również i drugą pozycję inwestycji: budowlę zakładu można ograniczyć do kontraktowej dzierżawy odpowiedniej nieruchomości pofabrycznej. Przeróbke jej dla celów zakładu i w przewidywaniu dużego rozwoju wynosić winna nie więcej, lecz zapewne i nie mniej niż zł 25.000, co stanowi około 15% kosztów budowli własnych, jakie projektuje się wznieść w III-ej fazie działalności zakładu.

Te dwie naczelné pozycje kapitału inwestycyjnego w sumie około złotych 119 tysięcy nie mogą być już obniżone jeszcze dlatego, że wszelki wynajem i dzierżawa o wiele silniej wpływają na zwiększenie kosztów eksploatacyjnych niż własne inwestycje. Reszta pozycji inwestycyjnych urządzenia wewnętrzne wozowni — garaży, narzędzia, sprzęty itp. na sumę około zł 38 tysięcy jest również nienaruszalną granicą najmniejszą.

Kapitał inwestycyjny łącznie 157.000 złotych.

Kapitał obrotowy w sumie zł 38 tysięcy, jako 15% rocznych kosztów eksploatacyjnych (około zł 254.000) również jest granicą najmniejszą, po-

nieważ stanowi on dwumiesięczną gwarancję płynnych wydatków codziennych. Prawda, przedsiębiorstwo, posiadające uprawnienia wyłączności, zwłaszcza takie, którego wpływy należą do opłat prawno-publicznych, ma zapewnioną ściągalność należności i to w możliwie najkrótszych nawet 10-dniowych terminach. Trudno jednak liczyć się z tym uprzywilejowaniem i przynajmniej na początku zrażać sobie klientelę, tym bardziej przymusową, zbytnim pośpiechem. W przedsiębiorstwach bez uprzywilejowań, kapitał obrotowy oblicza się na 25⁰/₀ najmniej do 50⁰/₀ kosztów wyżej wskazanych. Z tych względów suma kapitału obrotowego winna być w skali zł 38 tysięcy, jako pozycja również skrajnie najniższa.

Wreszcie kapitał organizacyjny, który zwykle skonsumowany jest przed wszelkimi wkładami i stanowi w projekcie niepełne 3⁰/₀ kapitału zakładowego, zamiast 4—8⁰/₀, nie powinien być kwestionowany.

Celem nadania podstaw rzeczowych wnioskom dalszym przedkłada się tutaj zróżniczkowanie wydatków w 3-ach fazach III-ej grupy projektów łącznie dla obu zakładów A. i B.

Tablica 2.

Nazwa wydatków	1-a faza		2-a faza		3-a faza	
	groszy	%	groszy	%	groszy	%
Eksploatacja						
1. Robocizna ze świadczeniami .	21,625	41,3	21,0	45,7	19,0	43,5
2. Wydatki rzeczowe	16,0	30,5	11,5	25,0	10,375	23,3
3. Wydatki administracyjne: personalna ze świadczeniami, biurowe, handlowe, prawne itp.	7,5	14,3	5,875	12,8	5,5	12,4
Koszta kapitału						
4. Amortyzacja rzeczowa Kapi- tał Odnowienia	2,6	5,0	3,0	6,5	4,0	9,2
5. Oprocentowanie Kapitału za- kładowe — stały wpływ	1,375	2,6	1,55	3,4	1,65	3,6
6. Podatki, wszelkie fundusze i o- fiary	3,3	6,3	3,075	6,6	3,225	8,0
Razem	52,40	100	46,00	100	43,75	100

Wniosek 6. Przy kapitale zakładowym zł 200.000.—, asygnowanym na pierwszą fazę działalności przedsiębiorstwa, można z całą pewnością ręczyć, że wszystkie wydatki eksploatacyjne, potrącenia i obciążenia za jeden obrót śmietnicy wyniosą nie więcej niż gr 48,75 i za usypanie i przykrycie ziemią jej zawartości gr 3,55, razem gr 52,40.

Zastrzec się jednak należy, że w kosztach niszczenia śmieci na zsypiiskach — gr 3,55, względnie w kosztach ogólnych gr 52,40 nie wzięto pod uwagę wartości własnych lub kosztów kupna terenów zsypiiskowych. Wstawiając te wartości do kosztorysu i poddając je dwuletniej amortyzacji i oprocentowaniu, zwiększymy stawkę gr 3,55 kilkakrotnie.

Stosunek procentowy oddzielnych pozycji wydatków odpowiada wszelkim zasadom gospodarki o przedsiębiorstwach przewozowych, dwie pozycje eksploatacji bowiem: robocizna i rzeczowe wydatki — stanowią przeszło 70°/_o kosztów własnych.

Z chwilą powiększania się kapitału zakładowego, zwłaszcza powiększania się rozmiarów i jakości inwestycji, a więc siły ich i wydajności, wydatki eksploatacyjne spadają, a powiększają się potrącenia, które właściwie są dochodami Gminy m. Łodzi, jak to zobaczymy poniżej.

Wniosek 7. Opłaty za jeden obrót każdej śmietnicy wobec powyższego należało by ustalić w pierwszej fazie działalności na wzór Poznania i dawniej Krakowa na groszy 65.

Wniosek 8. Zysk czysty $65 - 52,40 =$ groszy 12,6 za każdy obrót śmietnicy, licząc w pierwszej fazie wynieść może, przy ilości dziennego obrotu 1.515 śmietnic, około 70.000 zł rocznie. Wyniki powyższe otrzymuje się przy jednej zmianie 8-godzinnej. Mniemać należy, że rozwój działalności przedsiębiorstwa zniewoli do pracy na dwie zmiany powiększając obszar działalności i obrotu śmietnic. Jeżeli dodamy do tego, że Zarząd m. Łodzi, prowadząc we własnym zakresie, nie będzie opłacać podatków (3,3 grosza) i nie będzie zużywać sum potrąceń na oprocentowanie kapitału (gr 1,375) i na kapitał odnowienia (groszy 2,6) — suma na rozbudowę przedsiębiorstwa może osiągnąć podwójną skalę. Oba te czynniki: znaczny dochód stale płynny, postępowe obejmowanie nieruchomości poza obrębem śródmiejskiego terenu dwóch połów komisariatów V i VII, spowodować winno zamknięcie działalności przedsiębiorstwa w pierwszej jej fazie w granicach całych obu komisariatów. Okres organizacji trwać winien najwyżej 1,5 roku, w czym 6 miesięcy właściwa organizacja.

Wniosek 9. Przejście z I fazy do II-jej działalności zakładów, tj. powiększenie taboru i urządzeń, odbędzie się bez żadnych strat w taborze i urządzeniach pierwotnych.

Dodaje się tylko 4 wozy parokonne ze wyspami do 10 wozów I-ej fazy, 7 wozów parokonnych bez wyspów do 3 wozów I-ej fazy z tym, że te ostatnie również stanowiąc będą własność zakładu, tj. wynajem obcych wozów będzie usunięty, co miało miejsce w początkowej fazie. Prócz tego w II-ej fazie działalności zakupione będzie 5 ciągników motorowych z wozami (samochodów) pojemności 3 m³ i 7 takich samych wozów przyczepek, z których 4 samochody i 6 przyczepek będzie czynnych, reszta w rezerwie. To samo ma się z końmi, których ilość zwiększy się o 2 pary. Koszt przeróbki dzierżawionej nieruchomości zaznaczony w fazie I na zł 25.000.— nie powtórzy się w fazie II, ponieważ sama przebudowa będzie wykonana w fazie I w przewidywaniu 2 do 3-krotnego powiększenia taboru. Wreszcie urządzenia, narzędzia pracy itp. z fazy I przejdą do fazy II-ej.

Zestawiając wszystko powiedziane wyżej, należy przyjść do przekonania, że przy przejściu do II-ej fazy można było by nie wpłacać całej różnicy zł 175.000.— (zł 375.000 — zł 200.000), jak to wskazano przy zestawieniu w tablicy pierwszej. Z uwagi jednak na to, że tempo rozwoju działalności nie da się już niczym wstrzymać (jedynie w razie wojny), wkład więc całej sumy 175.000.— zł jest nieodzowny niezależnie od tego, czy już dokonane inwestycje z płynnych dochodów I-ej fazy stanęły na poziomie przewidzianej 2-ej fazy. Wówczas wykładnikiem siły pracy przedsiębiorstwa będzie wkład około pół miliona złotych, wskutek czego nieodzowne będzie objęcie od razu terenów 2—3 komisariatów sąsiednich, osiągając obrót dzienny 6 do 7.500 śmietnic dziennie.

W wyniku powyższego kosztu wywozu i niszczenia śmieci w stosunku do 1 obrotu każdej śmietnicy spadną do gr 46 (tablica 2) i można by było opłaty obniżyć do groszy 60. Różnica 14 groszy dała by zysk tak znaczny, że zapewnił by samodzielny rozwój przedsiębiorstwa na całym obszarze miasta Łodzi w okresie dalszych 2,5 do 3,5 lat, a licząc z poprzednim okresem całość może być zorganizowana w ciągu 4—5 lat.

Wniosek 10. O ile początkową działalność przedsiębiorstwa Zarząd m. Łodzi rozpoczął by od fazy II-ej z kapitałem początkowym zł 375.000,—, to okres objęcia całego obszaru zmniejszyć się powinien do lat 3—4.

O zapoczątkowaniu przedsiębiorstwa przez Zarząd Miejski od III-ej fazy, tj. od wkładu zł 700.000 nie może być mowy nie tylko ze względu na wielkość kapitału, lecz również ze względu na niemożność objęcia od razu całego obszaru miasta, wreszcie dla tego, że kapitał ten sam się winien stworzyć.

Obliczenia fazy III-ej dla tego są dokonane, aby wskazać, że skala kosztów eksploatacji może spaść jeszcze niżej, oraz dlatego, że przy oddaniu

praw wyłączności w dzierżawę prywatnej przedsiębiorczości początkową fazą winna być III-cia faza, w ostateczności II-a.

Pozostaje jeszcze wykreślenie sytuacyjnego planu działalności przedsiębiorstwa, co uczynione zostanie w następnym numerze „Dziennika“.

(D. c. n.)

POD RATUSZOWĄ WIEŻYCZKĄ.

Burmistrzowie i Prezydenci miasta Łodzi w latach 1808—1914.

W konferencyjnej sali Zarządu Miejskiego m. Łodzi istnieje już dziś swego rodzaju galeria portretów ojców miasta. Rozmieszczone są one na wszystkich ścianach sali, a oprawne w ozdobne, złożone ramy portrety gospodarzy Łodzi są świadkami ciągłych przemian i przeobrażeń, jakim podlega miasto nasze na przestrzeni upływającego czasu. Łagodne spojrzenia ojców miasta przemawiają do otoczenia i dowodzą, że nie ma nic trwałego. Wszystko płynie, zmienia się, przekształca i udoskonala. Nad wszystkim króluje czas. On zwycięża wszystkich i wszystko. Nic się przed nim nie zachowa, nic nie ostoi, bo czas jest motorem życia.

Galeria tych portretów jest jedną z kart historii naszego miasta i dziejów jego samorządu. Każdy z portretów mówi do nas i rozkłada przed nami pewien etap minionej przeszłości, każdy bowiem stanowi pewną całość Łodzi, każdy wreszcie jest symbolem okresowej pracy dla miasta.

Mamy więc w sali konferencyjnej Zarządu Miejskiego portrety prezydentów: Leopolda Skulskiego, Aleksego Rzewskiego, Mariana Cynarskiego, inż. Wacława Wojewódzkiego, Bronisława Ziemięckiego i inż. Wacława Głazka. W niedalekiej przyszłości salę portretów ojców miasta ozdobi jeszcze jeden portret — prezydenta Mikołaja Godlewskiego.

Galeria portretów w sali konferencyjnej Zarządu Miejskiego uzmysławia współczesną nam dobę Łodzi. Nie posiada natomiast ani jednego z portretów tych ojców miasta, którzy włodarzyli w nim za czasów naszych dziadków i pradziadków. Nie znajdziemy na ścianach tej sali podobizny ani jednego z burmistrzów miasta, ani jednego z prezydentów tego okresu, kiedy miasto i jego mieszkańcy wiele swej żywotności musieli poświęcać nie tylko na utrzymanie miasta na właściwym mu poziomie gospodarczym, ale przede wszystkim na zachowaniu siły ducha, na obronę mowy ojczystej i krzewienie kultury narodowej w mieście, które w czasach wiekowej niewoli najmniej było polskie i uchodziło raczej za kolonię polskość na oceanie burzliwie nurtujących tu wpływów obcych. A przecież karty historii miasta stwierdzają, że Łódź posiadała wielu dzielnych gospodarzy i odważnych włodarzy miasta. Nie każdy z nich posiadał przeszłość, o której można by mówić i szczycić się, nie każdy z nich może być dumą Łodzi. Jest

między nimi jednak wielu, którzy zapisali się złotymi zgłoskami w księdze dziejów naszych. Wystarczy wspomnieć chociaż by o prezydencie Andrzeju Rosickim, który objął prezydenturę w Łodzi po prezydencie Franciszku Traegerze w roku 1862, a o którym mówiło się przecie, że „gdy by był Rzymianinem w dawnych wiekach, był by senatorem“, ojcem był dla całej Łodzi. Nawet po odejściu z prezydentury, nie rządził miastem, lecz rządził sercami mieszkańców.

Nie leży w moim zamiarze być dziejopisem. Pozostawiam ten obowiązek ludziom powołanym, historykom Łodzi. Pragnę wszelako zwrócić uwagę na potrzeby gromadzenia materiału historycznego, odnoszącego się do tych czasów i do tych osób, których sylwetki najmniej są znane współczesnym mieszkańcom Łodzi, zwłaszcza sylwetki pierwszych prezydentów Łodzi i jej burmistrzów.

Kierując się takim wskazaniem, wierzę, iż nie weźmie mi nikt za złe, że w miarę ewnych możliwości staram się gromadzić taki materiał w odniesieniu do trzech tylko burmistrzów naszego miasta, który rozproszony jest po wielu periodykach i aktach niekompletnych.

Mam na uwadze burmistrzów: Antoniego Czarkowskiego, Karola Tangermana i Franciszka Traegera. Uzupełnieniem takiej całości może być jeszcze prezydent Andrzej Rosicki, Pohlens i inni.

Przedstawiony przeze mnie obraz ich życia i gospodarowania Łodzią nie będzie kompletny, tak jak nie jest kompletny materiał źródłowy, na którym można by się opierać w tego rodzaju pracy. Da on jednak pewną orientację tym wszystkim, których interesuje przeszłość Łodzi, a którzy dotychczas spotykali się w rozmaitego rodzaju czasopiśmie i pracach historycznych z krótkimi tylko i fragmentarycznymi dowodami z dziedziny włodarzenia miastem przez trzech kolejno następujących po sobie burmistrzów Łodzi: Czarkowskiego, Tangermana i Traegera.

Tym osobom poświęcam krótką swoją pracę.

Najstarsze akta Archiwum Miejskiego wskazują, że po burmistrzu Drenowiczu, który podpisywał się znakiem krzyża już w roku 1808 był burmistrzem Łodzi W. Dąbkowski. W latach 1810—1815 sprawował urząd burmistrza Antoni Czarkowski, po nim zaś Szymon Szczawiński, zawieszony w czynnościach urzędowych w roku 1819. Łódź w czasie tym już poczęła wchodzić w okres uprzemysławiania miasta.

W pracy dr Roberta Rembielińskiego pt. „Rajmund Rembieliński — budowniczy Łodzi przemysłowej“*) spotykamy notatkę, stwierdzającą, że prezes wojewódzkiej komisji mazowieckiej Rajmund Rembieliński jeszcze w roku 1820 skonstatował, że Łódź pozbawiona była domu gminnego, który

*) Rocznik Łódzki —tom III.

uległ pożarowi na początku XIX wieku. Niewątpliwie musiała być niewłaściwa gospodarka ówczesnego burmistrza Szymona Szczawińskiego, kiedy po usunięciu tego nieudolnego burmistrza z urzędu powołany został na urząd burmistrzowski w Łodzi Antoni Czarkowski.

Kim był ów burmistrz o tak pięknie brzmiącym nazwisku polskim, co zdziałał dla miasta i czy długie były jego rządy?

Z nazwiskiem tego burmistrza spotykamy się często w rozmaitych pracach i rozprawach historycznych. W żadnej natomiast z nich nie znajdzie czytelnik wyraźnej sylwetki burmistrza Antoniego Czarkowskiego.

Wspomina o nim dr Robert Rembieliński w swej pracy, pisząc, że był on oficerem wojsk polskich, że z rozporządzenia Rajmunda Rembielińskiego wybudował w roku 1820 drewniany ratusz i szopę z wieżyczką, wysoką na cztery łokcie, że obydwie te budynki przeznaczone były na mieszkanie dla burmistrza, na areszt policyjny i biuro magistratu łódzkiego na miejscu ponoć, gdzie dziś mieści się kamienica przy ul. Kościelnej Nr 3.

A więc niewątpliwie nie był to burmistrz, który podpisywał się znakiem krzyża i „ręką trzymaną”. Czarkowski był oficerem wojsk polskich, a zatem światłym zdaje się człowiekiem. Już od roku 1809 dekretem króla saskiego zlecono powoływać na stolec burmistrzowski tych spośród obywateli miasta, którzy się wykażą umiejętnością czytania i pisania. W szeregu źródeł spotykamy się z krótkimi informacjami odnośnie burmistrza Antoniego Czarkowskiego. Mówią one, że Czarkowski był istotnie oficerem wojsk polskich i służył przed objęciem urzędu burmistrza w Łodzi, w 4 pułku Strzelców Konnych, że sprawował rządy od dnia 19 lutego 1819 roku do 6 sierpnia 1826 roku poczym miał opuścić Łódź i udać się do Galicji. Tylko tyle.

Zajrzeliśmy tedy głębiej, sięgając do akt Archiwum Miejskiego i przeglądając teczkę dokumentów tzw. instalacji Antoniego Czarkowskiego na stanowisko zastępcy burmistrza w 1819 roku w Łodzi. Materiał, tam natrafiony, daje wiele nowych dowodów, nie pozwala jednak na dokładne i jasne odtworzenie sylwetki burmistrza Antoniego Czarkowskiego. Materiał posiada duże braki. W każdym bądź razie wprowadza on na właściwe tory i pozwoli zorientować się do pewnego stopnia w zagadnieniu. Dokumenty posegregowane są w porządku chronologicznym. Opierając się na tych dowodach, mogę pokusić się na odtworzenie sylwetki Czarkowskiego. Posiadam przed sobą dokument, datowany w dniu 30 maja 1817 roku w Łęczycy. Kierowany był przez komisarza Obwodu Łęczyckiego do zastępcy burmistrza m. Łodzi Antoniego Czarkowskiego w kwestii złożenia odnośnych papierów, niezbędnych dla dokonania nominacji Czarkowskiego na burmistrza m. Łodzi. Dokument ten mówi:

„Kommissarz Obwodu Łęczyckiego w zastosowaniu się do Reskryptu Kommissyi Woiewódzkiej, z dnia 11 bm. Nr 10117 zaleca iak naimocniej J. P. Burmistrzowi miasta Łodzi, ażeby naydaley w przeciagu dni dwóch pod karą złotych 12 tak poprzednio iak i teraz pozyskane dla Siebie i podwładnych Sobie Officyalistów Nominacye, świadectwa i tym podobne dowody, zasług dawnych lub terażniejszych w zawodzie Służby Cywilney Woyskowej położonych w kopiach wierzytelnych wraz z opisem zasług swoich do Biura Kommissarza Obwodu niezawodnie nadesłał.

W Łęczycy, dnia 28 kwietnia 1817 roku.

Podpisał (—) Stamierowski“.

Niewątpliwie, jako osoba wojskowa, Antoni Czarkowski, nie wiele sobie robił w życiu z rozmaitych dokumentów własnych i papierowych dowodów, skoro nie mógł w wymaganym czasie dokumentów żądanych przedstawić swej władzy zwierzchniej, bo władza ta już w dniu 14 sierpnia 1818 roku poczęła nie za żarty monitować burmistrza Czarkowskiego i grozić mu surową grzywną. Niewątpliwie też i burmistrz Czarkowski musiał być w kłopotcie nielada przy gromadzeniu wymaganych dokumentów.

Jakoż zdobył się Antoni Czarkowski na wysyłkę wymaganych dokumentów, skoro w dniu 16 lutego 1819 roku nastąpiła formalna instalacja Antoniego Czarkowskiego na urząd burmistrzowski w Łodzi. Odbyło się to w sposób, jaki obrazuje nam zachowany następny dokument z instalacji tej, treści następującej:

„Działo się w Mieście Łodzi w powiecie Zgierskim dnia 16 miesiąca lutego Roku 1819.

Niżey podpisany Burmistrz Miasta Piątku na mocy kommissarium z dnia 4 b.m. Nr 576 przez Wnego Kommissarza Obwodu Łęczyckiego sobie udzielonego udał się do Miasta Łodzi celem Instalowania J.W. Pana Czarkowskiego na Zastępcę Burmistrza dla tegoż miasta. Po wręczeniu J. Panu Szczawińskiemu Expedycyi Wnego Kommissarza Obwodu Łęczyckiego, przystąpił do czynności iak następuje:

kazał złożyć sobie Dziennik Expedycyi, z którego się przekonał, iż nic nie zalega, iak tylko powtórne podanie projektu oddzielnego odłączenia od chrześcian żydów w miastach narodowych, a to z przyczyny braku Geometry, któryby sporządził Plan nowych zabudowań miasta i sprostowania przyłączyć się mających do wspomnianego projektu. Zalecił delegowany tak J. Panu Czarkowskiemu iak i J. Panu Szczawińskiemu, aby wspólnie starali się naydaley w dniach ośmiu Dzieło to uskutecznić, przystąpił delegowany do rewizyi Akt, które znalazł zgodnie z udzielonym Reskrytem tu przyłączonym, obemyuiącym“.

Jakież to były dokumenty?

Odnosiły się one do zabiegów burmistrza Antoniego Czarkowskiego w kierunku uzyskania stanowiska burmistrza w Łodzi. Z dokumentów tych do-

wiadujemy się szczegółów poprzedniego życia Czarkowskiego. Dokumenty te stwierdzają, że Antoni Czarkowski, zanim przybył do Łodzi, pełnił, jak się okazuje obowiązki burmistrza miasta Ozorkowa, że był istotnie zasłużonym oficerem 4 pułku Strzelców Konnych Wojsk Polskich. Dokument omawiany mówi:

„Zastępca Burmistrza Miasta Łodzi do Prześwietney Kommissyi Woiewództwa Mazowieckiego — Łódź dnia 4 maja 1820 roku. Uprasza o wyznaczenie terminu do złożenia kwalifikacyi na Posadę Burmistrza.

Podpisany od Roku 1817 pełniąc obowiązki zastępcy Burmistrza nayprzód w mieście Ozorkowie a teraz w mieście Łodzi, chcąc nadal zapewnić swą Posadę, ośmiela się podpisany stosownie do Przepisów w tey mierze wskazanych, upraszać prześwietną Kommissyę przez względy raz iako na zasłużonego byłego Oficiera z Pułku 4 Strzelców Konnych, powtórę pełniącego obowiązki nadane w niczym dotąd przez Władzę Wyższą nienotowanego i mającego iedyny cel nadal być pożytecznym krajowi: o wyznaczenie terminu w iakim czasie podpisany kwalifikacyą złożyć ma, celem umieszczenia w Liście Kandydatów, o co upraszając prześwietną Kommissyą zostaje —

najniższy sługa (—) Czarkowski“.

Nie długo czekał Antoni Czarkowski na odpowiedź władzy. Już w dniu 10 lipca 1820 roku nadeszła odpowiedź na prośbę Czarkowskiego.

Komisja egzaminacyjna Województwa Mazowieckiego poleciła Antoniemu Czarkowskiemu, ażeby zanim wyznaczony zostanie termin egzaminu, złożył uprzednio następujące dokumenty: „opis biegu życia swego, dymissyą ze służby woiskowey, świadectwa Kommissarza Obwodowego ze spełnianych dotąd obowiązków zastępcy Burmistrza, wyciąg z dzieł czytanych a do żądanego Urzędu Burmistrza stosowanych“. Zgrabnie się zakrzętnął imé pan burmistrz Czarkowski około swych spraw. Zgromadził wymagane dokumenty, zapakował, zalakował, pieczęcią przybił i posłał do „prześwietnej Kommissyi Examinacyjney Woiewództwa Mazowieckiego“.

Dokumenty te zabrał z sobą dozorca miast, bawiący w Łodzi, by je przelać powiatowej komisji wojewódzkiej.

Tymczasem z dużą niecierpliwością oczekiwał imé pan burmistrz Czarkowski na wyznaczenie terminu egzaminacyjnego. Odpowiedź oczekiwana nadeszła w dniu 22 lipca 1820 roku. Dokument stwierdza, że: „Kommissyia Examinacyjna Woiewództwa Mazowieckiego po złożeniu przez J. Pana Czarkowskiego Zastępcy Burmistrza Miasta Łodzi dowodów przepisanych wyznacza mu termin do zażądanego Examinu na Burmistrza dzień 28 sierpnia rb, w którym osobiście stawić się obowiązany, a razem złożyć winien zamiast wyciągu z Dzieł, odpowiedź na Piśmie na następujące zapytanie:

w jakich stosunkach zostaje Burmistrz z Wszelkimi Władzami Kraiowemi, bądź też Administracyjnymi lub Sądowemi“.

Przejął się burmistrz zadaniem. Skupił myśli, zastanowił i zdecydował wyruszyć na oczekujący go egzamin. Uprzednio na czas swej nieobecności w Łodzi wyznaczył swego zastępcę w osobie Zimmermana. Napisał tedy odpowiednie pismo do Komisarza Obwodu z prośbą o urlop i zastępcę, urlop taki i zastępcę uzyskał oraz wyjechał na egzamin.

Możemy również na podstawie zachowanych dokumentów dobrze zorientować się w przedmiocie samego egzaminu.

Jest to wysoce charakterystyczny dokument. Stwierdza on bowiem, że Łódź ówczesna obok problemu osadnictwa, budowy przemysłu często musiała się biedzić nad sprawą stolca burmistrzowskiego, bo jak to, mocium panie-miasto rośnie, rozdyma się, zacz i gospodarza statecznego mieć musi.

Twardy był imć pan Czarkowski, a że go nieraz kule biły, poszło mu ponoć gładko z egzaminem, chociaż nie bez setnych potów. Uderzył się pan Czarkowski, być może po rotmistrzowsku w czoło, chwycił w garść pióro, zamiast szablę i wyrębał jak należy:

„Burmistrz iest wykonawcą poleceń i Rozkazów Władz Administracyjnych, to iest Komisarza delegowanego do Obwodu, w którym iest położony, Dozorcy Miast z pod którym Dozorstwie zostaje i Kommissyi Woiewódzkiej lecz nie on z własney woli i Domysłu nakazywać, wymagać nie może, wyiawszy dobrego porządku bezpieczeństwa wewnętrznego, czystości i t. d. w obrębie swojego urzędowania dokonywać co ściśle przestrzegać obowiązany iest.

Z Władzami zaś Sądowemi skuteczniczać winien to, co Władze Sądowe Urzędownie zawezwą lecz sam w materyi sądowniczey pochodzące moc Władzy policyiney wdawać się może-iednakże obowiazanym iest wykraczających pierwsze śledztwo czyli Indygacyą do Sądu właściwego po ukaraniu przesłać.

Władzy woyskowej iego obowiązkiem gdzie zażadaną zostaje prawnie ze strony woyskowej wydanie kwater, dostarczenie wiktuałów, żywności i furazów iako też i podwód“.

Oto był egzamin imć pana burmistrza Czarkowskiego. Złożył go, powrócił do Łodzi i gospodarzył w spokoju i pewności, że go stąd już żadna siła nie wyrwie, że „posada“ została zapewniona.

Niestety! Dziwnie się układają losy człowieka. Stwierdzają to następne dokumenty. O losach burmistrza Antoniego Czarkowskiego dowiadujemy się już z dokumentów, odnoszących się do instalacji na stanowisko burmistrza miasta Łodzi Tangermana. Stwierdzają one, że burmistrz Czarkowski stracił tak „murowaną“ posadę w Łodzi, że wiele było z tym kłopotów, zabiegów, rewizyj, kontroli, badań ksiąg miejskich, zgrzytów i oburzeń. Dowiadujemy się, że Czarkowski został zasuspendowany. W grę poczęły wchodzić akta śledcze, dochodzenia i wszelkie ostrożności. Dokumenty te

stwierdzają jakieś defekty, jakieś braki, jakąś nierzetelną spłatę długów, należności mieszkańcom miasta, jakieś opłaty zakazane, rzekome uczestnictwo w fałszerstwie podpisów ławników na dowodach kasowych itp.

Podchodzę ostrożnie do udostępnionych mi dokumentów. Czytam:

„Akta dotyczące się Instalacyi Pana Tangermana na Zastępcę Burmistrza Miasta Łodzi w miejsce pana Czarkowskiego 1826. Archiwum Burmistrza Miasta Łodzi — Wydział Służby Publiczney List T. Wol. I N. 1“.

Pisze urząd komisji wojewódzkiej mazowieckiej do komisarza wojewódzkiego Obwodu łęczyckiego:

„Działo się w Łęczycy dnia 25 listopada 1826 roku. Kommissarz Woiewódzki do Obwodu Łęczyckiego Delegowany.

Z Reskryptu Kommissy Woiewódzkiej z dnia 21 października b. r. N. 74998 wydanego a tu w kopii dołączonego doczyta się J. W. Pan Tangerman Zastępca Burmistrza Miasta Łodzi z iakiey przyczyny p. Czarkowski zasuspendowany Burmistrz otrzymał Dymissyą, a którą mu w dniu dzisiejszym z podobną kopią Reskryptu przesyłam. Tem sposobem, gdy p. Czarkowski utracił posadę Burmistrza, zaś pan Targerman przy dotychczasowym pełnieniu obowiązków utrzymany został, przeto poruczam mu, ażeby do wyiednania formalney Nominacyi bezzwłocznie nadesłał dowody swey kwalifikacyi i kaucya w stosunku nowego Projektu Etatu iedną ósmą część dochodu złożył bez żadnej zwłoki. Ponieważ zaś Kommissya Woiewódzka nadesłała upoważnienie dla Kassy Mieyskiej na pobór wykrytego defektu w sumie złotych 917 przeto takowe zastępcy Burmistrza przesyłając doręczenie Kassie Mieyskiej polecam. Przy tem zawiadamiam zastępcę Burmistrza, iż w dniu dzisiejszym poleciłem Sekwestratorowi Lambert, ażeby obiektą wszelkie na satysfakcyą zrzadzonego defektu Czarkowskiego zabrał, któremu zastępca Burmistrza ma być we wszystkim pomocnym i nad całością obiektów pod odpowiedzialnością czuwać. Wykaz zaś objaśniający szczegółowo z iakich poborów Defekt powyższy wykrytem został dla wiadomości zastępcy Burmistrza przesyłam z poleceniem zawiadomienia Baycherta, ażeby zł. 7 Dudy włościanina z Wólki, ażeby zł. 20 i Kasnera w Łodzi aby zł. 45 odebrali. Skutku nadesłania Dowodów kwalifikacyi oczekuje za dni 8

podpis nieczytelny“.

Dokumenty więc dowodzą, że stała się jakaś rzecz przykra, a kolidująca z prawem. Kto był winien? Czy burmistrz Czarkowski padł ofiarą tylko niedopatrzienia, czy winowajca ukrywał się za jego plecami. Jak wysokie były defekty, niedobory kasowe, wreszcie jakie zastosowano sankcje karne wobec burmistrza Czarkowskiego lub współwinnych, wyjaśniają dokumenty, lecz wyjaśnienia te są mętne i powikłane nie precyzujące jasno przewinienia burmistrza. W każdym bądź razie i na tle tej przykrew sprawy rysuje się sylwetka burmistrza Czarkowskiego. Komisja bowiem badając przewinienia burmistrza, stwierdziła, że chociaż uchybienia jego

kwalifikują się przed sąd, z uwagi przecież na to, że główną sprężyną uchybień był pisarek burmistrza, Skrzypiński, oraz, że w okresie swej służby burmistrz Czarkowski zjednał sobie zasługi, okazywał wielką gorliwość w pracy przy porządkowaniu Osady Fabrycznej w Łodzi, nie była w osądzie zbyt surowa i potępiająca. Rysy charakteru Czarkowskiego zaznaczają się często na tle prowadzonego dochodzenia. Musiał być człowiekiem twardego, nieustępliwym, energicznym i świadomym rzeczy a przy tym jednostką odważną. Potwierdzają to fakty, jakie przytoczę w dalszych badaniach.

Rzeczywistością jest, że burmistrz Czarkowski miał gorzkie chwile ostatniego pobytu na stolcu burmistrzowskim w Łodzi. Chcącym dokładnie zorientować się w skali przewinień burmistrza należy przytoczyć treść dokumentu, jakim jest kopia listu Wydziału Administracyjnego Komisji Województwa Mazowieckiego, przeznaczonego dla Tangermana. Oto treść tego dokumentu:

„Warszawa 1826 dn. 31 października.

Wydział Administracji — Kommissya Woiewództwa Mazowieckiego.

Po rozstrząśnięciu Akt śledczych załączających w sprawie zastępcy Burmistrza Miasta Łodzi Czarkowskiego przedstawionych przy Rapportach Kommissarzy Obwodu Łeczyckiego z dnia 6 czerwca r. b. za N. 3710 (4105) i z dnia 23 sierpnia r. b., po wysłuchaniu całego stanu rzeczy w Zarzutach nierzetelnej wypłaty długów rozmaitym interesantom z funduszów Grabarza Wasila Iwanowa iako i należności Kuzitowicza za dostawienie sikawki, pobierania rozmaitych opłat zakazanych, mianowicie od Jana Kasnera i innych uczestnictwa w fałszowaniu podpisów Ławników Nebelskiego i Gozdowskiego na dowodach Kassowych, iż poważył się wbrew rozporządzeniu Kommissy pobierać czynsze od włościan wsi Wólki, z których Summą zł. 187 gr. 1 dotychczas dłużnym został. Iż wydatek zł. 44 gr. 6 za plomby podwójne miał zamiar wynagrodzić, iż dopuścił się samowolnego na własną potrzebę Zaboru Łocki 46 rozmaitego sukna wartości zł. 377 gr. 10 od St. Benetha z Lutomiarska, iż od cieśli Brysse wymógł opłatę zł. 60 za wypisanie kontraktu kupna i sprzedaży domu, iż Kaczyńskiego kolonistę zmusił do dania mu Rubla przy wskazaniu zamieszkania w Łodzi, iż forszusował z Kassy mieyskiej wypłaty osiadającym fabrykantom, nie odbierając od nich deklaracy zwrotu, iż forszusował pensją Policyantowi bez upoważnienia, iż się dopuścił obelgi w czasie urzędowania p. o. Kassiera Gozdowskiego, iż największego dopuścił się nieporządku w utrzymywaniu Akt i Ksiąg Ludności, iż dzielił zyski ciągnione przez nadużycia sekretarza Skrzypińskiego.

Kommissya Woiewódzka następnie po rozstrząśnieniu pojedynczych Zarzutów, zważywszy; iż opuszczenie zupełne Archiwum, nie utrzymanie Ksiąg Ludności, forszusowanie wypłat bez zabezpieczenia ich zwrotu, liczne zaległości, a do tego niedozór czynności przybranego pisarka Skrzypińskiego, o zupełnym Służby Publicznej rozprzężeniu przekonywują, iż Reichert mimo podania Burmistrza i przyznania pisarka Skrzypińskiego nieprzyznaie, aby należnemu od Iwanowa za kupione deski zł. 7 były przez Burmistrza wypłacone iako i Duda

Kaczmarz zł. 20 któremu po uzyskanych kwicie z początku oświadczone, iż pieniądze jego zginęły, następnie zaś w czasie prowadzonego śledztwa chciano go opłatą zł. 6 gr. 20 ułagodzić i do zamilczenia skargi przywieźć. Gdy przy tem dowiedzione zostało, iż wszystkie kwity interessantów z małemi wyjątkami miały podpisy fałszowane. Przy wypłacie zaś należności za dostawioną sikawkę podstawiony był faktor na plenipotenta do odbioru tej należności na rzecz Osoby, której nie znał i pobycie iey nie wiedział, a która istotnie na korzyść Burmistrza obrażoną była, co wszystko dostatecznie dało przekonanie o złym zamiarze-winie Burmistrza. Następnie względem pobieranych opłat mając na Uwadze, iż dowolne i nadstosunkowe kary od Kassiera nakładane a szczególnie wymagana opłata zł. 45 pokryte były wezwaniem Urzędowym, które dla niepozostawienia śladu fałszywym (?) były oznaczone, nie pozostawiają wątpliwości co do uchybienia Burmistrza.

Za fałszowanie podpisów Ławników na dowodach Kassowych również wykazane zostało, że następnie samowolny pobór i wydatek z czynszów od włościan wsi Wólka stwierdzony własnym przyznaniem Burmistrza nie ulega wątpliwości. Tłumaczenie zaś iako by na potrzeby Publiczne pieniędzy użył jest niedostateczne, gdy wydatki zł. 187 gr. 1 nie usprawiedliwił i Summę takąową dłużny został“.

(D. c. n.)

P R O T O K Ó Ł

3 POSIEDZENIA RADY MIEJSKIEJ.

Łódź, dnia 16 lutego 1939 roku.

Komplet radnych 84.

Obecnych radnych 79.

I. Członkowie Rady Miejskiej:

- a) obecni: 1. Adamiec Franciszek, 2. Andrzejak Edward, 3. Bednarczyk Leon, 4. Belka Antoni, 5. Brauer Kurt, 6. Brzeziński Benedykt, 7. Bukowski Piotr, 8. Ciechański Stanisław, 9. Czernik Antoni, 10. Cyrański Adam, 11. Dembiński Marian, 12. Domeradski Henryk, 13. Duszkiewicz Mieczysław, 14. Dynek Stefan, 15. Eychner Rajzla, 16. Furmanek Bolesław, 17. Głowacki Lucjan, 18. Goliński Stanisław, 19. Grochowski Bolesław, 20. Grzegorzak Leon, 21. Grzelak Antoni, 22. Handelman Sura-Chana, 23. Hartman Kazimierz, 24. Holenderski Lew, 25. Jurczak Waław, 26. Kacprzak Stanisław, 27. Karpik Andrzej, 28. Kempner Rafał, 29. Klinkiewicz Bronisław, 30. Kotowski Witold, 31. Krężel Antoni, 32. Kruczkowski Bronisław, 33. Krzynówek Stanisław, 34. Kukulski Julian, 35. Kuźniak Stefan, 36. Lewin Izaak, 37. Liberman Fiszel, 38. Lipszyc Bencjon, 39. Majzner Herszlik, 40. Malinowski Seweryn, 41. Matula Władysław, 42. Mazurowski Bronisław, 43. Mermelsztajn Majer, 44. Milman Szmul, 45. Morgentaler Icek-Josek, 46. Napieralski Antoni, 47. Neurode Bruno, 48. Nutkiewicz Szlama, 49. Ortel Władysław, 50. Pachała Jan, 51. Pietrzak Stanisław, 52. Potkański Józef, 53. Poznański Chaim-Lajb, 54. Ratajczyk Stanisław, 55. Rosenberg Szymon L., 56. dr Rostkowski Czesław, 57. Skrzydlewski Ludwik, 58. Sobczak Kazimierz, 59. Sobociński Antoni, 60. Stawiński Wincenty, 61. Strzelecki Stanisław, 62. Sumerowski Marian, 63. Szczepańczyk Władysław, 64. Sztrauch Zurech, 65. Szwałdler Franciszek, 66. Schwemm Robert, 67. Szulc Henryk, 68. Teubner Alfred, 69. dr Tomaszewicz Wincenty L., 70. Walczak Adam, 71. Wasilewski Kazimierz, 72. Wendtland Edmund, 73. dr Więkowski Stanisław A., 74. Witaszewski Kazimierz, 75. Wyrzykowski Kazimierz, 76. Zajdel Leonard, 77. Zajdlowa Józefa, 78. inż. Zerbe Emil, 79. Zygielbojm Szmul-Mordka.

- b) nieobecni usprawiedliwieni:
1. Borucki Bronisław, 2. ks. kan. Rajchert Roman, 3. Tartakower Leon.
- c) nieobecni nieusprawiedliwieni:
1. Kowalski Bronisław, 2. dr Krausz Juliusz.
- II. Członkowie Zarządu Miejskiego:
obecni: Prezydent Miasta Godlewski Mikołaj, Wiceprezydent Miasta Kozłowski Kazimierz, Wiceprezydent Miasta Pączek Antoni.
- III. Urzędnicy Zarządu Miejskiego:
1. Naczelnik inż. Brzozowski Julian, 2. Naczelnik Chwalbiński Leon, 3. Referent Fornalski Tadeusz, 4. Naczelnik dr Grabowski Albin, 5. Wicedyrektor Graliński Włodzimierz, 6. Dyrektor inż. Gundlach Stanisław, 7. Dyrektor Kalinowski Mieczysław, 8. Naczelnik Kempner Stanisław, 9. Naczelnik Konopka Heliodor, 10. Zastępca Naczelnika Leśniczak Zygmunt, 11. Naczelnik inż. Przeździecki Stanisław, 12. Redaktor Rachalewski Stanisław, 13. Naczelnik Rogowicz Stefan, 14. Naczelnik Rutkowski Jan, 15. Sekretarz Sałaciński Aleksander, 16. Zastępca Naczelnika inż. Sawczyk Wilhelm, 17. Radca prawny Szarogroder Seweryn, 18. Naczelnik dr inż. Wilkoszewski Bogumił, 19. Naczelnik Wisławski Tadeusz, 20. Dyrektor inż. Wojewódzki Waclaw, 21. Naczelnik Wysocki Adam.

Przewodniczący: Prezydent Miasta Godlewski Mikołaj.

Sekretarz: Graliński Włodzimierz, Wicedyrektor Zarządu Miejskiego.

Stenografki: Brzozowska Klara i Milewska Zofia.

Porządek obrad.

- I. Zagajenie: (stwierdzenie quorum, przyjęcie protokołów poprzednich posiedzeń, przyjęcie porządku obrad, komunikaty).
- II. Wybór Komisj Radzieckich:
a) Finansowo-Budżetowej,
b) do Spraw Ogólnych,
c) Regulaminowo-Prawnej,
d) Dyscyplinarnej — ref. p. dyr. M. Kalinowskiego —
- III. Sprawa Zamierzeń Skarbowych Zarządu Miejskiego w Łodzi na rok administracyjny 1939/1940 — ref. p. Prezydenta Miasta M. Godlewskiego —
- IV. Wolne wnioski: (oświadczenia, krótkie zapytania, interpelacje, wnioski nagłe i zwykłe).

I. Zagajenie:

Posiedzenie otwiera o godzinie 19 min. 15 Tymczasowy Prezydent Miasta, stwierdzając, iż jest ono prawomocne, gdyż na 84 radnych obecnych jest 79, nieobecnych 5, w tym 3 usprawiedliwionych.

Na wstępie przewodniczący poświęca krótkie przemówienie pamięci zmarłego w dniu 10 lutego rb. Ojca Świętego Piusa XI, stwierdzając, iż był On wielkim i wypróbowanym przyjacielem Polski. Rada uczciła pamięć Ojca Świętego przez powstanie.

Protokoły 1 i 2 posiedzenia Rady Miejskiej z dnia 8 lutego 1939 roku uznaje się za przyjęte wobec niezgłoszenia do nich poprawek przez pp. radnych, którym wyłożone one były do przeglądu.

P. r. F. Sz wajdler zgłasza wniosek o wysłanie do Kardynała Cammerlinga depeszy z wyrazami ubolewania ze strony Rady Miejskiej z powodu zgonu Ojca Świętego. Wniosek powyższy Rada przyjmuje jednogłośnie.

P. r. K. Hartman w imieniu Frakcji Radnych P.P.S. i Klasowych Związków Zawodowych zgłasza wniosek o uzupełnienie porządku obrad przez wstawienie do p. II poz. e) — wybór 6 członków Komitetu Rozbudowy Miasta.

Przewodniczący wniosek powyższy poddaje pod głosowanie. Wniosek uzyskuje aprobatę Rady, w związku z czym przewodniczący oświadcza, iż porządek obrad uzupełniony zostaje punktem II e) — wybór 6 członków Komitetu Rozbudowy Miasta.

II. Przewodniczący zawiadamia Radę, iż zgłoszono 13 wniosków nagłych, a mianowicie:**A. Frakcja radnych Obozu Narodowego:**

1. w sprawie zwolnienia z Zarządu Miejskiego wszystkich pracowników Żydów, a przyjęcia na ich miejsce bezrobotnych Polaków;
2. w sprawie zerwania przez Zarząd Miejski wszelkich umów handlowych i gospodarczych z Żydami;
3. w sprawie przyjęcia z pomocą ubogiej ludności polskiej przez przeznaczenie kwoty zł 50.000.— na zapewnienie dachu nad głową Polakom bezdomnym i eksmitowanym i kwoty zł 50.000.— na dożywianie dzieci polskich w publicznych szkołach powszechnych;
4. w sprawie zatrudnienia robotników sezonowych, wypłacenia zasiłku po zł 50.— tym robotnikom, którzy do dnia 1 kwietnia rb. nie będą zatrudnieni oraz zobowiązania Zarządu Miejskiego, aby robotnicy sezonowi przepracowali w roku bieżącym czasokres, uprawniający do uzyskania zasiłków na wypadek bezrobocia;

5. w sprawie obniżenia taryfy za energię elektryczną, dostarczaną przez Łódzkie Towarzystwo Elektryczne i zniesienia opłaty za liczniki;
 6. w sprawie obniżenia taryfy tramwajowej dla pracowników umysłowych i robotników;
 7. w sprawie obniżenia ceny biletów tramwajowych;
- B. Frakcja radnych P.P.S., Klasowych Związków Zawodowych i Bundu:
1. w sprawie skłonienia Łódzkiego Towarzystwa Elektrycznego do obniżenia taryfy za energię elektryczną;
 2. w sprawie skłonienia Dyrekcji Kolei Elektrycznej Łódzkiej do obniżenia taryfy tramwajowej;
 3. w sprawie powołania Komisji z ramienia Rady Miejskiej dla zbadania całokształtu gospodarki finansowej Teatrów Miejskich i wykonania umowy, zawartej z Zarządem Miejskim;
- C. Frakcja radnych Obozu Zjednoczenia Narodowego:
1. w sprawie obniżenia przez Dyrekcję Kolei Elektrycznej ceny biletów tramwajowych;
 2. w sprawie jak najwcześniejszego zatrudnienia przez Zarząd Miejski bezrobotnych na robotach sezonowych;
 3. w sprawie obniżenia przez Łódzkie Towarzystwo Elektryczne ceny prądu oświetleniowego.

III. W sprawie wyboru Komisji Radzieckich:

Po wysłuchaniu referatu p. M. Kalinowskiego, dyrektora Zarządu Miejskiego, który — zgodnie z obowiązującym regulaminem — proponuje powołanie do komisji członków na zasadach proporcjonalności, powzięto jednomyślnie uchwałę treści następującej:

Uchwała nr 6.

Rada Miejska, opierając się na przepisach, zawartych w Regulaminie obrad Rady Miejskiej oraz w Regulaminie Komisji Rady Miejskiej w Łodzi, postanawia ustalić liczbę członków:

1. Komisji Finansowo-Budżetowej	—	na 20
2. „ do Spraw Ogólnych	—	„ 20
3. „ Regulaminowo-Prawnej	—	„ 20
4. „ Dyscyplinarnej	—	„ 7

O godz. 19 min. 35 przewodniczący zarządza przerwę dla umożliwienia poszczególnym frakcyjom wysunięcia kandydatów do komisji radzieckich, wznowiając obrady o godz. 19 min. 50.

Przedstawiciele poszczególnych frakcyj radzieckich składają na ręce przewodniczącego listy kandydatów na członków Komisji: Finansowo-Budżetowej, do Spraw Ogólnych, Regulaminowo-Prawnej i Dyscyplinarnej.

W związku z tym powzięto uchwałę treści następującej:

Uchwała nr 7.

Rada Miejska, opierając się na przepisach, zawartych w Regulaminie obrad Rady Miejskiej oraz w Regulaminie Komisji Rady Miejskiej w Łodzi, postanawia powołać na rok kalendarzowy 1939:

a) do Komisji Finansowo-Budżetowej:

1. z ramienia Frakcyj radnych: P.P.S., Klasowych Związków Zawodowych, Bundu, Stronnictwa Demokratycznego, Niemieckiej Socjalistycznej Partii Pracy i Poalej-Syjonu:
radnych: Brzezińskiego Benedykta, Hartmana Kazimierza, Holenderskiego Lwa, Potkańskiego Józefa, Poznańskiego Chaima-Lajba, Stawińskiego Wincentego, dr Więckowskiego Stanisława, Witaszewskiego Kazimierza, inż. Zerbe Emila;
obywateli: Krauze Edwarda, Lermera Artura.
2. z ramienia Frakcji radnych Obozu Narodowego:
radnych: Belkę Antoniego, Grzegorzaka Leona, Szulca Henryka, Szwajdlera Franciszka.
3. z ramienia Frakcji radnych Obozu Zjednoczenia Narodowego:
radnych: Cyrańskiego Adama, Ortela Władysława, Wasilewskiego Kazimierza.
4. z ramienia Frakcji radnych Niemieckiego Związku Ludowego w Polsce radnego Teubnera Alfreda.
5. z ramienia Zjednoczonych Frakcyj radnych Żydów: radnego Sztraucha Zurecha.

b) do Komisji do Spraw Ogólnych:

1. z ramienia Frakcyj radnych: P.P.S., Klasowych Związków Zawodowych, Bundu, Stronnictwa Demokratycznego, Niemieckiej Socjalistycznej Partii Pracy i Poalej-Syjonu:
radnych: Golińskiego Stanisława, Milmana Szmula, Jurczaka

Wacława, Potkańskiego Józefa, Rosenberga Szymona, Sumrowskiego Mariana, Zygielbojma Szmula-Mordkę;
obywateli: Moskiewiczównę Gustawę, Lancmana Stanisława, Palusińskiego Jana, Solnika Abrama.

2. z ramienia Frakcji radnych Obozu Narodowego:
radnych: Bednarczyka Leona, Dembińskiego Mariana, Krężela Antoniego;
obywatela Kowalewskiego Karola.
 3. z ramienia Frakcji radnych Obozu Zjednoczenia Narodowego:
radnych: Karpika Andrzeja, Kuźniaka Stefana, Sobocińskiego Antoniego.
 4. z ramienia Frakcji radnych Niemieckiego Związku Ludowego w Polsce:
radnego Neurode Brunona.
 5. z ramienia Zjednoczonych Frakcyj radnych Żydów:
radnego Libermana Fiszla.
- c) do Komisji Regulaminowo-Prawnej:
1. z ramienia Frakcyj radnych: P.P.S., Klasowych Związków Zawodowych, Bundu, Stronnictwa Demokratycznego, Niemieckiej Socjalistycznej Partii Pracy i Poalej-Syjonu:
radnych: Handelsman Surę-Chanę, Głowackiego Lucjana, Kacprzaka Stanisława, Kempnera Rafała, Kruczkowskiego Bronisława, Krzynowka Stanisława, Mermelsztajna Majera, Skrzydlewskiego Ludwika, Zajdela Leonarda;
obywateli: Lenk-Aletową Stanisławę, Litmanowicza Szmula-Zanwela.
 2. z ramienia Frakcji radnych Obozu Narodowego:
radnych: Grochowskiego Bolesława, Kotowskiego Witolda;
obywateli: Sz wajdlera Pawła, Zabłockiego Tadeusza.
 3. z ramienia Frakcji radnych Obozu Zjednoczenia Narodowego:
radnych: Mazurowskiego Bronisława, ks. kan. Rajcherta Romana;
obywateli: Kopczyńskiego Stanisława;
 4. z ramienia Frakcji radnych Niemieckiego Związku Ludowego w Polsce:
radnego Brauera Kurta.
 5. z ramienia Zjednoczonych Frakcyj radnych Żydów:
radnego Lewina Izaaka.

d) do Komisji Dyscyplinarnej:

1. z ramienia Frakcyj radnych: P.P.S., Klasowych Związków Zawodowych, Bundu, Stronnictwa Demokratycznego, Niemieckiej Socjalistycznej Partii Pracy i Poalej-Syjonu:
radnych: Grzelaka Antoniego, Hartmana Kazimierza, Kukulskiego Juliana, Majznera Herszlika.
2. z ramienia Frakcji radnych Obozu Narodowego:
radnych: Czernika Antoniego, dr Rostkowskiego Czesława.
3. z ramienia Frakcji radnych Obozu Zjednoczenia Narodowego:
radnego Malinowskiego Seweryna.

IV. W sprawie wyboru członków Komitetu Rozbudowy Miasta:

Po zreferowaniu sprawy przez p. M. Kalinowskiego, dyrektora Zarządu Miejskiego, p. r. J. Potkański w imieniu Frakcji radnych P.P.S., Klasowych Związków Zawodowych i Bundu oświadcza, że frakcja jego nie godzi się na powołanie Komitetu Rozbudowy Miasta na zasadach proporcjonalności. Składa jednocześnie listę kandydatów z ramienia frakcji na członków tegoż Komitetu. Listy kandydatów na członków Komitetu składają również przedstawiciele Frakcyj radnych: Obozu Narodowego i Obozu Zjednoczenia Narodowego.

Przewodniczący poddaje pod głosowanie sprawę sposobu powołania członków do Komitetu Rozbudowy Miasta. Większością głosów (44 — za, 30 — przeciw, przy 3 wstrzymujących się) Rada uchwała powołanie członków Komitetu Rozbudowy Miasta na podstawie wyników głosowania i w związku z tym podejmuje uchwałę treści następującej:

Uchwała nr 8.

Rada Miejska, opierając się na rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 kwietnia 1937 roku o rozbudowie miast (Dz. U. R. P. nr 44, poz. 372), postanawia wybrać na członków Komitetu Rozbudowy Miasta radnych: Golińskiego Stanisława, Klinkiewicza Bronisława, Milmana Szmula, Napieralskiego Antoniego, Pachałę Jana i Potkańskiego Józefa.

Przewodnictwo obejmuje Wiceprezydent Miasta K. Kozłowski.

V. W sprawie Zamierzeń Skarbowych Zarządu Miejskiego w Łodzi na rok administracyjny 1939/1940:

Po wysłuchaniu przemówienia Tymczasowego Prezydenta Miasta o całokształcie gospodarki oraz o zamierzeniach budżetowych Zarządu Miejskiego

skiego w Łodzi na rok administracyjny 1939/1940, powzięto bez dyskusji uchwałę treści następującej:

Uchwała nr 9.

Rada Miejska postanawia przedłożony przez Zarząd Miejski preliminarz budżetu administracyjnego Zarządu Miejskiego w Łodzi na rok administracyjny 1939/1940 przekazać do rozpatrzenia Komisji Finansowo-Budżetowej.

Przewodnictwo obejmuje Tymczasowy Prezydent Miasta.

VI. Wolne wnioski:

1. Oświadczenia:

Przewodniczący zawiadamia, iż pp. radni Sztrauch Zurech, Malinowski Seweryn, Stawiński Wincenty, Zygielbojm Szmul-Mordka, Holenderski Lew, Szwajdler Franciszek, Wendtland Edmund, dr Więckowski Stanisław, Lewin Izaak, inż. Zerbe Emil i Milman Szmul zapisali się do głosu w celu złożenia deklaracji ideowych w imieniu frakcyj radzieckich, przez siebie reprezentowanych.

Poszczególni mówcy wygłaszają deklaracje ideowe.

W czasie przemówień p. r. Sztrauch Zurecha, Zygielbojma Szmula-Mordki, Holenderskiego Lwa i Lewina Izaaka radni z Obozu Narodowego przeskadzają mówcom, wnosząc pod ich adresem różnego rodzaju okrzyki, a przewodniczący kilkakrotnie przywołuje do porządku pp. radnych: Holenderskiego Lwa i Zygielbojma Szmula-Mordkę za poruszanie spraw, nie mających nic wspólnego z gospodarką miejską, a odnoszących się do stosunków międzynarodowych, a w końcu zarządza skreślenie z deklaracji ideowych wymienionych radnych kwestionowanych ustępów. Deklaracji ideowej p. radnego Milmana Szmula przewodniczący nie przyjmuje do wiadomości wobec umieszczenia w niej spraw, nic wspólnego z gospodarką miejską nie mających.

2. Wnioski nagłe:

Przewodniczący oświadcza, iż 12 spośród 13 zgłoszonych przez poszczególne frakcje wniosków nagłych posiada raczej charakter dezyderatów, gdyż dotyczą spraw, których uwzględnienie nie zależy od Zarządu Miejskiego względnie kwalifikują się one do rozpatrzenia przez właściwe komisje radzieckie. W związku z tym proponuje przekazanie tych wniosków Zarządowi Miejskiemu do rozpatrzenia, na co Rada wyraża swą zgodę.

Następnie przewodniczący poddaje pod obrady wniosek nagły, zgłoszony przez Frakcję radnych P.P.S., Klasowych Związków Zawodowych i Bundu

w sprawie powołania Komisji dla zbadania całokształtu gospodarki finansowej Teatrów Miejskich i wykonania umowy, zawartej z Zarządem Miejskim w Łodzi:

Po uzasadnieniu nagłości wniosku przez p. radnego Potkańskiego Józefa oraz wysłuchaniu przemówienia p. radnego Grzegorzaka Leona, wypowiadającego się przeciw nagłości wniosku, Rada Miejska większością głosów (40 — za nagłością, 23 — przeciw, przy 3 wstrzymujących się) nagłość przyjmuje.

W dyskusji nad meritum sprawy zabierają głos pp. radni: Potkański Józef, Belka Antoni, Grochowski Bolesław, Stawiński Wincenty i Szulc Henryk. Mówcy z ramienia Frakcji radnych Obozu Narodowego proponują przekazanie sprawy do rozpatrzenia Komisji Rewizyjnej. Po zakończeniu dyskusji większością głosów (42 — za wnioskiem i 32 — przeciw) powzięto uchwałę treści następującej:

Uchwała nr 10.

Rada Miejska postanawia powołać Komisję w składzie 5 osób dla zbadania całokształtu gospodarki finansowej Spółki z ogr. odp. „Teatry Miejskie w Łodzi“ i wykonywania przez tę Spółkę umowy, zawartej z Zarządem Miejskim w Łodzi.

Do Komisji powołuje się radnych: Domeradzkiego Henryka, Potkańskiego Józefa, dr Więckowskiego Stanisława i Witaszewskiego Kazimierza oraz obywatela Wirowskiego Beniamina.

3. Krótkie zapytania:

- a) Na zapytanie p. radnego Andrzejaka Edwarda, czy Zarząd Miejski zlecił zbadanie zajścia, jakie miało miejsce w szpitalu miejskim św. Antoniego, wskutek którego rzekomo 3 sale uległy zdemolowaniu i co Zarząd Miejski zamierza uczynić, aby podobne fakty na przyszłość nie miały miejsca, odpowiada Tymczasowy Prezydent Miasta, wyjaśniając, że zarządził przeprowadzenie szczegółowego dochodzenia i, jak mu już obecnie wiadomo, sale zdemolował jeden z pacjentów Oddziału neurologicznego — chory umysłowo.
- b) Na zapytanie p. radnego Szulca Henryka, kto jest dyrektorem szpitala miejskiego św. Antoniego, Tymczasowy Prezydent Miasta komunikuje, iż jest nim dr Frenkel.
- c) Na zapytanie p. r. Ciechańskiego Stanisława, ilu Żydów zatrudnionych jest w Zarządzie Miejskim, Tymczasowy Prezydent Miasta komunikuje, iż Zarząd Miejski zatrudnia około 4% pracowników Żydów.

- d) Na zapytanie p. r. Nutkiewicza Szlamy, z jakich powodów w Nr 1 za rok bieżący „Dziennika Zarządu Miejskiego“ umieszczone są życiorysy i fotografie posłów łódzkich: Milewskiego Józefa i Dudkiewicza Edwarda, dlaczego nie wszystkich posłów i czy są to ogłoszenia płatne, odpowiada Tymczasowy Prezydent Miasta, wyjaśniając, że w poprzednim numerze „Dziennika Zarządu Miejskiego“ były umieszczone również życiorysy i fotografie niektórych posłów łódzkich i że Zarząd Miejski uważa za potrzebne informowanie mieszkańców Łodzi o jej wybrańcach do Sejmu, dodając jednocześnie, iż życiorys i fotografia posła Mincberga Lejba-Jakuba także będzie w najbliższym numerze „Dziennika Zarządu Miejskiego“ umieszczona.
- e) Na zapytanie p. r. Bukowskiego Piotra, czy prawdą jest, że Zarząd Miejski płacił pośrednikowi przy uzyskaniu pożyczki, Tymczasowy Prezydent Miasta odpowiada twierdząco.
- f) Zapytanie p. r. Sz wajdlera Franciszka, kto był tym pośrednikiem, przewodniczący pozostawia bez odpowiedzi, wyjaśniając, iż teren Rady nie nadaje się do omawiania tego rodzaju spraw.

Wobec wyczerpania porządku obrad przewodniczący o godz. 24 posiedzenie zamyka.

Przewodniczący

(—) *Mikołaj Godlewski*

Tymczasowy Prezydent Miasta

Sekretarz

(—) *Włodzimierz Graliński*

Wicedyrektor Zarządu Miejskiego

SPRAWOZDANIE
KOMUNALNEJ KASY OSZCZĘDNOŚCI M. ŁODZI
za rok 1938.

WŁADZE KASY:

I. R a d a:

Przewodniczący Rady: — Mikołaj Godlewski
Tymczasowy Prezydent m. Łodzi

Członkowie:

Dzieniakowski Ludwik Wicedyrektor Elektr. Łódzkiej	Rymkiewicz Władysław Kupiec
Fiedler Zygmunt Wiceprezes Izby Przem.-Handl.	Inż. Bajer Karol Dyrektor Izby Przem.-Handlowej
Geyer Robert Przemysłowiec	Lewsztajn Juliusz Prezes Stowarzyszenia Kupców
Pawłowski Stanisław Adwokat	Roszak Kazimierz Prezes Stowarzyszenia Kupców
Raabe Zygmunt Wiceprezes Izby Rzemieśniczej	Waszkiewicz Franciszek Prokurent Firmy Steinert

II. D y r e k c j a:

Dyrektor Zarządzający	— Chudzyński Zygmunt Prezes Związku K.K.O. w Warszawie
Zastępca Dyrektora Zarządzającego	— Janicki Józef
Członek Dyrekcji	— Saniewski Ludwik.

III. Komisja Rewizyjna:

Przewodniczący:	Inż. Stanisław Waligórski Dyrektor Ubezpieczalni Społecznej
Członkowie:	Borysławski Cezariusz Dyrektor Towarzystwa „Strem“
	Mgr. Janowski Franciszek Szef Sekretariatu Elektrowni Łódzkiej
	Smarzyński Jan Wiceprezes Dyrekcji Tow. Kredytowego m. Łodzi
	Wadowski Marian Poseł na Sejm.

SZCZEGÓŁOWY PRZEGLĄD RACHUNKÓW
ZA ROK OPERACYJNY 1938

STAN CZYNNY.

Kasa:

Stan gotówki na dzień 1 stycznia 1938 roku	zł	246.501,46
w ciągu roku sprawozdawczego przybyło gotówki	„	81.264.101,33
	razem	81.510.602,79
w tym czasie wypłacono	„	81.358.763,04
na dzień 31 grudnia 1938 r. pozostało gotówki w kasie	„	151.839,75

Bank Polski i P. K. O.

Stan na rachunku na dzień 1 stycznia 1938 roku	„	211.086,97
w okresie sprawozdawczym wpłacono	„	19.740.722,03
	razem	19.951.809,—
w tym czasie podniesiono	„	19.762.044,84
na dzień 31. XII. 1938 r. pozostało w B-ku Polsk. i P.K.O.	„	189.764,16

Banki Państwowe i Komunalne.

Stan na rachunkach na dzień 1 stycznia 1938 roku	„	382.326,—
w okresie sprawozdawczym wpłacono	„	14.507.361,61
	razem	14.889.687,61

w tym czasie podniesiono zł 14.579.708,61
na dzień 31 grudnia 1938 roku pozostało na rachunkach „ 309.979,—

Kupony bieżące.

z końcem roku 1937 pozostało na rachunku „ 21.214,71
w okresie sprawozdawczym dopisano „ 39.706,41
razem . „ 60.921,12
w tym czasie zrealizowano kuponów „ 44.185,23
w dniu 31 grudnia 1938 r. pozostało do zrealizowania . „ 16.735,89

Papiery wartościowe własne.

Pozostałość w dniu 31 grudnia 1937 r. wynosiła . . „ 629.212,04
w okresie sprawozdawczym Kasa nabyła papierów
wartościowych na „ 273.101,45
razem . „ 902.313,49
w tym czasie sprzedano papierów wartościowych wł. na „ 261.864,20
w dniu 31 grudnia 1938 roku pozostało „ 640.449,29

Wykaz papierów wartościowych własnych

	WARTOŚĆ		
	nominalna	kursowa	książkowa
4% Pożyczka Konsolidacyjna	3.700.—	63.54	2.350.98
4% Prem. Poż. Dolarowa	\$\$\$ 320.—	41.19	2.636.16
6% Pożyczka Narodowa	114.000.—	—	104.472.50
3% Prem. Poż. Inwest. I emisji	125.200.—	S 87.58 82.50	104.051.50
3% Prem. Poż. Inwest. II emisji	122.100.—	S 86.46 83.30	102 025.30
6% Skrypty Dłużne Państw. Fund. Drogowego	50.000.—	—	50.000.—
7% Listy Zast. Banku Gospod. Krajowego	4.800.—	81.—	3.888.—
7% Oblig. Komunalne Banku Gosp. Krajowego	9.400.—	81.—	7.614 —
5% Listy Zast. Tow. Kred. m. Łodzi z r. 1933	258.000.—	60 22	155.367.60
6% Pożyczka Konwersyjna m. Łodzi z r. 1934	100.100.—	66-69.—	67.603 25
5% Pożyczka Konwersyjna m. Łodzi	13.500.—	61.50	8.302.50
Akcje Polskiego Banku Kom.	30.000.—	—	32.137.50
			640.449.29

Banki i K. K. O. „Nostro“.

Stan na rachunku na dzień 1 stycznia 1938 roku	zł	77.904,17
w okresie sprawozdawczym wpłynęło na rachunek	„	3.367.698,24
	razem	3.445.602,41
w tym czasie podniesiono	„	3.206.398,41
na dzień 31 grudnia 1938 roku pozostało	„	239.204,—

Banki i K. K. O. „Loro“.

Pozostałość w dniu 31 grudnia 1937 roku wynosiła	„	25.000,—
w okresie sprawozdawczym zeszło z rachunku	„	20.000,—
w dniu 31 grudnia 1938 roku pozostało	„	5.000,—

Weksle zdyskontowane.

w dniu 1. I. 1938 r. Kasa posiadała weksli szt. 16.571 na	„	3.215.302,90
w okresie sprawozdawczym zdyskontowano	„	16.083.849,68
	razem	19.299.152,58
w tym czasie wykupiono weksli	„	15.657.788,55
w dniu 31 grudnia 1938 r. pozostało w portfelu weksli sztuk 17.618 na	„	3.641.364,03

Pożyczki wekslowe.

Pozostałość w dniu 31. XII. 1937 r. wynosiła szt. 1.409 na	„	1.590.639,—
w okresie sprawozdawczym udzielono pożyczek	„	4.399.577,10
	razem	5.990.216,10
w tym czasie wykupiono pożyczek	„	3.802.410,10
w dniu 31 grudnia 1938 r. pozostało szt. 1.711 na	„	2.187.806,—

Weksle protestowane.

W dniu 31 grudnia 1937 roku było w portfelu	„	60.076,37
w okresie sprawozdawczym zaprotestowano weksli	„	1.289.723,11
	razem	1.349.799,48
w tym czasie wykupiono na złotych	1.280.004,52	
spisano na straty	10.914,30	„
w dniu 31 grudnia 1938 roku pozostało	„	58.880,66

Rachunki bieżące otwartego kredytu.

Z końcem roku 1937 pozostało w Kasie na rachunkach	„	2.082.416,11
w okresie sprawozdawczym przybyło na rachunkach	„	10.029.638,61
	razem	12.112.054,72
w tym czasie zeszło z rachunków bieżących	„	9.654.848,41
w dniu 31 grudnia 1938 roku pozostało na rachunkach	„	2.457.206,31

Pożyczki terminowe na zastaw.

w dniu 31 grudnia 1937 r. pożyczki na zastaw wynosiły zł	883.533,55
w okresie sprawozdawczym udzielono pożyczek . . . „	1.528.511,06
razem . . . „	2.412.044,61
w tym czasie spłacono pożyczek „	1.345.792,24
w dniu 31 grudnia 1938 roku pozostało „	1.066.252,37

Pożyczki hipoteczne.

Pozostałość w dniu 31 grudnia 1937 roku wynosiła . . . „	64.175,—
w okresie sprawozdawczym udzielono pożyczek . . . „	117.194,43
razem . . . „	181.369,43
w tym czasie spłacono „	77.937,74
w dniu 31 grudnia 1938 roku pozostało „	103.431,69

Odsetki zaległe.

Pozostałość w dniu 31 grudnia 1937 roku wynosiła . . . „	8.276,25
w okresie sprawozdawczym doliczono odsetek . . . „	14,50
razem . . . „	8.290,75
w tym czasie spłacono 3.074,19	„
spisano na straty 3.648,56	„ 6.722,75
w dniu 31 grudnia 1938 roku pozostało „	1.568,—

Nieruchomości.

Wartość nieruchomości w dniu 31. XII. 1937 r. wynosiła „	433.753,27
w okresie sprawozdawczym wartość zwiększono o sumę dodatkowej instalacji centralnego ogrzewania . . . „	4.083,—
wartość nieruchomości w dniu 31 grudnia 1938 roku . . . „	437.836,27

Ruchomości.

Wartość ruchomości w dniu 31. XII. 1937 r. wynosiła . . . „	38.961,—
w okresie sprawozdawczym nabyto ruchomości za . . . „	1.881,60
razem . . . „	40.842,60
w roku 1938 odpisano na amortyzację 100 ⁰ / ₀ „	40.841,60
w dniu 31 grudnia 1938 roku, jako wartość ewidencyjną pozostało „	1,—

Różne.

Z końcem 1937 roku na rachunkach pozostało „	77.696,41
w okresie sprawozdawczym dopisano do rachunków . . . „	1.725.418,90
„	1.803.115,31
W tym okresie zeszło z rachunków . . . 1.725.313,11	„
spisano na straty 13.477,24	„ 1.738.790,35
w dniu 31 grudnia 1938 roku pozostało „	64.324,96

Sumy przechodnie.

W dniu 31 grudnia 1937 r. pozostałość wynosiła	zł	— — —
w okresie sprawozdawczym przybyło na tym rachunku	„	11.898.820,10
	razem	11.898.820,10
w tym czasie ubyło na tym rachunku	„	11.875.000,—
w dniu 31 grudnia 1938 roku pozostało	„	23.820,10

Procenty i prowizje wypłacone.

w okr. sprawozd.	%/o	od wkładów oszczędn. wyn.	„	245.617,08
„	„	„	„	93.926,74
„	„	„	„	34.665,92
„	„	„	„	26.592,17
„	„	„	„	9.184,70
„	„	„	„	49.383,66
„	„	„	„	— —
		razem	„	459.370,27
w dniu 31 grudnia 1938 roku przeniesiono na rachunek		Strat i Zysków	„	459.370,27

Wydatki administracyjne.

w okresie sprawozd.	wydatki osobowe	wynosiły	„	265.036,13
„	„	„	„	24.298,81
„	„	„	„	82.272,42
„	„	„	„	5.975,51
„	„	„	„	51.976,57
		razem	„	429.559,44
w dniu 31 grudnia 1938 roku przeniesiono na rachunek		Strat i Zysków	„	429.559,44

Straty i Zyski.

Stan ewidencyjny strat z lat ubiegłych	„	1,—
--	---	-----

Depozyty.

z końcem 1937 roku depozyty wynosiły	„	6.224.603,59
w roku 1938 przyjęto depozytów	„	4.976.345,01
	razem	11.200.948,60
w tym czasie wydano depozytów	„	1.304.002,21
w dniu 31 grudnia 1938 r. pozostało w depozycie	„	9.896.946,39

Inkaso.

W dniu 1 stycznia 1938 r. pozostałość inkasa wynosiła	„	593.273,25
w ciągu 1938 roku przyjęto do inkasa weksli na	„	12.224.638,45
	razem	12.817.911,70
w tym czasie zainkasowano weksli	„	12.153.961,03
w dniu 31 grudnia 1938 r. pozostało weksli inkasowych	„	663.950,67

STAN BIERNY.

Kapitał zakładowy.

w dniu 31 grudnia 1938 roku pozostało bez zmian . . . zł 100.000,—

Kapitał zasobowy.

w dniu 31 grudnia 1937 roku wynosił . . . „ 28.621,17

w roku 1938 zwiększono o zysk za rok 1937 . . . „ 75.521,98

w dniu 31 grudnia 1938 roku kapitał zasobowy wynosił „ 104.143,15

Fundusz amortyzacji nieruchomości.

w dniu 31 grudnia 1937 roku wynosił . . . „ 8.621,65

w roku 1938 dopisano amortyzację za rok 1938 . . . „ 4.378,35

w dniu 31 grudnia 1938 roku wynosił . . . „ 13.000,—

Fundusz wyrównawczy.

w dniu 31 grudnia 1938 roku przeniesiono na rachunek czysty zysk osiągnięty ze sprzedaży papierów wartościowych w ciągu roku . . . „ 11.295,95

Wkłady oszczędnościowe.

Pozostałość w dniu 31 grudnia 1937 roku wynosiła . . . „ 7.072.672,42

w ciągu roku 1938 wpłacono na rachunek . . . „ 13.833.417,57

„ 20.906.089,99

w tym czasie podjęto z rachunku . . . „ 13.207.260,38

w dniu 31 grudnia 1938 roku pozostało na rachunku . . . „ 7.698.829,61

Rachunki bieżące (czekowe).

W dniu 31 grudnia 1937 r. pozostałość na rachunkach wynosiła . . . „ 1.953.569,25

w okresie sprawozdawczym przyjęto wpłat . . . „ 29.885.207,16

razem . . . „ 31.838.776,41

w tym czasie podjęto z rachunków . . . „ 29.926.995,11

pozostałość w dniu 31 grudnia 1938 r. wynosi . . . „ 1.911.781,30

Lokaty.

w roku 1938 wpłynęło na ten rachunek . . . „ 441.700,45

w ciągu 1938 roku wypłacono z tego rachunku . . . „ 39.455,45

w dniu 31 grudnia 1938 roku pozostało . . . „ 402.245,—

Banki i K.K.O. „Loro“.

z końcem roku 1937 pozostało na rachunkach	zł	372.539,—
w okresie sprawozdawczym wpłacono	„	<u>6.129.657,59</u>
razem	„	6.502.196,59
w ciągu roku 1938 wpłacono	„	<u>6.118.453,59</u>
w dniu 31 grudnia 1938 r. pozostało na rachunkach	„	383.743,—

Salda kredytowe rachunków otwartego kredytu.

w dniu 31 grudnia 1938 r. pozostałość wynosi	„	5.648,—
--	---	---------

Łącznie stan lokat w dniu 31 grudnia 1938 roku.

Wkłady oszczędnościowe	„	7.698.829,61
rachunki bieżące	„	1.911.781,30
banki i K. K. O. „Loro“	„	383.743,—
lokaty	„	402.245,—
salda kredytowe rachunków otwartego kredytu	„	<u>5.648,—</u>
razem	„	10.402.246,91

Zobowiązania inkasowe.

Z końcem roku 1937 pozostałość wynosiła	„	133.008,80
w okresie sprawozdawczym przybyło	„	<u>10.138.228,—</u>
razem	„	10.271.236,80
w tym czasie wpłacono	„	<u>10.089.518,25</u>
w dniu 31 grudnia 1938 r. pozostało saldo	„	181.718,55

Redyskonto weksli.

W dniu 31 grudnia 1937 r. było weksli w redyskoncie	„	91.080,—
w okresie sprawozdawczym oddano do redyskonta	„	<u>3.173.088,01</u>
razem	„	3.264.168,01
w tym czasie wykupiono weksli z redyskonta	„	<u>3.155.165,25</u>
w dniu 31 grudnia 1938 r. pozostało w redyskoncie (pożyczki rzemieślnicze złotych 11.470.—)	„	109.002,76

Zastaw papierów wartościowych.

W dniu 31 grudnia 1937 roku zadłużenie Kasy na tym rachunku wynosiło	„	4.963,—
w ciągu 1938 roku uzyskano kredytów na	„	<u>3.114.191,65</u>
razem	„	3.119.154,65
w tym czasie spłacono	„	<u>2.653.516,65</u>
w dniu 31 grudnia 1938 r. pozostało do spłacenia	„	465.638,—

Przekazy na banki.

Z końcem 1937 roku pozostało	zł	9.897,95
w okresie sprawozdawczym дано poleceń na	„	14.572.900,21
		<u>14.582.798,16</u>
w tym czasie wykonano poleceń	„	14.579.715,49
w dniu 31 grudnia 1938 roku pozostało do wypłacenia	„	3.082,67

Zobowiązania hipoteczne.

W dniu 31 grudnia 1938 r. pozostało bez zmian	„	452,32
---	---	--------

Różne.

Z końcem 1937 roku pozostało na rachunkach	„	8.583,53
w okresie sprawozdawczym dopisano	„	5.986.798,18
		<u>5.995.381,71</u>
w tym okresie spisano z rachunków	„	5.974.374,77
w dniu 31 grudnia 1938 roku pozostało na rachunkach	„	21.006,94

Sumy przechodnie (rozliczenia międzyokresowe).

W roku 1938 dopisano	„	33.238,51
w tym czasie odpisano	„	28,88
		<u>33.209,63</u>

Straty i zyski.

Nadwyżka za rok 1937 wynosiła	„	75.521,98
w dniu 31 grudnia 1938 r. dopisano do rachunku	„	1.124.153,31
		<u>1.199.675,29</u>
w ciągu roku 1938 przeniesiono na Fundusz zasobowy		75.521,98
w dniu 31. XII. 1938 r. odpisano z r-ku 973.485,71	„	1.049.007,69
		<u>150.667,60</u>
w dniu 31 grudnia 1938 roku: Nadwyżka za rok sprawozdawczy wynosiła	„	150.667,60

Procenty i prowizje pobrane.

w okresie sprawozd. $\frac{0}{0}\frac{0}{0}$ o l weksli	wynosiły	„	502.249,99
„ „ „ „ r-ków bieżących	„	„	221.374,97
„ „ „ „ pożyczek na zastaw	„	„	78.508,75
„ „ „ „ hipotecznych	„	„	7.611,77
„ „ „ „ pap. wartość. wł.	„	„	38.198,48
„ „ „ „ lokat w bankach	„	„	8.919,51
„ „ „ „ różne	„	„	1.301,32
„ „ „ „ prowizje pobrane	„	„	217.802,69
„ „ „ „ opłaty na koszty admin.	„	„	6.432,95
„ „ „ „ różnice kurs. na pap. wart.	„	„	11.295,95
„ „ „ „ różnice dochody	„	„	4.800,—
w dniu 31 grudnia 1938 r. przen. na r-k Strat i Zysków	„	1.098.496,38	

Administracja nieruchomości.

W r. 1938 dochód brutto z nieruchomości wyniósł zł	42.743,15
w tym okresie poniesiono wydatków na administrację nieruchomości „	<u>24.304,32</u>
w dniu 31 grudnia 1938 roku przeniesiono na rachunek Strat i Zysków „	18.438,83

Inne rachunki wynikowe dodatnie roku bieżącego.

W okresie sprawozdawczym wpłacono na ten rachunek „	7.218,10
w tym czasie zeszło z tego rachunku „	<u>— —</u>
w dniu 31 grudnia 1938 roku przeniesiono na rachunek Strat i Zysków „	7.218,10

Różni za depozyty.

W końcu 1937 roku pozostało na rachunku „	6.224.603,59
w okresie sprawozdawczym przyjęto depozytów „	<u>4.976.345,01</u>
razem „	11.200.948,60
w tym czasie wydano depozytów „	<u>1.304.002,21</u>
w dniu 31 grudnia 1938 roku pozostało „	9.896.946,39

Różni za inkaso.

Z końcem roku 1937 inkaso wynosiło „	593.273,25
w okresie sprawozdawczym przyjęto do inkasa „	<u>12.224.638,45</u>
razem „	12.817.911,70
w tym czasie wykupiono względnie zwrócono weksli inkasowych „	<u>12.153.961,03</u>
w dniu 31. XII. 1938 r. pozostało do zainkasowania „	663.950,67

BILANS

**KOMUNALNEJ KASY OSZCZĘDNOŚCI
MIASTA ŁODZI W ŁODZI**

za rok 1938

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI

ZAŁOŻONA

B I L A N S R O C Z

STAN CZYNNY

Na dzień 31 grudnia

	Zł.	gr.	Zł.	gr.
1. Kasa i sumy do dyspozycji				
a) gotowizna	151.839	75		
b) pozostałość w Banku Polskim i P.K.O.	189.764	16		
c) pozostałość w Bankach Państw. i Komun.	309.979	—		
d) pozostałość w innych K. K. O.	—	—		
e) bony inwestycyjne	—	—	651.582	91
2. Kupony			16.735	89
3. Waluty obce			—	—
4. Papiery wartościowe				
a) bilety skarbowe	—	—		
b) papiery państwowe	365.536	44		
c) listy zastawne i obligacje	166.869	60		
d) obligacje związków komunalnych	75.905	75		
e) akcje Banku Polskiego, akcje i udziały w Bankach Komunalnych	32.137	50	640.449	29
5. Banki i K. K. O. Loro			5.000	—
6. Banki i K. K. O. Nostro			239.204	—
7. Weksle zdyskontowane (436 kont)			3.641.364	03
8. Pożyczki wekslowe (1145 kont)			2.187.806	—
9. Weksle protestowane				
a) pochodzące z dysk. i poż. weksl (161 kont)	58.880	66		
b) pochodzące z innych kredytów	—	—	58.880	66
10. Rachunki bieżące otwartego kredytu				
a) zabezpieczone papierami wartościowymi (5 kont)	1.239.193	—		
b) zabezpieczone hipoteką (6 kont)	126.567	—		
c) zabezpieczone innymi wartościami (23 kont)	1.091.446	31	2.457.206	31
11. Pożyczki terminowe na zastaw				
a) papierów wartościowych i książeczek oszczędności (2136 kont)	1.066.252	37		
b) innych wartości	—	—		
c) pożyczki zakładu zastawniczego	—	—	1.066.252	37
12. Pożyczki na skrypty dłużne			—	—
13. Pożyczki hipoteczne (5 kont)			103.431	69
14. Należności z tyt. układów konwersyjnych za- twierdzonych przez Komitet Konwersyjny Banku Akceptacyjnego			—	—
15. Odsetki zaległe			1 568	—
16. Nieruchomości			437.836	27
17. Ruchomości			1	—
18. Różne			64.324	96
19. Sumy przechodnie (rozliczenia międzyokres.)			23.820	10
20. Straty:				
a) z lat ubiegłych	1	—		
b) za rok sprawozdawczy	—	—	1	—
Do przeniesienia			11.595.464	48

MIASTA ŁODZI W ŁODZI

W R O K U 1 9 3 0

N Y N E T T O

1938 roku.

STAN BIERNY

	Zł.	gr.	Zł.	gr.
1. Kapitał zakładowy			100.000	—
2. Fundusz zasobowy			104.143	15
3. Fundusze specjalne				
a)				
b)				
4. Fundusz wyrównawczy			11.295	95
5. Fundusz amortyzacji nieruchomości			13.000	—
6. Wkłady oszczędnościowe instytucyj państwowych, samorządowych i innych publicznych				
a) bezterminowe				
b) terminowe				
7. Wkłady oszczędnościowe osób fizycznych i prawnoprywatnych				
a) bezterminowe (14224 kont)	4.956.095	35		
b) terminowe do 3-ch miesięcy (818 kont)	1.896.434	59		
c) terminowe ponad 3-mies. i warunkowe (97 kont)	846.299	67	7.698.829	61
8. Rachunki bieżące (czekowe, przekazowe itp.)				
a) lokaty (2 kont)	402.245	—		
b) instytucyj państw. samorz. i innych publicznych (14 kont)	306.884	64		
c) osób fizycznych i prawnoprywatn. (663 kont)	1.604.896	66	2.314.026	30
9. Salda kredytowe rachunków otwartego kredytu			5.648	—
10. Zobowiązania inkasowe			181.718	55
11. Redyskonto weksli				
a) w Banku Polskim	—	—		
b) w Bankach Państwowych	108.102	76		
c) w Bankach Komunalnych i K.K.O.	900	—		
d) w innych instytucjach kredytowych	—	—	109.002	76
12. Dyskonto akceptów Banku Akceptacyjnego			—	—
13. Zastaw papierów wartościowych			465.638	—
14. Kredyty udzielone Kasie				
a) przez Bank Polski				
b) przez Banki Państwowe				
c) przez Banki Komunalne i K. K. O.				
d) przez inne instytucje				
15. Banki i K. K. O. Loro			383.743	—
16. Banki i K. K. O. Nostro			—	—
17. Przekazy na Kasę			3.082	67
18. Zobowiązania hipoteczne			452	32
19. Różne			21.006	94
20. Sumy przechodnie (rozlicz. międzyokresowe)				
Nadwyżki:				
a) z lat ubiegłych			33.209	63
b) za rok sprawozdawczy	150.667	60	150.667	60
Do przeniesienia			11.595.464	48

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI
Z A Ł O Ż O N A

B I L A N S R O C Z

Na dzień 31 grudnia

STAN CZYNNY

	Zł.	gr.	Zł.	gr.
Z przeniesienia			11.595.464	48
21. Depozyty			9.896.946	39
22. Udzielone gwarancje			—	—
23. Inkaso			663.950	67
24. Akcepty Banku Akceptacyjnego			—	—
25. Pokrycie Funduszu Emerytalnego			—	—
<hr/>				
O g ó ł e m			22.156.361	54

Kierownik Buchalterii

(—) *F. Koźmiński*

Komisja Rewizyjna:

Przewodniczący (—) *S. Waligórski*

Członkowie: (—) *C. Borysławski*

(—) *Fr. Janowski*

(—) *J. Smarzyński*

(—) *M. Wadowski*

MIASTA ŁODZI w ŁODZI

W ROKU 1930

N Y N E T T O

1938 roku.

STAN BIERNY

	Zł.	gr.	Zł.	gr.
Z przeniesienia			11.595.464	48
22. Różni za depozyty			9.896.946	39
23. Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancji			—	—
24. Różni za inkaso			663.950	67
25. Bank Akceptacyjny			—	—
26. Fundusz Emerytalny			—	—
O g ó l e m			22.156.361	54

Dyrektor Zarządzający
(—) Z. Chudzyński

Zastępca Dyrektora Zarządzającego
(—) J. Janicki

Członek Dyrekcji
(—) L. Saniewski

STRATY

RACHUNEK STRAT

	Zł.	gr.	Zł.	gr.
1. Odsetki wypłacone i dopisane				
a) od wkładów oszczędnościowych	245.617	08		
b) od rachunków bieżących	93 926	74		
c) od redyskonta weksli	34.665	92		
d) od zastawu papierów i od kredytów udzielonych Kasie	26.592	17		
e) różne inne	9.184	70	409.986	61
2. Prowizje wypłacone			49.383	66
3. Koszty administracyjne				
a) wydatki osobowe	265.036	13		
b) świadczenia socjalne	24.298	81		
c) wydatki rzeczowe	82 272	42	371.607	36
4. Podatki i opłaty skarbowe			5.975	51
5. Amortyzacja				
a) nieruchomości	4.378	35		
b) ruchomości	40.841	60	45.219	95
6. Odpisy na dłużnikach			28.040	10
7. Różnice kursowe na rachunkach w walutach obcych			—	—
8. Różnice kursowe na papierach wartościowych			—	—
9. Różne			51.976	57
10. Dotacja na rzecz funduszu wyrównawczego			11.295	95
11. Nadwyżka			150.667	60
R a z e m			1.124.153	31

Kierownik Buchalterii

(—) *F. Koźmiński*

Komisja Rewizyjna:

Przewodniczący (—) *S. Waligórski*Członkowie: (—) *C. Borysławski*(—) *Fr. Janowski*(—) *J. Smarzyński*(—) *M. Wadowski*

i ZYSKÓW ZA 1938 ROK.**ZYSKI**

	Zł.	gr.	Zł.	gr.
1. Odsetki pobrane i dopisane				
a) od weksli	502.249	99		
b) od rachunków bieżących	221.374	07		
c) od pożyczek terminowych na zastaw	78.508	75		
d) od pożyczek na skrypty dłużne	—	—		
e) od pożyczek i wierzytelności hipotecznych	7.611	77		
f) od papierów wartościowych	38.198	48		
g) od K.K.O. i Banków	8.919	51		
h) różne inne	1.301	32	858.164	79
2. Prowizje pobrane			217.802	69
3. Różnice kursowe na rachunkach w walutach obcych			—	—
4. Różnice kursowe na papierach wartościowych			11.295	95
5. Dochód netto z nieruchomości			18.438	83
6. Odzyskane straty			7.218	10
7. Opłaty na koszty administracji			6.432	96
8. Różne dochody			4.800	—
9. Odpis z funduszu wyrównawczego na pokrycie strat kursowych			—	—
10. Strata			—	—
R a z e m			1.124.153	31

Dyrektor Zarządzający
(—) Z. Chudzyński

SPRAWOZDANIE
DYREKCJI KOMUNALNEJ KASY OSZCZĘDNOŚCI MIASTA ŁODZI
za 1938 rok.

Przedkładając Szanownej Radzie niniejsze sprawozdanie pragniemy zwrócić Jej uwagę na niektóre momenty, jakie zarysowały się w toku działalności Kasy w roku sprawozdawczym 1938.

Rozpocznemy od działalności w dziedzinie zbierania wkładów oszczędnościowych. Rok ubiegły mimo znacznego odpływu wkładów w miesiącach marcu i wrześniu, spowodowanego znanymi wypadkami politycznymi, dał jednakże, wprawdzie nieznaczną, ale nadwyżkę — w kwocie złotych 626.000.—, a łącznie z innymi lokatami — zł 846.000.—. Analizując strukturę wkładów oszczędnościowych, stwierdzić należy, że rok 1938 przesunął strukturę z wkładów dużych na wkłady drobnych ciułaczy, co jest zjawiskiem, jak dla nas, nad wyraz dodatnim; dla uzasadnienia tego twierdzenia podajemy Szanownej Radzie do wiadomości, że w roku 1937 przybyło wkładów oszczędnościowych zł 1.700.000.— i 2.000 oszczędzających, w roku 1938 zaś — zł 626.000.— i blisko 2.200 oszczędzających, przeciętny więc przyrost na jedną książeczkę oszczędnościową wynosił — w roku 1937 — 850.— zł, a w roku 1938 — około 300.— złotych.

Przechodząc do akcji kredytowej stwierdzić należy, że w stosunku do roku 1937 wzrosła ona o sumę zł 1.600.000.—. Główny przyrost przypada na pożyczki wekslowe 600.000.— zł (są to pożyczki zabezpieczone kaucjami hipotecznymi), weksle zdyskontowane — ponad 400.000.— zł oraz w rachunkach bieżących — 370.000.— zł (w czym zadłużenie miasta wynosi złotych 140.000.—), a nadto pożyczki pod zastaw papierów wartościowych około złotych 200.000.—.

Znaczny wzrost pożyczek wekslowych, zabezpieczonych kaucjami hipotecznymi, na który pragniemy zwrócić uwagę Szanownej Rady, miał w roku ubiegłym swoje uzasadnienie w zarządzonych remontach nieruchomości miejskich. Ogólna suma tych pożyczek wynosi zł 1.859.000.— i obejmuje 329 pożyczkobiorców, z tej sumy przypada:

103	pożyczki w kwocie zł 647.000.—	na budowę i wykończenie nowych domów, oraz rozbudowę,
83	„ „ „ 415.000.—	na remonty kapitalne i inne inwestycje,
55	„ „ „ 273.000.—	na powiększenie i inwestycje przedsiębiorstw ,
28	„ „ „ 152.000.—	na przyłączenie nieruchomości do sieci kanalizacyjnej,
26	„ „ „ 155.000.—	na spłatę uciążliwych długów,
34	„ „ „ 215.000.—	na różne inne cele.

Widzimy z powyższego zestawienia, że ponad 75% wszystkich pożyczek zostało udzielonych na cele produkcyjne, przez co Kasa przyczyniła się do powiększenia obrotów gospodarczych na terenie miasta oraz stanu zatrudnienia.

Ogółem w ciągu roku udzielono wszelkiego rodzaju kredytów na sumę 33 $\frac{1}{2}$ miliona złotych.

Ogólna ilość należności z weksli protestowanych oraz będących w dochodzeniu przymusowym obejmuje 161 kont na sumę zł 58.000.—, z czego na należności w egzekucji przypada zł 16.350.— i obejmuje 66 kont, reszta są to bądź płynne protesty z ostatnich dni grudnia, bądź też, w nieznacznej sumie, należności z tytułu weksli pożyczkowych, które muszą być przekazane do egzekucji.

Dyrekcja Kasy rozpatrując tę pozycję aktywów przeniosła do rachunku Strat i Zysków kwotę zł 28.040,10, spisując ją na straty, częściowo dla niemożności ich ściągnięcia, a częściowo dla zbyt powolnego tempa wpływów (rozłożenie na długoterminowe raty).

Ogólne obroty Kasy w roku 1938 wyniosły prawie 300 milionów złotych, co w stosunku do roku 1937 wykazuje przyrost o zł 35 milionów.

Dotychczasowy rozwój I-go i II-go Oddziału n/Kasy wysunął konieczność otwarcia Oddziału III-go na Placu Kościelnym, do którego to celu Dyrekcja wynajęła już specjalny lokal, a uruchomienie Oddziału III-go nastąpi najpóźniej w początkach marca.

Preliminowane na rok 1938 dochody w kwocie złotych 871.000.— dały w wykonaniu nadwyżkę w kwocie zł 241.000.—, z której po dokonaniu ustawowych odpisów przeniesiono do rachunku Strat i Zysków jako czysty zysk za rok 1938 — kwotę zł 150.667.60, która w myśl § 57 Statutu Kasy winna być przeniesiona na Fundusz Zasobowy.

Kończąc niniejsze sprawozdanie Dyrekcja Kasy prosi o zatwierdzenie bilansu i rachunku Strat i Zysków za rok 1938 oraz o przelanie wykazanej nadwyżki na Fundusz Zasobowy.

DYREKCJA KASY

Dyrektor Zarządzający

(—) *Z. Chudzyński*

Zastępca Dyrektora Zarządzającego

(—) *J. Janicki*

Członek Dyrekcji

(—) *L. Saniewski*

PROTOKÓŁ

Komisji Rewizyjnej Komunalnej Kasy Oszczędności m. Łodzi w Łodzi.

Komisja Rewizyjna w składzie: Przewodniczący — inż. Stanisław Wali-górski, członkowie: Cezariusz Borysławski, mgr. Franciszek Janowski, Jan Smarzyński i Marian Wadowski, działając na podstawie art. 12 Rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 24 października 1934 roku o K. K. O. (Dz. U. R. P. Nr 95, poz. 860), oraz na podstawie § 24 Statutu Kasy, dokonała w dniu 31 grudnia 1938 roku sprawdzenia zawartości kasy oraz wszystkich remanentów K.K.O. m. Łodzi i stwierdziła zgodność faktycznego stanu z odnośnymi księgami. Następnie sprawdziła w Centrali i Oddziałach K.K.O. m. Łodzi książki i dokumenty oraz przedłożony przez Dyрекcję bilans netto na dzień 31 grudnia 1938 roku, zamykający się po obu stronach kwotą zł 11.595.464,48, a z sumami pozabilansowymi — kwotą złotych 22.156.361,54, oraz rachunek Strat i Zysków za rok 1938, wykazujący nadwyżkę zł 150.667,60, i stwierdziła zgodność wszystkich pozycji z zapisami w księgach Kasy i z dowodami rachunkowymi.

Wobec powyższego Komisja Rewizyjna wnosi, aby Rada Komunalnej Kasy Oszczędności m. Łodzi przyjęła powyższy bilans netto i rachunek Strat i Zysków za rok operacyjny 1938 i udzieliła Dyrekcji Komunalnej Kasy Oszczędności m. Łodzi — absolutorium.

Łódź, dnia 31 stycznia 1939 r.

Przewodniczący Komisji Rewizyjnej

(—) *Inż. St. Waligórski*

Członkowie :

(—) *C. Borysławski*

(—) *Fr. Janowski*

(—) *J. Smarzyński*

(—) *M. Wadowski*

PROTOKÓŁ Nr 11

POSIEDZENIA RADY KOMUNALNEJ KASY OSZCZĘDNOŚCI MIASTA ŁODZI

z dnia 10 lutego 1939 roku.

Ogólna liczba członków Rady 11, obecnych 8.

Przewodniczący Tymczasowy Prezydent m. Łodzi p. Mikołaj Godlewski.
Obecni członkowie Rady: pp. Fiedler Zygmunt, adw. Pawłowski Stanisław,
Raabe Zygmunt, Rymkiewicz Władysław, Lewsztajn Juliusz, Roszak Kazimierz i Dzieniakowski Ludwik.

Usprawiedliwili swoją nieobecność, następujący członkowie Rady: pp. Geyer Robert, inż. Bajer Karol i Waszkiewicz Franciszek.

Na posiedzeniu obecna Dyrekcja Kasy w osobach: Dyrektora Zarządzającego p. Z. Chudzyńskiego, Zastępcy Dyrektora Zarządzającego p. J. Janickiego i członka Dyrekcji p. L. Saniewskiego.

Protokółuje zastępca Dyrektora Zarządzającego p. J. Janicki.

Porządek obrad:

1. Odczytanie i przyjęcie protokołu z poprzedniego posiedzenia Rady.
2. Sprawozdanie Dyrekcji.
3. Zatwierdzenie bilansu netto i rachunku Strat i Zysków za rok 1938 i ewentualne udzielenie absolutorium Dyrekcji Kasy.
4. Odczytanie protokołu Komisji Rewizyjnej.
5. Wybór delegatów na Walne Zgromadzenie Związku K.K.O. w Warszawie.
6. Wolne wnioski.

Do p. 3 i 4.

Po odczytaniu bilansu netto, rachunku Strat i Zysków, wykazującego nadwyżkę po dokonaniu wszelkich odpisów oraz spisaniu ruchomości do 1 złotego, zł 150.667,60 i odczytaniu protokołu Komisji Rewizyjnej, Rada Kasy po przeprowadzeniu dyskusji, powzięła następujące jednogłośne uchwały:

1. Rada K. K. O. m. Łodzi zgodnie z § 17 p. i Statutu Kasy zatwierdza sprawozdanie Dyrekcji z działalności, bilans oraz rachunek Strat i Zysków K.K.O. m. Łodzi za rok operacyjny 1938.
2. Wykazaną w bilansie nadwyżkę w kwocie zł 150.667,60, przenieść na Fundusz Zasobowy zgodnie z § 57 Statutu Kasy.
3. Na wniosek Komisji Rewizyjnej, udziela Dyrekcji Kasy absolutorium za rok 1938.

Członek Rady

(—) *St. Pawłowski*

Przewodniczący Rady

(—) *M. Godlewski*

Prokólant

(—) *J. Janicki*

Za zgodność

Komunalna Kasa Oszczędności
miasta Łodzi

ZWIĄZEK Warszawa, dn. 22 lutego 1939 r.
KOMUNALNYCH KAS OSZCZĘDNOŚCI
w WARSZAWIE
Nr 617/39

Komunalna Kasa Oszczędności
miasta Łodzi

Ł ó d ź

Niniejszym komunikujemy, że na podstawie § 5 p. 6 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 8 lipca 1936 roku o związkach komunalnych kas oszczędności (Dz. Ust. R. P. Nr 56, poz. 410) — przyjęliśmy do wiadomości bilans netto Komunalnej Kasy Oszczędności miasta Łodzi w Łodzi na dzień 31 grudnia 1938 roku, zamykający się sumą złotych 11.595.464,48 (bez sum pozabilansowych) wraz z rachunkiem strat i zysków, wykazującym nadwyżkę za rok operacyjny w wysokości zł 150.667,60.

w/z Prezesa Związku
(—) B. Chomicz

Dyrektor Związku
(—) K. Kohlman

PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA.

Opłaty za czynności przy zatwierdzaniu projektów (planów) schronów.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych okólnikiem nr 4 z dnia 30 stycznia 1939 roku (Dz. U. M. S. W. nr 2, poz. 5) zaleciło związkom samorządowym — w przypadkach zgłoszenia do zatwierdzenia projektów schronów i innych urządzeń OPLgaz — pobierać opłaty ulgowe w wysokości możliwie najniższej, a nawet nie pobierać tych opłat wcale, szczególnie w tych wypadkach, gdy przepisy obowiązujące nie nakładają na budujących obowiązku budowy tych urządzeń.

Stawki wynagrodzenia za dostarczone przez ludność województwa łódzkiego środki przewozowe na rzecz wojska w czasie pokoju.

W nr 2 Łódzkiego Dziennika Wojewódzkiego pod poz. 27 ukazało się rozporządzenie Wojewody Łódzkiego z dnia 30 stycznia 1939 roku, ustalające stawki wynagrodzenia za dostarczone przez ludność województwa łódzkiego środki przewozowe na rzecz wojska w czasie pokoju.

Przygotowanie personelu obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej.

W nr 10 Dziennika Ustaw R. P. pod poz. 84 ukazało się rozporządzenie Rady Ministrów o obowiązkach osób fizycznych i prawnych oraz władz i instytucji w dziedzinie przygotowania personelu obrony Oplgaz w czasie pokoju. W myśl tego rozporządzenia do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli mogą być wyznaczane z urzędu osoby płci męskiej w wieku od lat 16 do 60 oraz płci żeńskiej w wieku od lat 17 do 50. Wyjątek stanowią osoby obowiązane do służby wojskowej oraz zorganizowane w oddziałach sanitarnych P.C.K.

Rozporządzenie nakłada na właścicieli domów mieszkalnych obowiązek pokrywania kosztów zaopatrzenia w sprzęt, środki i urządzenia personelu, wyznaczonego do organów obrony Oplgaz tych domów oraz przystosowania i zabezpieczenia pomieszczeń do przechowywania tego sprzętu.

Organizacja Przysposobienia Wojskowego Kobiet — stowarzyszeniem wyższej użyteczności.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 lutego 1939 roku (Dz. U. R. P. nr 13, poz. 71) uznało Organizację Przysposobienia Wojskowego Kobiet za stowarzyszenie wyższej użyteczności i nadało temu Stowarzyszeniu przywilej wyłączności działania na obszarze całego Państwa w dziedzinie organizowania i prowadzenia przysposobienia wojskowego kobiet.

Przekazanie Zarządowi Miejskiemu w Łodzi kompetencji powiatowej władzy administracji ogólnej w sprawach dotyczących powszechnego obowiązku wojskowego.

W Dzienniku Ustaw R. P. nr 11 pod poz. 61 ukazało się rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 lutego 1939 roku, przekazujące Zarządowi Miejskiemu w Łodzi kompetencje Starostwa Grodzkiego w Łodzi, zastrzeżone w ustawie z dnia 9 kwietnia 1939 roku o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. nr 25, poz. 220) powiatowym władzom administracji ogólnej.

Zawieszenie stosowania niektórych przepisów o przygotowaniu OPLG.

Okólnikiem nr 5 z dnia 3 lutego 1939 roku (Dzien. Urzęd. nr 3, poz. 10) Minister Spraw Wewnętrznych wstrzymał do odwołania stosowanie przepisów §§ 22, 23 i 30 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 1938 roku o przygotowaniu w czasie pokoju oplgaz w dziedzinach regulacji zabudowania osiedli oraz budownictwa publicznego i prywatnego.

Przepisy te dotyczą odległości pomiędzy budynkami oraz obowiązku stosowania konstrukcji szkieletowej żelaznej lub żelazo-betonowej przy budynkach o wysokości ponad 16 mtr.

Odgradzanie działek w miastach.

W okólniku nr 6 z dnia 8 lutego 1939 roku (Dz. U. M. S. W. nr 3, poz. 11) Minister Spraw Wewnętrznych przypomniał przepisy rozporządzenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 16 marca 1939 roku o sposobie odgradzania posiadłości działek (Dz. U. R. P. nr 21, poz. 182), nakładające na władze policyjno-budowlane obowiązek ustalania sposobu budowy, zarysu, koloru oraz wysokości ogrodzenia od strony ulic.

W myśl tego okólnika wysokość ogrodzeń winna wynosić 1,25 m. o ile nie jest zastosowane przy danej ulicy odgraniczanie ogródków za pomocą żywopłotu lub niskiego krawężnika.

Kumulacja służby publicznej z wolną praktyką.

W okólniku nr 9 z dnia 17 lutego 1939 roku (Dz. U. M. S. W. nr 4, poz. 22) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zwróciło uwagę na niedopuszczalność wykonywania wolnej praktyki w budownictwie i miernictwie przez osoby, zajmujące stanowiska w służbie państwowej lub samorządowej. Zezwoleń na odstępstwa od tej zasady należy udzielać bardzo oględnie i to dla każdej pracy oddzielnie.

SPRAWOZDANIE FINANSOWE ZARZĄDU MIEJSKIEGO W ŁODZI

za czas od 1 kwietnia 1938 roku do 28 lutego 1939 roku.

NAZWA RACHUNKU	Bilans otwarcia na dzień 1 kwietnia 1938 r.		Obroty od 1.IV. — 31.I. 1939 r.		Obroty w miesiącu lutym 1939 r.		Ogólne obroty za czas od 1.IV. 1938 r.—28.II.1939 r.		
	Winien	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma	
	1. Kasa	49.082.83	—	25.551.039.85	25.493.403.29	2.406.768.17	2.436.965.99	28.006.890.85	27.930.369.28
2. Wydatki budżetowe	—	—	33.038.033.75	2.372.097.87	2.788.661.05	234.784.33	35.826.694.80	2.606.882.20	
3. Dochody budżetowe	—	—	192.238.69	27.822.569.49	21.816.13	2.574.164.18	214.054.82	30.396.733.67	
4. Zakłady i Szpitale	—	—	2.399.495.62	1.173.187.56	330.956.47	310.760.66	2.730.452.09	1.483.948.22	
5. Przedsiębiorstwa komunalne	—	—	3.728.296.60	1.908.451.74	143.538.99	447.581.47	3.871.835.59	2.356.033.21	
6. Zobowiązania z tyt. wyk. budżetu	20.—	3.076.155.54	29.543.850.47	29.588.426.26	2.262.232.29	2.394.817.12	31.806.082.76	35.059.398.92	
7. Instytucje kredytowe	30.223.02	—	30.927.856.04	30.694.522.88	2.467.946.54	2.590.698.32	33.426.025.60	33.285.221.20	
8. Sumy przechodnie	1.957.757.22	1.157.956.58	34.300.774.94	36.556.270.66	4.115.481.70	3.610.877.25	40.374.013.86	41.325.104.49	
9. Weksle obce	30.432.—	—	200.—	200.—	—	—	30.632.—	200.—	
10. Zaliczki	1.703.699.65	25.778.13	7.332.272.45	6.228.933.23	299.604.13	448.676.33	9.335.576.23	6.703.387.69	
11. Dłużnicy i Wierzyciele	100.212,15	10,519.45	11.368.45	849.—	—	—	111.580.60	11.368.45	
12. Akcepty	—	322.000.—	1.500.841.17	2.008.841.17	20.000.—	80.000.—	1.520.841.17	2.410.841.17	
13. Depozyty walorowe obce	516.267.12	—	407.992.95	216.915.15	10.650.45	40.612.21	934.910.52	257.527.36	
14. Deponenci	—	745.141.96	1.378.660.70	1.698.110.12	96.954.19	95.672.25	1.476.614.89	2.538.924.33	
15. Pożyczki krótkoterminowe	—	1.500.000.—	3.046.095.22	5.950.000.—	300.000.—	—	3.346.095.22	7.450.000.—	
16. Papiery wartościowe własne	17.096.033.40	—	124.50	3.950.—	—	300.—	17.096.157.90	4.250.—	
17. Skarbiec	—	17.096.033.40	3.950.—	124.50	300.—	—	4.250.—	17.096.157.90	
18. Fundusze specjalne Gminy	—	1.201.934.65	41.244.35	27.850.—	—	—	41.244.35	1.229.784.65	
19. Depozyty własne wydane	—	9.737.758.67	13.532.000.—	18.670.500.—	—	—	13.532.000.—	28.408.258.67	
20. Różni za depozyty własne wydane	9.737.758.67	—	15.070.500.—	9.932.000.—	—	—	24.808.258.67	9.932.000.—	
21. Deficyty i nadwyżki	1.908.034.12	—	—	—	—	—	1.908.034.12	—	
22. Przedsiębiorstwa zakłady	2.139.385.03	395.626.83	843.540.87	2.503.153.70	—	—	2.982.925.90	2.898.780.53	
23. Bilans otwarcia	—	—	35.399.842.01	35.399.842.01	—	—	35.399.842.01	35.399.842.01	
24. Różne	130.936.80	130.936.80	—	—	—	—	130.936.80	130.936.80	
Razem	Zł.	35.399.842.01	35.399.842.01	238.250.198.63	238.250.198.63	15.265.910.11	15.265.910.11	288.915.950.75	288.915.950.75

WYKONANIE BUDŻETU

za czas od

Dział	NAZWA DZIAŁU	Wydatki zwyczajne		Stosunek % /0
		preliminarz na okres roczny	wydatkowano za 11 mie. igcy	
I	Zarząd ogólny	4.516.577.—	4.693.273.85	103,91
II	Majątek komunalny	207.586.—	317.920.54	153,15
III	Przedsiębiorstwa komunalne	205.580.—	—	—
IV	Splata długów	4.904.672.—	4.565.917.89	93,09
V	Drogi i place publiczne	1.633.387.—	1.928.660.95	118,08
Va	Pomiary i plany rozb. miasta	385 107.—	344.936.60	89,57
VI	Oświata	3.226.624.—	2.942.486.22	91,19
VII	Kultura i sztuka	801.823.—	820.536.32	102,33
VIII	Zdrowie publiczne	4.934.236.—	4.277.972.34	86,70
IX	Opieka społeczna	3.261.617.—	2.898.831.71	88,88
X	Popieranie rolnictwa	480.936.—	380.008.48	79,01
XI	Popieranie przemysłu i handlu	532.632.—	454.368.53	85,31
XII	Bezpieczeństwo publiczne	1.656.891.—	1.483.904.91	89,56
XIII	Różne	1.644.640.—	755.514.75	45,94
	Ogółem	Zł. 28.392.308.—	25.864.333.09	91,10

ZARZĄDU MIEJSKIEGO w ŁODZI

1 kwietnia 1938 r. do 28 lutego 1939 r.

Dział	NAZWA DZIAŁU	Dochody zwyczajne		Stosunek o/ _o
		Preliminarz na okres roczny	Wpłynęło za 11 miesięcy	
I	Majątek komunalny	306.900.—	175.895.61	57,31
II	Przedsiębiorstwa komunalne	3.285.341.—	3.037.649.41	92,46
III	Subwencje i dotacje	423.801.—	305.707.43	72,13
IV	Zwroty	2.602.021.—	1.817.777.26	69,86
V	Oplaty administracyjne	589.814.—	646.369.69	109,59
VI	Oplaty z urzędzeń dobra publ.	660.588.—	561.823.12	85,05
VII	Dopłaty	—	—	—
VIII	Udział w podatk. państwowych	12.473.023.—	9 928.269.88	79,60
IX	Dod. do podatków państwowych	6.709.000.—	5.942.032.9 1	88,57
X	Podatki samoistne	1.200.000.—	1.213.147.14	101,10
XI	Różne	200.004.—	329.376.08	164,68
	Ogółem	Zł. 28.450.492.—	23.958.048.53	84,21

UWAGA: Sumy wykonania dz. VIII i dz. IX wykazane w rubryce 2-iej nie obejmują wpływów podatkowych za miesiąc luty 1939 r. z powodu przekazania tych należności przez Izbę Skarbową w następnym miesiącu.—

NOWE WŁADZE MIEJSKIE NA RATUSZU.

Uroczystość przejęcia urzędowania przez p. prezydenta J. Kwapińskiego

W sobotę, dnia 4 marca rb. o godzinie 12 odbyła się w Zarządzie Miejskim w Łodzi uroczystość przekazania i przejęcia władzy przez prezydenta miasta p. Jana Kwapińskiego.

W gabinecie Prezydenta Miasta zostały podpisane następujące dokumenty urzędowe, przesłane następnie do wiadomości Urzędowi Wojewódzkiemu Łódzkiemu.

Protokół.

W dniu 4 marca 1939 roku o godzinie 12-ej w gmachu Zarządu Miejskiego w Łodzi przy Placu Wolności nr 14 p. Mikołaj Godlewski, Tymczasowy Prezydent Miasta, złożył urząd przełożonego Gminy Miejskiej Łódź w ręce p. Jana Kwapińskiego, wybranego Prezydentem Miasta przez Radę Miejską na posiedzeniu, odbytym w dniu 8 lutego 1939 roku, i zatwierdzonego na tym stanowisku przez Pana Ministra Spraw Wewnętrznych.

W czasie tego aktu obecni byli pp. Kazimierz Kozłowski i Antoni Pączek, Tymczasowi Wiceprezydenci Miasta, Adam Walczak, Artur Szewczyk i Antoni Purlal, nowowybrani Wiceprezydenci Miasta i Mieczysław Kalinowski, Dyrektor Zarządu Miejskiego.

P. Mikołaj Godlewski, Tymczasowy Prezydent Miasta, udzielił p. Janowi Kwapińskiemu, nowowybranemu Prezydentowi Miasta, niezbędnych wyjaśnień co do stanu i biegu spraw miejskich oraz przedstawił mu stan finansowy Gminy Miejskiej Łódź, uwidoczniony w specjalnym protokole.

Na powyższym protokół zakończono i przez obecnych podpisano.

Podpisy :

Tymczasowy Prezydent Miasta
(—) *Mikołaj Godlewski*

Prezydent Miasta
(—) *Jan Kwapiński*

Tymczasowy Wiceprezydent Miasta
(—) *Kazimierz Kozłowski*

Wiceprezydent Miasta
(—) *Adam Walczak*

Tymczasowy Wiceprezydent Miasta
(—) *Antoni Pączek*

Wiceprezydent Miasta
(—) *Artur Szewczyk*

Dyrektor Zarządu Miejskiego
(—) *Mieczysław Kalinowski*

Wiceprezydent Miasta
(—) *Antoni Purlal*

P r o t o k ó ł

W dniu 4 marca 1939 roku Tymczasowy Prezydent Miasta Mikołaj Godlewski oraz Prezydent Jan Kwapiński podpisali następujące dokumenty, stwierdzające stan finansowy Gminy Miejskiej Łódź w dniu 4 marca 1939 roku:

1. Stan Głównej Kasy Miejskiej na dzień 4 marca 1939 roku, według którego pozostałość gotówki wynosi w kasie zł 111.394,05, w bankach zaś zł 71.126,89, czyli razem zł 182.520,94.
2. Stan zadłużenia długoterminowego Gminy Miejskiej Łódź na dzień 4 marca 1939 roku, wykazujący wysokość pożyczek na złotych 65.690.979,96.
3. Zamknięcie księgi głównej Zarządu Miejskiego w Łodzi na dzień 4 marca 1939 roku na sumę zł 290.695.177,87.
4. Stan majątku trwałego Gminy Miejskiej Łódź na dzień 1 stycznia 1939 roku, wykazujący wysokość tego majątku złotych 175.103.384.—.

Tymczasowy Prezydent Miasta
(—) Mikołaj Godlewski

Prezydent Miasta
(—) Jan Kwapiński.

Następnie w sali konferencyjnej Zarządu Miejskiego w obecności naczelników wydziałów i dyrektorów przedsiębiorstw miejskich — przy udziale ustępujących pp. wiceprezydentów z p. prezydentem M. Godlewskim oraz pp. wiceprezydentów z wyboru z p. prezydentem Janem Kwapińskim na czele odbyła się uroczystość powitania nowego i pożegnanie ustępującego Prezydium Zarządu Miejskiego.

Akt ten rozpoczął krótkim przemówieniem dotychczasowy prezydent miasta Łodzi p. Mikołaj Godlewski. Zwracając się do obecnych, powiedział:

„Przed chwilą podpisaliśmy protokół zdawczo-odbiorczy i w tej chwili p. Prezydent Kwapiński objął urządowanie.

Witam Pana w tych murach może jeszcze nie tak starych, ale mających za sobą długą historię na tym odcinku pracy samorządowej.

W tym Zarządzie Miejskim wykluwała się dusza polska, która jeszcze może nie jest wykluta, ale która swoją fizjonomię już posiada.

Przy pożegnaniu się z Wami, Kochani Koledzy, chciałbym przede wszystkim podziękować za bardzo lojalną i oddaną pracę nie osobie, a urzędowi. Na Was, właściwie mówiąc, opierała się cała praca Zarządu

Miejskiego. O ile kierownictwo w tak ogromnym Zarządzie Miejskim, jak nasz, może być siłą i to olbrzymią, to dokonanie tego całkowicie od Was zależało, a pod tym względem byliście na wysokim poziomie. Pewien jestem, że tak samo pod kierownictwem mego następcy i naszego nowego prezydenta z takim samym oddaniem się będziecie pracować“.

Po przemówieniu tym zabrał głos dyrektor Zarządu Miejskiego p. Mieczysław Kalinowski, mówiąc w imieniu pracowników miejskich:

„Panie Prezydencie! Mam zaszczyt pożegnać Pana, jako swego zwierzchnika, w imieniu zebranych tu kolegów oraz ogółu pracowników Zarządu Miejskiego. Żegnam jednocześnie Pańskich najbliższych współpracowników Wiceprezydentów Miasta. Dziękujemy Ci, Panie Prezydencie, za te słowa uznania dla naszej pracy, jakie byłeś łaskaw do nas skierować, dziękujemy za podkreślenie roli pracownika w instytucjach samorządowych, dziękujemy wreszcie za ten życzliwy stosunek szefa do swych podwładnych współpracowników. Życzymy Panu Prezydentowi zadowolenia z pracy na nowym stanowisku. Prosimy nie zapominać o mieście Łodzi, w które włożył Pan Prezydent tyle ciężkiej pracy, i o nas — skromnych jego pracownikach.

Zapewniamy Cię, Panie Prezydencie, że pamięć o Tobie, jako o dzielnym włodarzu miasta i o idealnym zwierzchniku, zachowamy na zawsze w sercach naszych“.

Zwracając się do nowego gospodarza Łodzi i witając p. prezydenta Jana Kwapińskiego, dyrektor Zarządu Miejskiego p. Mieczysław Kalinowski powiedział w imieniu pracowników miejskich:

„Panie Prezydencie! W imieniu zebranych tu kolegów i ogółu pracowników miejskich mam zaszczyt powitać Pana — jako nowego gospodarza miasta i jako naszego zwierzchnika. Witam jednocześnie Pańskich kolegów z Prezydium Zarządu Miejskiego. Życzymy Ci, Panie Prezydencie, zadowolenia z pracy na tak ciężkim i odpowiedzialnym posterunku oraz spełnienia wszystkich Twych zamierzeń, mających na celu dobro miasta i jego obywateli.

Mamy nadzieję, iż stosunki między Prezydium Zarządu Miejskiego a pracownikami układać się będą w ten sam życzliwy sposób, jak to miało miejsce dotychczas ze wszystkimi poprzednimi naszymi zwierzchnikami.

Zapewniam Cię, Panie Prezydencie, jednocześnie, że pracownicy miejscy będą i nadal spełniać jak najskrupulatniej swoje obowiązki

i dbać o rozkwit gospodarki miejskiej, mając jedynie na względzie dobro naszego miasta i Państwa“.

Ostatni zabrał głos nowy gospodarz i prezydent miasta p. Jan Kwapiński, mówiąc:

„Panie Prezydencie, Panowie Wiceprezydenci i Szanowni Koledzy, bo za chwilę już będziemy kolegami przy tym warsztacie pracy dla dobra miasta i tego społeczeństwa, które dominuje na bruku łódzkim.

Nieźmiernie mi jest miło, że mogę przejąć urządowanie z rąk p. Prezydenta Godlewskiego i bardzo mu serdecznie dziękuję za te kilka ciepłych słów pod adresem naszym.

Śmiem Pana zapewnić, że pracę Waszą będziemy kontynuować z całym zapałem i oświadczam, że doprowadzimy do tych wyników, jakie sobie nakreśliliśmy.

Mówiąc o tym, chciałbym zwrócić się do Kolegów z takim oświadczeniem. Należę do ludzi bardzo punktualnych i wymagających. Chciałbym, aby Panowie nie znajdowali się pod sugestią różnych wiadomości prasowych na temat preliminarza naszej pracy. Preliminarz będzie zależał od woli społeczeństwa łódzkiego i przede wszystkim od ustaw samorządowych, które zostały zrealizowane przy wyborach w dniu 18 grudnia.

Bardzo niedawno, rozmawiając z p. Premierem Składkowskim, słyszałem rozumne, pełne troski o dobro Państwa słowa. Mówił, że: „ja mam zmontowany aparat policyjny i mogę nim jeszcze jechać, ale to nie jest zdrowe, chcę, aby społeczeństwo przez wybory wypowiedziało się i podzieliło się ze mną odpowiedzialnością“.

Nic więcej nie będę żądał poza tym, aby Panowie byli lojalni, uprzejmi wobec interesantów bez różnicy narodowości i pochodzenia socjalnego. Jeżeli stosunek będzie życzliwy, to będziecie mieć kolegę w swoich pracach.

Raz jeszcze dziękuję Panu Prezydentowi za życzliwe słowa i życzę Mu owocnej pracy. Mam wrażenie, że jako koledzy spotkamy się jeszcze, jeżeli nie tu, to na innym terenie pracy dla dobra samorządu. Samorząd, samorząd i jeszcze raz samorząd“.

Uroczystość przejęcia władzy przez nowy Zarząd Miejski zakończyła się przedstawieniem pp. prezydentowi J. Kwapińskiemu i wiceprezydentom pp. dyrektorów, naczelników i kierowników Zarządu Miejskiego.

**PREZYDENT I WICEPREZYDENCI MIASTA ŁODZI.
ZYCIORYSY.**

Prezydent m. Łodzi p. Jan Kwapiński urodził się w Warszawie dnia 12-go listopada 1885 r.

Do Polskiej Partii Socjalistycznej wstąpił na początku 1903 r. w Ostrowcu. Przez cały 1903 i 1904 r. brał czynny udział w życiu organizacyjnym partii, w szczególności w 1904 r., podczas wojny japońsko-rosyjskiej.

W połowie 1905 r. wstąpił do Bojowej Organizacji, która pod koniec 1905 roku odgrywała bardzo dużą rolę w czasie tzw. „dni wolnościowych“ (Republika Ostrowiecka).

W styczniu 1906 r. zmuszony był wraz z innymi bojowcami uciekać przed pościgiem policji i wojska do Krakowa. Był to czas, gdy na powiaty opatowski i konecki sprowadzono z Warszawy dwa pułki gwardyjskie i trzy seciny kozaków dla rozprawy z P. P. S.

W lutym 1906 r. po rozmowie z tow. „Ziukiem“ (Piłsudskim) wstąpił do szkoły instruktorów Bojowej Organizacji w Krakowie, a po jej ukończeniu w kwietniu 1906 r. skierowany został do Warszawy. Z Warszawy, członek Wydziału Bojowego tow. „Ludwik“ (Mańkowski), skierował go do okręgu łódzkiego. W Łodzi Prezydent J. Kwapiński kierował Organizacją Bojową w dwóch dzielnicach: Dąbrówce i Zgierzu.

Poza pracą czysto wychowawczą wśród bojowców, brał udział w kilku terorystycznych akcjach.

Prezydent J. Kwapiński brał również udział wraz z dwiema „szóstkami“ w „Krwawej środzie“ w dniu 15-go sierpnia 1906 roku. Jesienią 1906 roku brał udział wraz z nieżyjącym Mireckim w napadzie na pociąg pocztowy pod Rogowem. Po udanym napadzie Mirecki z 2-ma instruktorami wyjechał bryczką z pieniędzmi skonfiskowanymi.

Prezydent J. Kwapiński kierował z pomyślnymi rezultatami odwrotem całego oddziału z pod Rogowa do Łodzi.

W grudniu 1906 r. kierował zamachem na oberpolicmajstra Chrzanowskiego w Łodzi. Po zamachu tropiony przez szpicli zmuszony był przenieść się z Łodzi do okręgu częstochowskiego.

Po przyjeździe do Częstochowy spotkał się z „Pawłem“ (generałem Dąbkowskim) i „Ludwikiem“ (Mańkowskim), którzy wprowadzili go do organizacji i polecili zająć się uporządkowaniem miejscowej Organizacji Bojowej, która była w rozsypce po masowych aresztowaniach. Zaznaczyć należy, że obaj wymienieni byli członkami Wydziału Bojowego P. P. S. Przebywali w Częstochowie z powodu „wsyp“ w Warszawie Dyrca i Sankowskiego.

Wkrótce udało mu się zorganizować dwie „szóstki“ w Częstochowie (Raków) i dwie w Zawierciu. W odpowiedzi na represje władz carskich w odniesieniu do organizacji, P. P. S. przeprowadził szereg konfiskat pieniędzy z kas państwowych na cele rewolucyjne i szereg aktów terorystycznych: na żandarma, kilku policjantów i dwóch prowokatorów.

W dniu 23 kwietnia 1907 r. został aresztowany pod Zawierciem w Włodowicach po napadzie na sklep monopolowy i Urząd Gminny. W Urzędzie

Gminnym skonfiskowano blankiety paszportowe, a w monopolu pieniądze. Wskutek pościgu, w którym brali udział — prócz policji — otumanieni chłopcy w odległości 3 kilometrów od Włodowic został schwyty i zmasakrowany przez policję i kozaków. Nadmienić wypada, że cały oddział, składający się z 6-ciu bojowców, na skutek jego osłony zdążył zbiec do lasu, znajdującego się od miejsca pojmania go w odległości około 2-ch kilometrów.

Przed rozprawą sądową siedział w Zawierciu, Będzinie, Piotrkowie i w X Pawilonie Cytadeli Warszawskiej.

W dniu 6 grudnia 1907 roku został wyrokiem Warszawskiego Okręgowego Sądu Wojskowego, skazany na karę śmierci przez powieszenie. Karę śmierci zamieniono mu przez generał-gubernatora Skałłona na 15 lat katorgi.

Po dwóch tygodniach został zakuty w kajdany i przewieziony do więzienia karnego na ulicę Długą. Na skutek głódówki wywieziono go do więzienia łomżyńskiego, gdzie siedział do połowy września 1908 roku. Po awanturze w tym więzieniu wysłany został do Orłowskiej katorgi. W Orłowskiej katordze przebywał dziewięć lat. Na skutek amnestii wyszedł z katorgi na wolność po wybuchu rewolucji rosyjskiej w marcu 1917 r.

Po wyjściu na wolność został wybrany do Komitetu Wykonawczego Rady Delegatów Robotniczych i Żołnierskich, jako przedstawiciel więźniów politycznych. W dwa tygodnie później wraz z Aleksandrem Prystorem zorganizował sekcję Polskiej Partii Socjalistycznej. Brał również udział we wszystkich zjazdach P. P. S. w Rosji. Wkrótce po zorganizowaniu sekcji Aleksander Prystor wyjechał do Piotrogradu do Komisji Likwidacyjnej, na czele której stał Lednicki.

Prezydent p. J. Kwapiński został wybrany przewodniczącym sekcji P. P. S. w Orle. W tym też charakterze został wybrany wiceprezesem Komitetu Wykonawczego Rady Delegatów Robotniczych, Żołnierskich i Włościańskich, a po kilku miesiącach został jednogłośnie wybrany prezesem Komitetu Wykonawczego Rady Delegatów Robotniczych, Żołnierskich i Włościańskich — w dowód zaufania, jakie do niego, jako Polaka i rewolucjonisty miały wszystkie frakcje rewolucjonistów rosyjskich. W tym charakterze przebywał rok, aż do czasu wezwania go do kraju przez Centralny Komitet Robotniczy P. P. S.

Będąc prezesem instytucji rewolucyjnej rosyjskiej, ani na chwilę nie przestawał interesować się życiem wygnańców Polaków. Brał czynny udział w życiu polskich instytucji wygnańczych. Żołnierzom - Polakom ułatwiał powrót do kraju, wydając im odpowiednie przepustki. W cza-

sie jego prezesury przyjechali do Orła: Strug, Sokolnicki, Hołówko i przed samym odjazdem z Orła, Tomasz Arciszewski, na polecenie którego zdał swoje urządowanie i powrócił do kraju w końcu 1918 r. — na pierwszy legalny Kongres Polskiej Partii Socjalistycznej.

Na tym Kongresie zostaje wybrany członkiem Centralnego Komitetu Wykonawczego P. P. S., piastując w następnych latach godność wiceprezesa Centralnego Komitetu.

W grudniu 1918 roku zostaje mianowany Inspektorem Administracyjnym w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych w Va st. służbowym.

Po opuszczeniu stanowiska swojego w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych staje na czele Związku Zawodowego Robotników Rolnych Rzeczypospolitej Polskiej, jako prezes. Godność tę piastował aż do chwili ostatniej.

W 1919 roku zostaje wybrany prezesem Komisji Centralnej Związków Zawodowych w Polsce, na czele której pozostawał do chwili obecnej.

W 1922 roku zostaje posłem na Sejm z okręgu Kraków (powiaty: Chrzanów, Olkusz, Miechów).

W Sejmie pracuje w Komisji Budżetowej, pełniąc funkcje wiceprezesa Komisji oraz w Komisji Rolnej i Reform Rolnych.

Prezydent J. Kwapiński odznaczony jest Krzyżem Niepodległości z Mieczami.

* * *

Wiceprezydent Antoni Purtał, urodził się 12 czerwca 1895 roku. Mając lat 10, przybył z rodzicami do Łodzi, gdzie rozpoczął praktykę stolarską. Korzystając z każdej wolnej chwili, uczy się i zdobywa wiedzę. Do organizacji wstępuje w roku 1915 i zostaje instruktorem Pogotowia Bojowego P.P.S. Od roku 1916 do 1918 prowadzi drukarnię nielegalną P.P.S. na okręg łódzki.

W r. 1918 w czasie okupacji dokonywuje zamachu na Schultzego, b. kierownika policji politycznej i polowej niemieckiej w Warszawie. Wiceprezydent Purtał bierze udział w walkach o odzyskanie Śląska Cieszyńskiego w roku 1919 oraz w walkach na Górnym Śląsku. Zostaje osobiście przez marszałka Józefa Piłsudskiego odznaczony krzyżem Virtuti Militari. Został także odznaczony Krzyżem Niepodległości z Mieczami.

W roku 1919 rozpoczyna pracę w samorządzie łódzkim, zajmując kolejno stanowiska: referenta Wydziału Podatkowego, ławnika Wydziału Opieki

Spółecznej od roku 1927—1933, od trzech lat zaś stańowisko naczelnika Wydziału Gospodarczego. W r. 1922 był członkiem Zarządu Związku Pracowników Użyteczności Publicznej.

Wiceprezydent Purtal był członkiem Zarządu Kasy Chorych i przewodniczącym Komisji Finansowo-Gospodarczej w latach 1924—1928.

W partii zajmował wybitne stanowisko, będąc przez dłuższy czas prezesem OKR. PPS. i członkiem Rady Naczelnej do roku 1934.

Wiceprezydent Purtal reprezentuje Zarząd Miejski w Zarządzie Giełdy Mięśnej i Giełdy Zbożowo-Towarowej.

* * *

Wiceprezydent Artur Szewczyk urodził się 25 czerwca 1905 roku w Łodzi. Syn robotnika, zatrudnionego od wielu lat w Zjednoczonych Zakładach K. Scheiblera i L. Grohmana.

Wychowuje się w ciężkich warunkach materialnych, z powodu których zmuszony jest nawet przerwać naukę w gimnazjum, uczy się jednak sam nadal uporczywie. W 17-tym roku życia wstępuje do robotniczych organizacji oświatowych i Polskiej Partii Socjalistycznej, zajmując kolejno kierownicze stanowiska w organizacji Młodzieży Robotniczej „Siła“ i Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego w Łodzi.

Wiceprezydent A. Szewczyk rozpoczął swą pracę zawodową jako pracownik Elektrowni Łódzkiej. Prowadząc energicznie akcję o polepszenie bytu pracowników, w r. 1925 przeprowadza akcję strajkową na terenie Elektrowni, za co zostaje zwolniony z pracy przez Dyрекcję.

Następnie pracował kolejno w Funduszu Bezrobocia, Ubezpieczalni Społecznej, ostatnio zaś był urzędnikiem Zarządu Miejskiego.

Jako działacz polityczny zostaje kolejno przewodniczącym dzielnicy „Lewej“ i członkiem O. K. R.-u.

Od 1934 roku jest członkiem Rady Naczelnej P.P.S.

W r. 1937 zostaje wybrany prezesem Okręgowego Komitetu Robotniczego P.P.S. i tegoż roku, dnia 7 stycznia, wybrany został wiceprezydentem miasta.

Dnia 8 lutego 1939 r. większość socjalistyczna wybrała go wiceprezydentem miasta.

* * *

Wiceprezydent Adam Walczak, urodzony dnia 25 listopada 1887 roku we wsi Kruszew, powiatu łódzkiego.

Już jako 16-letni chłopiec dzieli dolę dzieci proletariackich i rozpoczyna pracę w r. 1902, jako tkacz w firmie „Heintzel i Kunitzer“ na Widzewie. W tym też roku, porwany hasłami rewolucji, rozpoczyna działalność nielegalną wśród robotników. W roku 1905 wstępuje do P.P.S., gdzie działa pod pseudonimem „Latarnik“, zajmuje stanowisko technika dzielnicy „Widzew“. Bierze udział w Kongresie P.P.S., odbytym w roku 1907 w Wie-

dniu, jako przedstawiciel łódzkiej organizacji. Zostaje aresztowany trzykrotnie w latach 1908, 1909 i 1910. Ostatnim razem zostaje skazany na tzw. „wolną wysyłkę“ do Kalisza, skąd wraca do Łodzi w roku 1913. Wysłany przez okupantów niemieckich w roku 1916 do Niemiec, pracuje w kopalniach węgla, aż do końca wojny.

Po powrocie do Łodzi zabiera się energicznie do budowy klasowych związków zawodowych. W roku 1920 zostaje sekretarzem Klasowego Związku Zawodowego Włókniarzy, w roku 1926 obejmuje stanowisko sekretarza generalnego Związku Włókniarzy. W roku 1929 zostaje wybrany członkiem Centralnego Komitetu Związku Zawodowego. Również na polu oświatowym rozwija ożywioną działalność. Od roku 1925—1933 jest członkiem Zarządu TUR. Od roku 1930 piastuje mandat członka Robotniczego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, w roku 1932 zaś zostaje przewodniczącym tej organizacji. W 1934 roku zostaje wybrany radnym miejskim z listy P.P.S. i Klasowych Związków Zawodowych.

W roku 1937 po zwycięskich wyborach do Rady Miejskiej zostaje wybrany przez większość socjalistyczną wiceprezydentem m. Łodzi.

Dnia 18 grudnia 1938 roku masy robotnicze Widzewa wybierają go radnym m. Łodzi. Z tego grona powołany został na stanowisko wiceprezydenta m. Łodzi. Wiceprezydent A. Walczak odznaczony jest Medalem Niepodległości i Srebrnym Krzyżem Zasługi.

KRONIKA.

I. OGÓLNA.

POZEGNANIE TYMCZASOWEGO PREZYDENTA MIASTA P. MIKOŁAJA GODLEWSKIEGO.

W dniu 4 marca rb. o godzinie 14 w sali Rady Miejskiej przy ulicy Pomorskiej zgromadzili się urzędnicy miejscy, by pożegnać ustępujących członków Zarządu Miejskiego z prezydentem Mikołajem Godlewskim na czele.

W imieniu ogółu urzędników przemówił naczelnik Wydziału Kontroli dr Grabowski, który podziękował serdecznie prezydentowi Godlewskiemu za opiekę i rzetelną pracę dla miasta.

Skolei, w imieniu komisji międzyzwiązkowej pracowników miejskich przemawiał p. Komorowski.

Na przemówienia te odpowiedział prezydent Godlewski.

* * *

Tegoż dnia o godzinie 18 w sali Towarzystwa Kredytowego odbyło się uroczyste pożegnanie ustępującego prezydenta miasta p. Mikołaja Godlewskiego przez przedstawicieli społeczeństwa łódzkiego.

Zgromadziła się elita społeczeństwa. Przybyli: J. E. ks. biskup Jasiński w otoczeniu duchowieństwa, pp. wojewoda łódzki Henryk Józewski, w towarzystwie wicewojewody inż. Jellinka i naczelnika dr Wrony, dowódca OK. gen. Thommée w otoczeniu oficerów sztabu, senatorowie i posłowie łódzcy, przedstawiciele sądownictwa z prezesem Maciejewskim, prokuratury z prokuratorem dr Spólnikiem na czele, przedstawiciele władz administracyjnych ze starostą dr Mostowskim, przedstawiciele policji z inspektorami Łozińskim, Petrim i Niedzielskim, jedyny w Łodzi weteran 1863 roku por. Harde, przedstawiciele świata lekarskiego, palestry, przemysłu wielkiego i średniego, kupiectwa, izb: przemysłowo-handlowej, rzemieślniczej, rolniczej, przedstawiciele szkolnictwa, właściciele nieruchomości, organizacji i zrzeszeń politycznych, społecznych, gospodarczych, zawodowych.

W imieniu całego społeczeństwa łódzkiego żegnał opuszczającego Łódź p. Mikołaja Godlewskiego, senator dr B. Fichna, wręczając Mu upominek. W odpowiedzi p. M. Godlewski, zapewnił zebranych, iż będzie się uważał za honorowego ambasadora Łodzi w stolicy.

II. Z ŻYCIA SAMORZĄDU MIEJSKIEGO.

POSTANOWIENIA TYMCZASOWEGO PREZYDENTA MIASTA.

W lutym 1939 roku Tymczasowy Prezydent Miasta powziął ogółem 66 postanowień, przyczym w zastępstwie Rady Miejskiej 10, w zastępstwie zaś Magistratu 56 postanowień.

Dla powzięcia postanowień zgłosił Wydział Prezydialny 6, Wydział Podatkowy 4, Wydział Oświaty i Kultury 9, Wydział Opieki Społecznej 1, Wydział Zdrowia Publicznego 4, Wydział Techniczny 18, Wydział Gospodarczy 11, Wydział Przedsiębiorstw i Aproprowiacji 5, Wydział Prawny 2, Przedsiębiorstwo Miejskie „Kanalizacja i Wodociągi m. Łodzi“ 6 wniosków.

16 postanowień dotyczy spraw finansowych, 3 — statutów, 7 — subwencji, 5 — spraw gruntowych, 1 — spraw organizacyjnych, 8 — spraw gospodarczych, 3 — spraw podatkowych, 8 — dostaw wszelkiego rodzaju, 2 — inwestycji, 6 — robót wszelkiego rodzaju, 2 — opłat wszelkiego rodzaju, 5 — spraw różnych.

Z ważniejszych postanowień, powziętych przez Tymczasowego Prezydenta Miasta, należy wymienić:

1. Zatwierdzenie Statutu etatów stanowisk służbowych dla pracowników Zarządu Miejskiego w Łodzi.
2. Rozwiązanie umowy z Dyrekcją Teatrów Miejskich.
3. Przyznanie dodatkowej subwencji z funduszków miejskich dla Miejskiego Komitetu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego.
4. Zatwierdzenie Statutu pomocy lekarskiej dla pracowników Gminy Miejskiej w Łodzi.
5. Przyjęcie na rzecz Gminy Miejskiej Łódź dla Miejskiego Muzeum im. J. i K. Bartoszewiczów od sukcesorów Karola Eiserta obrazu pt. „Gra o szaty Chrystusa“.
6. Przyznanie subwencji z funduszków miejskich redakcji miesięcznika społeczno-literackiego „Odnowa“ w Łodzi.
7. Przyznanie subwencji z funduszków miejskich Kuratorowi Stowarzyszenia Robotników Chrześcijańskich w Łodzi.
8. Wydanie drukiem I tomu wydawnictwa pt. „Materiały do dziejów przemysłu w Łodzi i okręgu w latach 1817—1830“.
9. Wybudowanie nowych linii tramwajowych: na Polesiu Konstanyńskim i na ulicy Prezydenta Narutowicza.
10. Przyznanie jednorazowej subwencji z funduszków miejskich na zakup sprzętu przeciwpożarowego.
11. Przekazanie Gminy Chojny dla publicznej szkoły powszechnej mebli szkolnych, nie używanych już w łódzkich publicznych szkołach powszechnych.
12. Wydzierżawienie Towarzystwu Ogródków Działkowych w Łodzi pasma gruntu miejskiego o powierzchni około 5 ha, położonego wzdłuż Alei Unii pod urządzenie ogrodów działkowych.
13. Ustalenie z dniem 1 kwietnia 1939 roku taryfy opłat w Rzeźniach Miejskich.

III. RÓŻNE

SZERZENIE WIEDZY O GDAŃSKU.

Staraniem Kolegium Międzynarodowych Wykładów Akademickich im. Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego w Gdyni i Towarzystwa Przyjaciół Nauki i Sztuki w Gdańsku zorganizowany został w Gdyni w miesiącach czerwcu i lipcu ub. roku kurs wiedzy o Gdańsku, na który Zarząd Miejski w Łodzi delegował trzech pracowników.

Jeden z delegowanych urzędników

referent mgr Cz. Gołuński, wygłosił w lutym rb. 3 ilustrowane przezroczami odczyty o Gdańsku, z których 2 w Łodzi, jeden — w Dąbrowie pod Łodzią.

Z uwagi na ważność i doniosłość zagadnienia, jakim jest szerzenie wśród najszerszych warstw społeczeństwa wiedzy o Gdańsku, należy podkreślić głębokie zrozumienie, wykazane przez Zarząd Miejski w Łodzi, który innym miastom dał przykład.

NEKROLOGI

W dniu 22 lutego 1939 roku zmarła, przeżywszy lat 54

Ś. † P.

HELENA LIPKA

pracownica Wydziału Zdrowia Publicznego

Zmarła przepracowała w służbie miejskiej 12 lat.

Cześć Jej pamięci!

ZARZĄD MIEJSKI w ŁODZI

RUCH SŁUŻBOWY PRACOWNIKÓW ETATOWYCH ZARZĄDU MIEJSKIEGO w ŁODZI

ZA MIESIĄC LUTY 1939 ROKU.

A. MIANOWANIA.

a) urzędnicy:

1. **Banaszkiewicz Stanisław**, robotnik kuchni szpitala w Radogoszczu mianowany z dniem 1. II. 1939 r. warunkowo kancelistą Wydziału Ewidencji Ludności z uposażeniem wg VII st. sęd.

2. **Hanke Zygmunt**, referent Wydziału Opieki Społecznej mianowany z dn. 1. II. 1939 r. p. o. kierownika I Biura Dzielnicowego Oddziału Opieki Otwartej z dotychczasowym uposażeniem.

3. **Polkowski Mieczysław**, referent Wydziału Opieki Społecznej mianowany z dn. 1. II. 1939 r. p. o. kierownika II Biura Dzielnicowego Oddziału Opieki Otwartej z dotychczasowym uposażeniem.

4. **Ajnenkiel Eugeniusz**, referent Oddziału Obowiązku Szkolnego mianowany z dn. 1. II. 1939 r. p. o. kustosa Muzeum Pamiątek po I Marszałku i Wodzu Narodu J. Piłsudskim z dotychczasowym uposażeniem.

B. PRZENIESIENIA.

a) urzędnicy:

1. **Ziemecki Jerzy**, płatniczy Wydziału Gospodarczego przeniesiony z dn. 1. II. 1939 r. na stanowisko sekretarza do Wydziału Opieki Społecznej z dotychczasowym uposażeniem.

2. **Harasz Józef**, płatniczy Wydziału Opieki Społecznej przeniesiony z dn. 1. II. 1939 r. na równorzędne stanowisko do Wydziału Gospodarczego z dotychczasowym uposażeniem.

3. **Konka Stanisław**, sekretarz Wydziału Opieki Społecznej przeniesiony z dn. 1. II. 1939 r. na równorzędne stanowisko do Wydziału Plantacyj z dotychczasowym uposażeniem.

4. **Salaciński Aleksander**, sekretarz tymczasowego prezydenta miasta przeniesiony z dn. 15. II. 1939 r. na stanowisko kontrolera do Wydziału Kontroli z dotychczasowym uposażeniem.

5. **Pawlak Stefan**, księgowy Wydziału Finansowego przeniesiony z dn. 20. II. 1939 r. na równorzędne stanowisko do Wydziału Gospodarczego z dotychczasowym uposażeniem.

6. **Łatkowski Kazimierz**, sekretarz Oddziału Pomiarów przeniesiony z dn. 20. II. 1939 r. na równorzędne stanowisko do Wydziału Wojskowego z dotychczasowym uposażeniem.

7. **Fornalski Tadeusz**, referent Wydziału Prezydialnego przeniesiony z dn. 20. II. 1939 r. na równorzędne stanowisko do Wydziału Przemysłowego z dotychczasowym uposażeniem.

C. PRZENIESIENIA W STAN SPOCZYNKU.

a) niżsi funkcjonariusze:

1. **Zabłocki Józef**, kucharz szpitala św. Antoniego z dn. 1. II. 1939 r.

D. SKREŚLENIA Z POWODU ŚMIERCI:

a) urzędnicy:

1. **Lipka Helena**, kancelistka Wydziału Zdrowia Publicznego z dn. 23. II. 1939 r.

b) niżsi funkcjonariusze:

2. **Bajer Józef**, dozorca Wydziału Gospodarczego z dn. 9. II. 1939 r.
-

OKÓLNIK Nr 6.

Do
Wszystkich Wydziałów
i Przedsiębiorstw Zarządu Miejskiego
w Łodzi

Przedmiot:
Sprawozdania z działalności Zarządu
Miejskiego.

Ponieważ składanie przez Wydziały (Przedsiębiorstwa) sprawozdań z działalności w terminach kwartalnych nastęrcza poważne trudności i w dużej mierze powoduje przeciążenie pracą — zwalniam z dniem 1 stycznia 1939 roku Wydziały (Przedsiębiorstwa) od obowiązku składania tych sprawozdań.

Równocześnie nakładam na Wydziały (Przedsiębiorstwa) obowiązek składania dwojakiego rodzaju sprawozdań z działalności, a mianowicie:

1. sprawozdania za okres roku kalendarzowego (od 1 stycznia do 31 grudnia), które ma zawierać obszerne zobrazowanie całokształtu działalności Wydziału (Przedsiębiorstwa) w granicach zadań, zakreślonych statutem organizacyjnym. W sprawozdaniu tym należy omówić: a) wszystkie nowe ustawy i rozporządzenia, dotyczące wykonywanego działu pracy, b) zmiany organizacyjne (powstanie lub skasowanie referatu, instytucji i zakładu, wydanie instrukcyj wewnętrznych), c) zmiany personalne na stanowiskach kierowniczych i zmiany ilościowe zatrudnionego personelu, d) zmiany lokali urzędów, instytucyj i zakładów, jak również ich dostosowanie do istotnych potrzeb ludności, e) dokonane lustracje urzędów, instytucyj i zakładów, f) wyniki działalności urzędów, instytucyj i zakładów (cyfrowo i opisowo);
2. sprawozdania za okres roku budżetowego (od 1 kwietnia do 31 marca), które winno w zwięzłej formie przedstawiać wyniki rocznej gospodarki budżetowej (np. co wykonano i za jaką sumę, z podaniem kalkulacji itp.), oraz zawierać zestawienie wykonania budżetu. Ma ono również usprawiedliwić ewentualne przekroczenie przyznanych kredytów względnie niewyzyskanie ich. Sprawozdanie to służyć będzie dla użytku Komisji Rewizyjnej.

Powyższe sprawozdania należy sporządzać w 5 egzemplarzach, z których jeden pozostaje w Wydziale (Przedsiębiorstwie), a pozostałe cztery należy przysyłać Wydziałowi Prezydyalnemu w nieprzekraczalnych terminach:

- a) do 15 lutego każdego roku — odnośnie sprawozdań za rok kalendarzowy,
- b) do 15 września każdego roku — odnośnie sprawozdań za rok budżetowy.

Z przesłanych sprawozdań Wydział Prezydyalny doręcza po jednym egzemplarzu Referatom: Organizacyjnemu i Prasowemu Wydziału Prezydyalnemu oraz Wydziałowi Kontroli.

Wszelkich bliższych wyjaśnień na żądanie udzieli Oddział Ogólny Wydziału Prezydyalnego.

W związku z niniejszym okólnikiem tracą moc obowiązującą okólniki: nr 13 z dnia 9 marca 1938 roku, nr 23 z dnia 5 sierpnia 1938 roku oraz pismo okólne z dnia 25 października 1938 roku.

Łódź, dnia 24 lutego 1939 roku.

Tymczasowy Prezydent Miasta
(—) Mikołaj Godlewski.

OKÓLNIK Nr 7.

Do
Wszystkich Wydziałów
i Przedsiębiorstw Zarządu Miejskiego
w Łodzi

Przedmiot:
Wprowadzenie w życie Instrukcji
kasowo-rachunkowej Zarządu
Miejskiego

Komunikuję, że postanowieniem nr 1837/M z dnia 13 stycznia 1939 roku, powziętym w zastępstwie Magistratu, zatwierdziłem Instrukcję szczegółową rachunkowo-kasową Zarządu Miejskiego w Łodzi. Instrukcja ta wchodzi w życie z dniem 1-go kwietnia 1939 roku. Nie wprowadza ona zmian zasadniczych w dotychczasowym sposobie załatwiania spraw finansowych, nie mniej jednak w niektórych działach różni się poważnie od norm dotychczasowych. Z tego też względu P.P. Naczelnicy Wydziałów i Dyrektorzy Przedsiębiorstw poczynią odpowiednie przygotowania i wydadzą zarządzenia z takim wyrachowaniem, aby Instrukcja mogła być stosowana w agendach miejskich z dniem 1 kwietnia 1939 roku w całej rozciągłości.

Niezwłocznie po otrzymaniu niniejszego okólnika należy wyznaczyć jednego urzędnika (w większych wydziałach dwóch), załatwiającego dotychczas sprawy rachunkowo-kasowe i nałożyć nań obowiązek szczegółowego zapoznania się z zasadami nowej Instrukcji. Urzędnicy ci w najbliższej przyszłości przejdą odpowiednie przeszkolenie, o zasadach i terminach którego będą wydziały oddzielnie powiadomione. Szczególną zaś uwagę należy zwrócić na te działy Instrukcji, które traktują o czynnościach poszczególnych agend. Na wyróżnienie tutaj zasługuje zwłaszcza dział II Instrukcji (§ 18), traktujący o gospodarce kredytami budżetowymi; paragraf ten wprowadza nową zasadę dysponowania kredytami budżetowymi, na którą wydziały winny zwrócić szczególną uwagę.

Wzory druków, wymaganych Instrukcją, jak również poszczególne egzemplarze Instrukcji, są wydawane przez Wydział Finansowy, dokąd wydziały winny kierować zapotrzebowania.

Wszelkich wyjaśnień na żądanie będzie udzielał p. mgr. B. Köhler, kierownik Oddziału Rachuby i Budżetu Wydziału Finansowego.

Łódź, dnia 28 lutego 1939 roku.
Tymczasowy Prezydent Miasta
(—) Mikołaj Godlewski.

OKÓLNIK Nr 8

Do
Wszystkich Wydziałów
i Przedsiębiorstw Zarządu Miejskiego
w Łodzi

Przedmiot:

Wprowadzenie w życie instrukcji
o ewidencji inwentarza ruchomego
oraz instrukcji o ewidencji materia-
łów Gminy Miejskiej Łódź

Komunikuję, że postanowieniem nr 1837/M z dnia 13 stycznia 1939 roku, powzię-
tym w zastępstwie Magistratu, zatwierdziłem:

1. Instrukcję o ewidencji inwentarza ruchomego Gminy Łódź i
2. Instrukcję o ewidencji materiałów Gminy Miejskiej Łódź.

Z uwagi na to, że Instrukcja o ewidencji inwentarza ruchomego zawiera szereg
zasadniczych zmian, wprowadzenie jej w życie wymaga pewnych czynności przygo-
towawczych.

Z tych względów zarządzam:

1. Wydział Finansowy w porozumieniu z naczelnikami poszczególnych wydziałów
ustali w terminie 10-dniowym od chwili otrzymania niniejszego okólnika wy-
kazał agend, które — zgodnie z postanowieniami Instrukcji — winny prowadzić
księgi inwentarza ruchomego;
2. pp. naczelnicy wydziałów wyznaczą niezwłocznie spośród podległego sobie
personelu komisje inwentarzowe (§ 27 ust. 2 Instrukcji), których zadaniem
będzie spisanie inwentarza ruchomego we wszystkich agendach, podległych
wydziałom, a obowiązanych do prowadzenia ksiąg inwentarza; nazwiska człon-
ków komisji należy podać w terminie do dnia 11 marca 1939 roku Oddziałowi
Personalnemu Wydziału Prezydyjnego; sprawę spisu i prowadzenia ksiąg
inwentarza ruchomego w szkołach powszechnych uzgodni Wydział Oświaty
i Kultury z Inspektoratem Szkolnym m. Łodzi;
3. agendy miejskie, zobowiązane do prowadzenia ewidencji inwentarza rucho-
meo, sporządzą spisy tego inwentarza w dwóch egzemplarzach w czasie od
27 do 31 marca 1939 roku, ustalając w ten sposób stan jego na dzień 31 marca
1939 roku; jeden egzemplarz tego spisu zostaje w agendzie jako podstawa do
zaprowadzenia księgi inwentarzowej, drugi zaś egzemplarz wydziały prześlą
do Wydziału Finansowego w terminie do dnia 14 kwietnia 1939 roku;
4. Wydział Gospodarczy zamówi niezwłocznie odpowiednią ilość druków według
wzoru nr 10 Instrukcji; druki te, służące do sporządzenia spisów inwentarza
ruchomego, zainteresowane agendy odbiorą z Wydziału Gospodarczego naj-

- później do dnia 18 marca rb.; inne druki oraz księgi, stemple i przyrządy do cechowania ruchomości, przewidziane omawianą Instrukcją, winny być zamówione przez Wydział Gospodarczy po uzgodnieniu ich ilości z Wydziałem Finansowym w pierwszych dniach kwietnia rb.; odbiór ich przez poszczególne agendy winien nastąpić do dnia 10 maja rb. również z Wydziału Gospodarczego;
5. w czasie od dnia 20 do 25 marca rb. nastąpi przeszkolenie członków komisji inwentarzowych, powołanych zgodnie z § 27 Instrukcji; o miejscu i ściślejszym terminie przeszkolenia wydziały zostaną powiadomione przez Oddział Personalny;
 6. w terminie do dnia 1 kwietnia rb. wydziały podadzą Oddziałowi Personalnemu imienne spisy osób, które będą prowadziły w poszczególnych agendach księgi inwentarza ruchomego; osoby te przejdą krótkie przeszkolenie, o miejscu i terminie którego nastąpią oddzielne zawiadomienia;
 7. zorganizowaniem przeszkolenia urzędników miejskich, którzy będą prowadzili księgi inwentarza ruchomego, księgi materiałów oraz załatwiali sprawy kasowo-rachunkowe w wydziałach — zajmie się Oddział Personalny; zasady szkolenia w odniesieniu do spraw kasowo-rachunkowych Oddział Personalny ustali z p. mgr. B. Köhlerem, kierownikiem Oddziału Rachuby i Budżetu Wydziału Finansowego, w odniesieniu zaś do prowadzenia ksiąg inwentarza ruchomego i materiałowych z p. F. Płońskim, zastępcą naczelnika Wydziału Kontroli;
 8. ustalone w § 27 Instrukcji terminy obowiązują odnośnie do kwestii spisu inwentarza; termin otwarcia i zaktualizowania ksiąg inwentarza ruchomego w poszczególnych agendach przesuwają się ze względów technicznych w roku bieżącym na dzień 1 czerwca 1939 roku;
 9. Instrukcja o ewidencji materiałów wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1939 r., księgę materiałową nr 6 prowadzą zasadniczo wszystkie te agendy, które będą prowadziły księgę inwentarza ruchomego; księgę materiałową nr 1 i 5 prowadzą agendy miejskie, utrzymujące pensjonariuszów i wychowanków oraz szpitale miejskie;
 10. Instrukcję o ewidencji inwentarza ruchomego oraz Instrukcję o ewidencji materiałów odbiorą wydziały łącznie z Instrukcją kasowo-rachunkową z Wydziału Finansowego niezwłocznie, najpóźniej zaś do dnia 10 marca 1939 roku.

Łódź, dnia 2 marca 1939 roku.

Tymczasowy Prezydent Miasta

(—) Mikołaj Godlewski.

OKÓLNIK Nr 9

Do
Wszystkich Wydziałów
i Przedsiębiorstw Zarządu Miejskiego
w Łodzi

Przedmiot:

Wprowadzenie w życie Instrukcji
o ewidencji majątku nieruchomego
Gminy Miejskiej Łódź

Komunikuję, że postanowieniem nr 1837/M z dnia 13 stycznia 1939 roku, powziętym w zastępstwie Magistratu, zatwierdziłem Instrukcję o ewidencji majątku nieruchomego Gminy Miejskiej Łódź.

Instrukcja ta wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1939 roku. W związku z tym zarządzam:

- 1) Wydział Gospodarczy zamówi niezwłocznie księgi, teczki i druki, przewidziane omawianą Instrukcją, zgłosi w terminie do dnia 20 marca 1939 roku wniosek o powołanie, zgodnie z § 18 Instrukcji, komisji dla ustalenia stanu majątku nieruchomego Gminy Miejskiej Łódź oraz opracuje w tymże terminie projekt regulaminu urzędowania tej komisji;
- 2) ewidencję dróg publicznych, zgodnie z postanowieniem §§ 19—22 Instrukcji, prowadzi Oddział Drogowy Wydziału Technicznego; Oddział ten zamówi niezwłocznie za pośrednictwem Wydziału Gospodarczego niezbędne do prowadzenia tej ewidencji księgi, teczki i druki.

Łódź, dnia 3 marca 1939 roku.

Tymczasowy Prezydent Miasta

(—) Mikołaj Godlewski.

OKÓLNIK Nr 10

Do
Wszystkich Wydziałów
i Przedsiębiorstw Zarządu Miejskiego
w Łodzi

Przedmiot:

Objęcie urzędowania przez nowo-
wybrane władze miejskie

Podaje się do wiadomości, że w dniu 4 marca rb. nastąpiło objęcie urzędowania przez nowowybrane władze miejskie w osobach:

Prezydenta Miasta	—	Jana Kwapińskiego
Wiceprezydenta Miasta	—	Antoniego Purtala
„ „	—	Artura Szewczyka
„ „	—	Adama Walczaka.

Prezydent Miasta obejmuje nadzór nad Wydziałami:

- I. Prezydialnym
- II. Finansowym
- III. Podatkowym
- XV. Prawnym
- XVI. Kontroli

Wiceprezydent A. Portal obejmuje nadzór nad Wydziałami:

- IV. Oświaty i Kultury
- V. Opieki Społecznej
- VI. Zdrowia Publicznego
- IX. Gospodarczym
- XII. Wojskowym

Wiceprezydent A. Szewczyk obejmuje nadzór nad Wydziałami:

- VII. Technicznym
- VIII. Plantacyj
- X. Statystycznym
- XI. Ewidencji Ludności z Urzędem Stanu Cywilnego

Wiceprezydent A. Walczak obejmuje nadzór nad Wydziałami i Przedsiębiorstwami:

- XIII. Przedsiębiorstw i Apropowizacji
- XIV. Przedsiębiorstwem „Kanalizacja i Wodociągi m. Łodzi“
Przedsiębiorstwem Gazownia Miejska w Łodzi
Komunalną Kasą Oszczędności.

Zastępcą Prezydenta Miasta na okres do 1. IX. rb. będzie p. Wiceprezydent A. Walczak.

Zarządzenia w sprawie dni i godzin, w których PP. naczelnicy poszczególnych wydziałów i dyrektorzy przedsiębiorstw, będą składali sprawozdania z działalności wydziałów (przedsiębiorstw) względnie odbywali konferencje w sprawach wydziałowych, wydane zostaną oddzielnie.

Łódź, dnia 4 marca 1939 roku.

Prezydent Miasta
(—) Jan Kwapiński.

OBWIESZCZENIE.

Na podstawie art. 151 Ordynacji Podatkowej (Dz. U. R. P. z 1936 roku Nr 14, poz. 134) Zarząd Miejski wzywa niżej wymienionych do zgłoszenia się w biurze Wydziału Podatkowego przy ulicy Zawadzkiej 1 (front, II piętro, pokój 14) celem odbioru pism, nadesłanych przez Urzędę Skarbowe:

2 Urząd Skarbowy w Łodzi:**zawiadomienie Komisji Szacunkowej:**

Nr. 0.468 Witelsohn Mojżesz, Nowomiejska 4

3 Urząd Skarbowy w Łodzi:**nakazy płatnicze na państwowy podatek dochodowy na rok: 1935, 1936, 1937 i 1938:**

Nr. księgi	bier.	4656	Martyn Józef, Piotrkowska 13
"	"	86	Asz Zygmunt, Śródmiejska 39
"	"	45	Ajzensztadt Icek, Zachodnia 68
"	"	4194	Blausztajn Chana, Zysla, Śródmiejska 40
"	"	4331	Belefeld Zajnwel Sruł, Zawadzka 12
"	"	4066	Plechsztajn Herman, Legionów 3
"	"	4069	Binenfeld Cyrla, Legionów 55
"	"	4067	Brajtbard Rojza Łaja, Legionów 49
"	"	4125	Białobłocki Waclaw, Al. I Maja 50
"	"	163	Enkel Zlata, Al. I Maja 23
"	"	4231	Blatt Abram, Franciszkańska 28
"	"	255	Blaugrund Frajdl, Narutowicza 75
"	"	260	Blausztajn Chana Zysla, Śródmiejska 82
"	"	4333	Blausztajn Cyrla Bina, Śródmiejska 40
"	"	4226	Comber Jakub, Śródmiejska 4
"	"	431	Cychtiger Icek, Zawadzka 36
"	"	4442	Cwirn Josef Wolf, Śródmiejska 21
"	"	4129	Działowska Zysla, Śródmiejska 18
"	"	4130	Dodin Josek, Zawadzka 36
"	"	595	Eines Bencjon, Al. I Maja 3
"	"	4454	Feld Moszek, Piotrkowska 39
"	"	801	Da Forme Giuseppe, Piotrkowska 41
"	"	4360	Frajdenrajch Mariem, Al. I Maja 38
"	"	785	Flambaum Jude, Gdańska 35
"	"	803	Frajdenrajch Abram, Al. I Maja 38
"	"	1095	Goldman Mordka, Gdańska 31
"	"	1012	Glazer Lajzer, Żeromskiego 24
"	"	4505	Gliksman Perla Łaja, Al. I Maja 52
"	"	4383	Goldberg Dawid, Zachodnia 54
"	"	958	Gepner Binem, Zachodnia 52

„	„	„	4134	Goldring Hersz Jakub, Gdańska 33
„	„	„	1262	Grynberg Moszek, Al. I Maja 21
„	„	„	1065	Goldberg Sura, Legionów 55
„	„	„	1392	Herc Chaim, Wólczańska 7
„	„	„	3981	Hoffman Fritz, Śródmiejska 36
„	„	„	4247	Hercygier Bajla, Śródmiejska 3
„	„	„	4136	Himelfarb Zyskind, Piotrkowska 31
„	„	„	4251	Jochimowicz Dawid, Śródmiejska 3
„	„	„	1588	Joskowicz Raca, Piotrkowska 33
„	„	„	4081	Joselewicz Szaja, Pogonowskiego 28
„	„	„	4298	Kon Leon, Gdańska 28
„	„	„	1837	Klikar Kurt Aleksander, Zachodnia 64
„	„	„	1797	Kinrus Izrael Wolf, Gdańska 38
„	„	„	4583	Karmioł Frymeta, Al. I Maja 40
„	„	„	4570	Katz Gitla, Śródmiejska 7
„	„	„	4340	Kapłan Szlama, Al. I Maja 70/72
„	„	„	1616	Kadysz Arie, Zawadzka 2
„	„	„	1607	Katz Samuel Moszek, Piotrkowska 31
„	„	„	4255	Kozienicki Jankiel, Zawadzka 36
„	„	„	4258	Kerner Majer, Śródmiejska 7
„	„	„	4084	Kolski Rafał, Kilińskiego 68
„	„	„	2195	Lewkowicz Rubin, Żeromskiego 9
„	„	„	2335	Łomas Dawid, Żeromskiego 9
„	„	„	4044	Lewin Dwojra, Śródmiejska 23
„	„	„	4156	Lewkowicz S-cy, Śródmiejska 82
„	„	„	2460	Morajne Majer Dawid, Legionów 35
„	„	„	2365	Moranc Ber, Żeromskiego 13
„	„	„	409	Mazo Polina, Legionów 17
„	„	„	4273	Opociński Abram, Śródmiejska 32
„	„	„	4163	Olsztajn Icek Lajb, Zawadzka 46
„	„	„	2543	Opatowski Abram, Śródmiejska 8
„	„	„	4273	Opociński Abram, Śródmiejska 32
„	„	„	2747	Poncz Moszek, Śródmiejska 12
„	„	„	2672	Pohoryles Samuel, Al. I Maja 25
„	„	„	4695	Płońska Tauba, Wólczańska 19
„	„	„	2757	Przytycki Hersz, Gdańska 35
„	„	„	4099	Przytulski Józef, Śródmiejska 56
„	„	„	4097	Pomeranc Kałma, Śródmiejska 71
„	„	„	2927	Rombandel Jakub, Al. I Maja 29
„	„	„	4464	Rubinstein Tekla, Zawadzka 6
„	„	„	4342	Rozenberg Lajbuś, Al., I Maja 23
„	„	„	4343	Rozenberg Rojza vel Karola, Śródmiejska 40
„	„	„	3016	Roshar Sura Doba, Śródmiejska 20
„	„	„	4728	Rybak Jankiel, Żeromskiego 18
„	„	„	4169	Rybakówna Eugenia, Śródmiejska 82
„	„	„	2919	Rozenbaum Sura Hinda, Śródmiejska 60
„	„	„	4171	Rajbenbach Mendel, Śródmiejska 5
„	„	„	3329	Sztajn Aron, Śródmiejska 7
„	„	„	3410	Szyk Artur, Śródmiejska 20
„	„	„	4174	Szapiro Rubin, Al. I Maja 22

„	„	„	3256	Szepe Zygmunt, Al. I Maja 3
„	„	„	4280	Szuldman Herman, Al. I Maja 2
„	„	„	4281	Szlezyngier Izrael, Lipowa 9
„	„	„	4287	Zylberberg Chaja Sura, Zakątna 7
„	„	„	4116	Zelcer Dawid, Al. I Maja 8
„	„	„	4117	Zylberman Jochwit, Śródmiejska 76
„	„	„	4443	Zarzewski Henoch, Zawadzka 30
„	„	„	4112	Wietrzniak Judel, Zawadzka 2
„	„	„	4193	Wilczek Chaja Gitla Al. I Maja 16
„	„	„	4283	Wajnberg Abram Moszek, Żeromskiego 27
„	„	„	4188	Wajnryb Mala, Śródmiejska 4.

zawiadomienia Komisji Odwoławczej:

Nr.	R.	O.	D.	47	Lewi Izrael, Śródmiejska 4
„	„	„	„	268	Traube Nachman, Legionów 55
„	„	„	„	133	Tajtelbaum Izrael, Al. I Maja 19
„	„	„	„	60	Wajnsztok Rachmil, Śródmiejska 13
„	„	„	„	164	Szpigieli Icek, Lipowa 5
„	„	„	„	125	Safir Sura Gołda, Żeromskiego 24
„	„	„	„	207	Rozen Waclaw, Zawadzka 12
„	„	„	„	122	Rubinsztajn Tekla, Zawadzka 6
„	„	„	„	565	Przedborski Herman, Zakątna 21
„	„	„	„	166	Oberman Józef, Zawadzka 12
„	„	„	„	158	Natansohn Kadysz, Śródmiejska 25
„	„	„	„	125	Morgenstern Abram, Piotrkowska 35
„	„	„	„	48	Liberman Jozek S-cy, Zawadzka 12
„	„	„	„	261	Lehman Rachela, Al. I Maja 29
„	„	„	„	266	Kanel Chaim, Gdańska 35
„	„	„	„	73	Kopciowska Zofia, Śródmiejska 3
„	„	„	„	8	Działowski Mendel, Al. I Maja 18
„	„	„	„	20	Hercek Izaak, Piotrkowska 19
„	„	„	„	232	Horowicz Abram, Piotrkowska 17
„	„	„	„	100	Guterman Bina, Śródmiejska 20
„	„	„	„	188	Gepner Binem, Zachodnia 52
„	„	„	„	86	Feldman Icek, Śródmiejska 28
„	„	„	„	89	Frajman Sura, Zachodnia 6
„	„	„	„	87	Feldman Icek, Śródmiejska 28
„	„	„	„	21	Fajnsylber Szymon, Żeromskiego 17
„	„	„	„	91	Fuks Ludwik, Śródmiejska 7
„	„	„	„	19	Eljasz Chaim, Zawadzka 13
„	„	„	„	5	Broner Dina, Śródmiejska 61
„	„	„	„	81	Berek Ita Łaja, Żeromskiego 31
„	„	„	„	1	Altman Salomon, Śródmiejska 66

Uzasadnienie wymiaru:

Borensztajn Regina, Żeromskiego 15

8 Urząd Skarbowy w Łodzi:

nakazy płatnicze na państwowy podatek dochodowy na rok 1937/38.

Nr. księgi	bier.	4335	Najgeboren Rywka, Pomorska 13
"	"	3496	Szyper Mordka L., Południowa 44
"	"	3923	Apfelbaum Dwojra, Piłsudskiego 34
"	"	417	Epstein Jakub, Południowa 28
"	"	4329	Federman Jacheta, Piłsudskiego 18
"	"	596	Garfinkel Abram, Piłsudskiego 20
"	"	669	Głowiński Leizer, Północna 7
"	"	694	Goldcymer Hersz, Piłsudskiego 35
"	"	2774	Grynsztajn Abram Icek, Kilińskiego 18
"	"	814	Habergryc Lajbuś, Pomorska 6
"	"	2437	Joab Ruchel, Pomorska 4
"	"	987	Joskowicz Ruda, Południowa 16
"	"	1064	Kenigsztajn Majer, Południowa 20
"	"	4032	Kirszbaum Zajnwel Szmul, Południowa 40
"	"	4298	Klus Rywka, Pomorska 13
"	"	3016	Kuński Izrael Hersz, Kilińskiego 10
"	"	1286	Lewin Szylem, Południowa 18
"	"	4082	Markus Helena, Południowa 24
"	"	4135	Najgeboren Rywka, Zacisze 6-8-10
"	"	4084	Płachta Cypa, Południowa 32
"	"	1741	Rotberg Icek, Piłsudskiego 31
"	"	4272	Szpilberg Dawid, Południowa 10
"	"	2032	Sztern Dawid, Pomorska 6
"	"	4370	Szwarc Edward, Pomorska 137
"	"	4267	Turek Abram Moszek, Piłsudskiego 19
"	"	2145	Urbajtel Jankiel, Rzgowska 73
"	"	3770	Wajcberg Szprynca, Pomorska 35
"	"	2162	Wajnberg Berek, Piłsudskiego 16
"	"	4203	Zylbersztang Rajzla, Piłsudskiego 34

13 Urząd Skarbowy w Łodzi:

nakazy płatnicze na państwowy podatek dochodowy na rok: 1934, 1936 i 1938:

Nr. księgi	bier.	4679	Wilk Chaim Juda, Stary Rynek 9
"	"	4677	Wajnberger Gucia, Brzezińska 29
"	"	2633	Parzenczewski Chil, Piłsudskiego 8
"	"	1332	Herman Abram, Północna 16
"	"	4631	Finkelsztein Wolf, Żydowska 21
"	"	3211	Szatan Rywka Ita, Nad Łódką 8
"	"	412	Cederbaum Laib, Północna 14
"	"	2505	Najman Mordka, Wolborska 36
"	"	881	Fuch Abe, Wolborska 19
"	"	1785	Kosmalski Roman, Brzezińska 123
"	"	4638	Herszlikowicz Abram, Stary Rynek 6
"	"	755	Finkelsztein Josek, Kościelna 4
"	"	1295	Hauptman Szymon, Wolborska 30

„	„	„	4306	Rozen Jankiel, Wolborska 33
„	„	„	4617	Wajkselisz Lajbus, Brzezińska 13

zawiadomienia Komisji Odwoławczej:

Nr.	R.	O.	D.	117	Rozen Motek, Brzezińska 11
„	„	„	„	144	Wajnberg Jójne, Wolborska 28

Po upływie czterech tygodni od daty ukazania się niniejszego obwieszczenia w Łódzkim Dzienniku Wojewódzkim doręczenia uważa się za skuteczzone.

Łódź, dnia 23 lutego 1939 roku.

Tymczasowy Prezydent Miasta:

(—) Mikołaj Godlewski.

DROBNE OGŁOSZENIA

Blumensztajn Icek-Dawid, zam. w Łodzi przy ul. Łagiewnickiej nr 30, zagubił kartę rzemieślniczą nr 8527, wydaną przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Epsztajn Rubin, zam. w Łodzi przy ul. Gdańskiej nr 133, zagubił potwierdzenie zgłoszenia nr 18181, wydane przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Fajgenbaum Frymeta, zam. w Łodzi przy ul. Abramowicza nr 4, zagubiła potwierdzenie zgłoszenia, wydane przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Fuks Daniel Chaskieł zam. w Łodzi przy ul. Kilińskiego nr 116 (dawniej przy ul. Brzezińskiej nr 53), zagubił koncesję na prawo zakładania instalacji światła i siły, wydaną przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Hamerman Icek, zam. w Łodzi przy ul. Ceglanej nr 4, zagubił kartę rzemieślniczą, wydaną przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Kowalczyk Wincenty, pracownik Wydziału Ewidencji Ludności Zarządu Miejskiego w Łodzi, zam. w Łodzi przy ulicy Solec nr 4, zagubił legitymację służbową.

Lewandowski Józef, zam. w Łodzi przy ul. Wileńskiej nr 39, zagubił 2 potwierdzenia zgłoszenia na prowadzenie: warsztatu i sklepu rzeźniczego, wydane przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Lubka Joel, zam. w Łodzi przy ul. Sienkiewicza nr 30, zagubił potwierdzenie zgłoszenia na prawo jazdy wozem, wydane przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Lejzerowicz Aleksander, zam. w Łodzi przy ul. Dowborczyków nr 13, zagubił potwierdzenie zgłoszenia nr 189, wydane przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Płociennik Stefan, zam. w Łodzi przy ul. 11 Listopada nr 15, zagubił uprawnienie koncesyjne na prowadzenie przedsiębiorstwa kominiarskiego nr 415, wydane w 1936 roku przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Rawicki Izrael, zam. w Łodzi przy ul. Południowej nr 46, zagubił koncesję nr 140 na prowadzenie przedsiębiorstwa instalacji wodociągowo-kanalizacyjnych, wydaną przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Rubinsztajn Elia Zajnwel, zam. w Łodzi przy ul. Pomorskiej nr 10, zagubił potwierdzenie zgłoszenia, wydane przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Rus Jakub, zam. w Łodzi przy ul. Piłsudskiego nr 43, zagubił potwierdzenie zgłoszenia, wydane w 1927 roku przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Salem Chaskiel, zam. w Łodzi przy ul. Żeromskiego nr 49, zagubił potwierdzenie zgłoszenia, wydane przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Świętowiec Jankiel, zam. w Łodzi przy ul. Brzezińskiej nr 60, zagubił potwierdzenie zgłoszenia, wydane przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Wilamowski Adam Józef, zam. w Łodzi przy Wodnym Rynku nr 11, zagubił potwierdzenie zgłoszenia i koncesję na eksploatację drożki samochodowej nr 223, wydane przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Zajtman Maurycy Leon, zam. w Łodzi przy ul. Mielczarskiego nr 7, zagubił kartę rejestracji wojskowej, wydaną w 1938 roku przez Wydział Wojskowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Zylberman Chaja Sura, zam. w Łodzi przy ul. Sienkiewicza nr 2, zagubiła potwierdzenie zgłoszenia, wydane przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.
